

Problematika profesní obrany a sebeobraný s využitím psa

Bc. Ilona Kaisrlíková

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky
akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Ilona Kaisrlíková**
Osobní číslo: **A15287**
Studijní program: **N3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Problematika profesní obrany a sebeobranu s využitím psa**
Téma anglicky: **The Issues of Professional Defense and Self-defense When Using a Dog**

Zásady pro vypracování:

1. Seznamte se s nejrozšířenějšími druhy plemen psů vhodných k obraně pracovníka průmyslu komerční bezpečnosti a pro sebeobranu občana.
2. Specifikujte základní cíle a metody soudobého výcviku psů k obraně v souvislosti s průmyslem komerční bezpečnosti a sebeobranou občana.
3. Analyzujte cíle a metody soudobého výcviku psů k obraně a ochraně osobní integrity, domovní svobody a ochrany majetku.
4. Vyhodnoťte závěry analýzy soudobých cílů a používaných metod výcviku psů k obraně z hlediska průmyslu komerční bezpečnosti, včetně sebeobranu občana.
5. Na základě zjištěných a vyhodnocených informací, navrhnete nové metody či zaměření výcviku psa k obraně a ochraně osob i majetku ve prospěch průmyslu komerční bezpečnosti a občana.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. GERRITSEN, Resi a Ruud HAAG. K9 Personal Protection: A manual for training reliable protection dogs. 2. Printed of Canada: Brush Education Inc, 2002, 248 s. ISBN 978-155059-588-8. Dostupné také z: www.brushededucation.ca
2. JUNGEROVÁ, Aneta a Martin JAROŠ. Výcvik – Obrany. [Http://www.pesweb.cz/cz/811.vycvik-obrany](http://www.pesweb.cz/cz/811.vycvik-obrany) [online]. 2013, (č.11/2013) [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <http://www.haf-mnau.eu>
3. NIEWÖHNER, Imke. Výcvik psa k dokonalé poslušnosti: obedience krok za krokem. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3978-6.
4. RŮŽIČKA, Josef. Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!: rady pro profesionály i všechny majitele psů služebních i neslužebních plemen, jak se nebát o majetek a svoji bezpečnost. České Budějovice: Dona, 1996. ISBN 80-854-6376-8.
5. SKÁLOVÁ, Markéta. Výchova a výcvik psa: praktické rady pro začínající i zkušené chovatele doplněné barevnými fotografiemi Michaela Fokta a ilustracemi Petry Nerandžičové. České vyd. 1. Praha: Vašut, 2007. ISBN 978-80-7236-397-1.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Zdeněk Maláník

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání diplomové práce:

3. února 2017

Termín odevzdání diplomové práce:

24. května 2017

Ve Zlíně dne 3. února 2017

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Vojtěch Křesálek, CSc.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk diplomové práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byla jsem seznámena s tím, že na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na diplomové práci pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 12.5.2017

.....
podpis diplomanta

ABSTRAKT

Cílem diplomové práce je navrhnout výcvik vybraných plemen psů k profesní obraně v rámci průmyslu komerční bezpečnosti a sebeobranu občana.

Seznamte se s nejrozšířenějšími druhy plemen psů vhodných k výcviku obrany pro průmysl komerční bezpečnosti a pro sebeobranu občana. Charakterizujte základní metody výcviku psa k obraně z hlediska průmyslu komerční bezpečnosti a sebeobranu občana. Analyzujte pozitiva a negativa soudobých metod výcviku psa k obraně. Specifikujte nejvhodnější plemena psů a metody jejich výcviku pro průmysl komerční bezpečnosti a sebeobranu občana. Ke zpracování využijte dostatek vizuálního materiálu.

Klíčová slova: bezpečnost, profesní obrana, sebeobrana, pracovní pes, psůvod soukromé bezpečnostní služby, kynologická ostraha

ABSTRACT

The aim of the thesis is to propose a training of selected breeds of dogs for professional defense within the commercial security industry and citizen selfdefense.

Familiarize yourself with the most common dog breeds which are suitable for the training of the defense for the commercial security industry and for citizen selfdefense. Characterize the basic methods of dog training for defense from the point of view of the commercial security industry and citizen selfdefense. Further, the thesis analyzes the advantages and disadvantages of contemporary dog training methods for defense and specifies the most suitable dog breeds and their training methods for the commercial security industry and citizen selfdefense. To processing the sufficient amount of visual materials is used.

Keywords: safety, professional defense, selfdefense, working dog, handler of private security services, canine security

Poděkování a prohlášení

Především bych chtěla poděkovat Ing. Zdeňku Maláníkovi, DCv. za věnovaný čas a cenné rady poskytnuté při psaní diplomové práce. Také děkuji Václavu Ullverovi a ostatním členům Kynologického klubu Argus Zlín za všechny zodpovězené dotazy a pomoc při fotografování praktické části práce.

Dále bych chtěla poděkovat Františku Šustovi a Liboru Pavlíkovi za všechny poskytnuté informace v oblasti výcviku zvířat. Poděkování patří i mé rodině za podporu a pomoc při fotografování teoretické části diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto

„The dog is the only creature in the world that loves you more than yourself. – Pes je jediné stvoření na světě, které Vás miluje víc než sebe.“

Josh Billings

OBSAH

ÚVOD.....	8
I TEORETICKÁ ČÁST.....	10
1 OBECNÉ ZÁKLADNÍ POJMY A MÍSTO V LEGISLATIVĚ.....	11
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY A DEFINICE	11
1.2 PRÁVNÍ RÁMEC.....	12
2 MÍSTO A ÚLOHA PSA V OBRANĚ.....	15
2.1 HISTORIE A ZNAKY	15
2.2 PES V PROFESNÍ OBRANĚ	17
2.3 PES V SEBEOBRANĚ	18
2.4 PES VE STÁTNÍ SPRÁVĚ	19
3 INFORMACE, DATA A VÝCVIK PSA.....	21
3.1 CHARAKTERISTIKA, VÝHODY A NEVÝHODY POUŽITÍ PSA.....	21
3.2 RASY VHODNÉ K VÝCVIKU A JEJICH POPIS	30
3.3 ZÁKLADNÍ VÝCVIK PSA	42
3.3.1 Výcvik od štěněte	42
3.3.2 Výcvik psa k poslušnosti.....	48
3.3.3 Základní informace o speciálním výcviku	55
3.3.4 Nejčastější chyby při výcviku a jejich odstranění.....	58
II PRAKTICKÁ ČÁST	61
4 VÝCVIKOVÉ METODY A PROSTŘEDKY	62
4.1 VÝCVIK PSA K OBRANĚ STRÁŽNÉHO V PRŮMYSLU KOMERČNÍ BEZPEČNOSTI.....	62
4.1.1 Prostředky a prostředí k výcviku psa	62
4.1.2 Metody učení psa	67
4.1.3 Zkoušky psů u soukromých bezpečnostních služeb.....	73
4.2 VÝCVIK PSA K OBRANĚ ŽIVOTA, ZDRAVÍ A MAJETKU V CIVILNÍM PROSTŘEDÍ.....	76
4.2.1 Prostředky a prostředí k výcviku psa	76
4.2.2 Metody učení psa	80
4.2.3 Zkoušky psů k obraně	82
5 METODICKÉ PŘÍKLADY VYBRANÝCH SITUACÍ.....	85
5.1 SITUACE Z PROFESNÍ OBRANY ŘEŠITELNÉ POMOCÍ PSA	85
5.1.1 Střežení objektu.....	85
5.1.2 Zadržení osoby podezřelé	88
5.1.3 Obrana psavoda.....	90
5.2 SITUACE ZE SEBEOBRANY ŘEŠITELNÉ POMOCÍ PSA	92
5.2.1 Střežení objektu.....	92
5.2.2 Obrana člověka.....	95
5.2.3 Zadržení osoby podezřelé	97
ZÁVĚR	100
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	102
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	106
SEZNAM OBRÁZKŮ	107
SEZNAM TABULEK.....	110

ÚVOD

Diplomová práce se zabývá výcvikem psů k obraně a to ve vztahu k soukromým bezpečnostním službám a k sebeobraně občana. Téma bylo zvoleno kvůli nepřesným informacím a postupům v této oblasti. Práce má objasnit a sjednotit tuto problematiku do užšího celku. Podnět, který vedl k výběru tohoto tématu, byl především z důvodu zájmu o výcvik obranářských psů ze strany autorky. Další příčinou je nedostatečná právní úprava v průmyslu komerční bezpečnosti, k čemuž se vztahuje i použití psů k obraně. Do výcviku by se měly začlenit nové metody učení, které nejsou v obou sférách využívány. Ve výcviku psů platí už léta zažitá pravidla, která jsou osvědčena, ale vznikají i pravidla nová. Práce se snaží na tyto metody poukázat a podtrhnou jejich výhody a nevýhody.

Vytvořená práce vymezuje nejběžnější druhy plemen psů, které jsou vhodné pro výcvik obrany v oblasti soukromých bezpečnostních služeb a sebeobranu občana. Na základě aplikovaných vědeckých metod byly vybrány nejvhodnější rasy pro použití v obou zmíněných sférách. Součástí práce je popis základních metod užívaných ve výcviku obrany psů a následná analýza jejich pozitiv a negativ. Cílem je, na základě zjištěných a vyhodnocených informací, navrhnout nové zaměření výcviku obrany k vybraným plemenům psů pro soukromé bezpečnostní služby a sebeobranu občana. Přínosem práce je nový pohled na výcvik psů k obraně zejména pro ochranu osob a majetku i pro oblast průmyslu komerční bezpečnosti.

Při zpracování bylo zjištěno několik nedostatků především ze strany nevyhovujícího materiálu na dané téma a chybějící právní normy. Není vytvořena žádná komplexní literatura, která by se vztahovala k výcviku psů v soukromých bezpečnostních službách nebo k sebeobraně občana. Existují různé formy knih o výcviku psů k obraně, ale týkají se zejména sportovních psů k přípravám na soutěže, nebo služebních psů používaných ve státní správě. Totéž se vztahuje i na právní úpravu, která by měla být doplněna zákonem o soukromých bezpečnostních službách.

Řešená problematika se zařazuje do všeobecného výcviku psů a zahrnuje jejich upotřebení a použití ve zmíněných oblastech. Hlavní vědecké metody a postupy, které byly v práci aplikovány, jsou analýza informací, syntéza a dedukce k tvorbě výsledků, a pozorování pro získání poznatků. V praktické části je využito prognózování pro představu v podobě budoucího stavu a experiment, na jehož základě byla vytvořena hypotéza, kterou není možné vyvrátit.

Diplomová práce obsahuje teoretickou část, jejíž součástí jsou základní pojmy a místo v legislativě, místo a úloha psa v obraně, a informace o výcviku psů. Vymezeno je několik základních pojmů a jejich definice, které jsou důležité pro pochopení celé práce. Právní rámec je založen na zásadních zákonech, které se k tématu vztahují. Stručně je popsána historie psů a jejich použití v dávných dobách. Objasněno je, jaké místo a úlohu má pes v profesní obraně, sebeobraně a ve státní správě. Charakteristické znaky psů vysvětlují, který pes je pro výcvik obrany nejvhodnější. Vybráno je několik plemen psů vhodných k ochraně majetku a obraně psovoda. Podstatnou část tvoří samotný výcvik psa od štěněte k poslušnosti a nejčastější chyby, kterými může psovod psa zkazit.

V praktické části jsou zařazeny metody a prostředky vhodné k výcviku obranářských psů, a příklady vybraných situací z oblasti profesní obrany a sebeobranu občana. Popsány jsou prostředky a prostředí, ve kterých se takový pes cvičí. Důležitou částí jsou metody, podle kterých se výcvik uskutečňuje v obou sférách. Vysvětleny jsou zkoušky psů a jejich kategorizace, aby obranářský pes mohl pracovat v průmyslu komerční bezpečnosti pracovat a pozitivně ovlivnit bezpečí občana. Poslední částí práce jsou metodické příklady vybraných situací v rámci střežení objektu, obrany psovoda a zadržení osoby podezřelé pro soukromé bezpečnostní služby a sebeobranu občana.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 OBECNÉ ZÁKLADNÍ POJMY A MÍSTO V LEGISLATIVĚ

V této kapitole je charakterizováno několik základních pojmů, které jsou v práci použity. Jejich definice napomáhá k objasnění daného tématu a k orientaci v textu. Z právní úpravy jsou vybrány základní zákony, které s tématem úzce souvisí. Zákony jsou velmi stručně popsány především kvůli jejich porozumění.

1.1 Základní pojmy a definice

Pro lepší orientaci v dané problematice jsou vypsány základní pojmy a jejich stručná definice. Vybrané pojmy se dotýkají především oblasti bezpečnosti osob a majetku, jelikož bezpečnost je spjatá s vývojem lidstva a neustále se rozvíjí.

Bezpečnost – stav, kdy je systém schopný ubránit se vnitřním a vnějším hrozbám, které někdy nastaly nebo mohou nastat, a zároveň negativně ovlivňují celkový systém nebo jejich jednotlivé prvky tak, aby se udržela struktura systému a to především jeho stabilita, chování a spolehlivost. [1]

Profesní obrana – realizuje se především v rámci organizací jako povolání, to se nevztahuje na státní složky a sbory. Cílem je především plnění úkolů v oblasti ochrany majetku případně obrany života, zdraví a dalších hodnot chráněných zákonem jiné osobě nebo jinou osobou. Zaměstnanci těchto organizací mají ke svému výkonu určité právní podmínky.

Sebeobrana – tato forma obrany se dotýká především jednotlivce. Jde o určité zaměření obrany, kdy se vše podřizuje obraně vlastního života, zdraví, majetku, obraně domovní a osobní svobody i cti. Pracovník průmyslu komerční bezpečnosti se může setkat se sebeobranou v případě, kdy není schopen plnit zadané úkoly a je nucen chránit svůj život a zdraví. [2]

Pracovní pes – slouží jako obranný prostředek ke zvýšení bezpečnosti objektu nebo psordova. Jeho smysly pozitivně přispívají k rychlejšímu dopadení pachatele především pomocí čichu. Psa lze použít ke střežení objektu nebo pozemku jako preventivní opatření. Psodod se s jeho pomocí může na útok ze strany pachatele lépe připravit. [3]

Psodod soukromé bezpečnostní služby – osoba zajišťující ostrahu a ochranu života, zdraví, majetku a dalších chráněných zájmů s využitím vycvičeného pracovního psa, který mu napomáhá k zamezení škod a ztrát na majetku i zdraví osob. Psodod také provádí pochůzkovou kontrolní činnost v objektu, který střeží, kontroluje dodržování režimových opatření a zajišťuje prostor do příjezdu Policie České republiky (dále jen „PČR“). [4]

Fyzická ochrana – jedna z nejjednodušších a nejefektivnějších forem ochrany osob i majetku. Mezi její hlavní výhody patří okamžitý zásah k ochraně osob nebo majetku a díky němu zabránit nebo úplně odstranit přímo hrozící nebezpečí proti chráněnému zájmu. Může snížit riziko škody nebo vést k minimálnímu snížení škody. Fyzická ochrana se dělí do několika kategorií.

Fyzická ostraha – strážní služba vykonávána skupinami strážců, kteří jsou spolehliví, zdatní a řádně proškolení. Usiluje o znemožnění napadnout objekty klienta a zařazuje se do činností soukromých bezpečnostních služeb (dále jen „SBS“).

Kynologická ostraha – ostraha osob a majetku s využitím vycvičeného psa. Nejčastěji bývá realizována s psovodem. Pes také může být volně puštěný v objektu, v prostoru uvázan k vodícímu lanu nebo puštěný do nory, kdy probíhá speciálním drátěným průchodem. V posledním případě může zaútočit, ale nezpůsobí těžké zranění. [5]

Kynologie – studuje psy jako živočišný druh z biologického hlediska. Zabývá se především jejich chováním, šlechtěním, plemeny, výživou, výcvikem, chovem a nemocemi. Kynologií existuje několik druhů například záchranářská, myslivecká, policejní a jiné. Tato oblast se dá také studovat jako jeden z oborů chovatelství. [6]

V této podkapitole jsou především vysvětleny rozdíly mezi fyzickou a kynologickou ostrahou, co je kynologie a pracovní pes, k čemu se používá, kdo je psovod bezpečnostní služby, co zajišťuje a provádí, rozdíly mezi profesní obranou a sebeobranou, co je fyzická ochrana a bezpečnost. Pomocí výše uvedených pojmů se nyní v práci lze dobře orientovat.

1.2 Právní rámec

Právní úprava v oblasti průmyslu komerční bezpečnosti (dále jen „PKB“) není v současné době příliš jasná. Použití psů pro SBS není výjimkou. Řešená problematika by měla být ukotvena v platném právním řádu, který by upravoval požadavky a podmínky použití psů v oblasti PKB i pro občana České republiky (dále jen „ČR“). Existuje několik zákonů, o které se lze v této problematice opírat. Zahrnuta je především krajní nouze a nutná obrana z trestního zákoníku a zadržení osoby podezřelé z trestního řádu. Nesmí chybět ani důležitá část ze zákona na ochranu zvířat proti týrání, kde je stanoveno, do jaké míry je možné se zvířetem zacházet. V podkapitole je zmíněn i slovenský zákon, kde je lépe specifikováno oprávněné použití zbraně respektive psa v právním prostředí.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. - §28 Krajní nouze upravuje podmínku pro čin, který by byl jinak trestný a kdokoliv je k tomuto činu oprávněn. Spočívá v odvrácení nebezpečí, které přímo hrozí zájmu chráněnému trestním zákonem, a není možné ho v dané situaci odvrátit jiným způsobem. Způsobený následek, kterým bylo odvráceno nebezpečí, nesmí být stejně závažný nebo závažnější než ten, který hrozil. O krajní nouzi se také nejedná, pokud ten, komu nebezpečí hrozilo, byl povinen je strpět. Nebezpečí musí být reálné, nikoliv domnělé. V případě domnělého nebezpečí je posuzováno podle zásad skutkového omylu.

Jestliže má v takové situaci člověk psa, měl by být útočník nejprve varován před jeho použitím. Tyto okolnosti se mohou týkat i ženy, která si není jistá úmyslem muže, který je očividně opilý. V takovém případě musí útočníka upozornit, aby se předcházelo omylu, kdy by psa mohla použít neoprávněně.

Trestní zákoník č. 40/2009 Sb. - §29 Nutná obrana charakterizuje odvrácení útoku jedincem, který svým způsobem nahrazuje zásah veřejné moci. Kdokoliv je k nutné obraně oprávněn. Z toho vyplývá, že napadení může směřovat k jakékoliv osobě a to nejen k té, která nebezpečí odvrací. Tento útok musí přímo hrozit nebo trvat proti zájmům chráněným trestním zákonem. Nutná obrana proti takovému napadení nesmí být zcela zjevně nepřiměřená způsobu útoku.

V krajní nouzi nastávají situace, kdy je člověk povinen snášet nebezpečí a může učinit jen menší škodu oproti škodě hrozící. U nutné obrany žádná osoba není povinna snášet napadení a škoda, která vznikla, musí být i větší. [7, 8]

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním - §76 odst. 2 Zadržení osoby podezřelé může nastat, pokud je to nezbytně nutné k zamezení útěku osoby, zjištění totožnosti osoby nebo zajištění důkazů. Kdokoliv smí omezit osobní svobodu osoby, která byla přistižena při trestném činu nebo bezprostředně po něm. Tohoto jedince musí neprodleně předat policejnímu orgánu. Příslušníka ozbrojených sil je možné předat na nejbližším útvaru ozbrojených sil nebo přímo správci posádky. Pokud zadrženou osobu z určitého důvodu nemůže okamžitě vydat, musí některému z orgánů státní správy omezení osobní svobody bez odkladu oznámit. Jedinec může mít k vykonání trestného činu jednu nebo více zbraní různého typu, proto je velice důležité myslet na svou osobní bezpečnost. [2, 9]

Zákon č. 409/2008 Sb., na ochranu zvířat proti týrání stanovuje jak chránit zvířata před poškozováním jejich zdraví, týráním a usmrcením bez důvodu i z nedbalosti člověka. Zvířata jsou živými tvory stejně jako lidé a jsou schopni pociťovat utrpení i bolest.

- **§ 4 odst. 1 písm. a)** - za týrání se pokládá nutit zvíře k výkonům, které nemůže splnit, a neodpovídají jeho fyzickému stavu a očividně překračují jeho síly.
- **§ 4 odst. 1 písm. b)** - zakázáno je veřejné vystupování, výcvik zvířete nebo jiný obdobný účel, který zvířeti způsobuje utrpení, zranění, bolest či jiné poškození. Není dovoleno zvíře cvičit, vychovávat a účelově používat k agresivnímu chování vůči jinému zvířeti nebo osobě.
- **§ 4 odst. 1 písm. h)** - týráním se rozumí také používání předmětů, podnětů nebo pomůcek, které vyvolávají bolest tak, že způsobí zjevné poranění nebo negativní změny v činnosti orgánů a nervové soustavy zvířat. [10]

Trestný zákon č. 300/2005 Z. z. - § 26 Oprávněné použití zbrane v souladu se Slovenským zákonem není trestním činem. Použití zbraně se vztahuje i na její použití proti jiné osobě ve svém obydlí na ochranu života, zdraví a majetku, pokud osoba vnikne do obydlí neoprávněně anebo v něm neoprávněně setrvá a nejde o nutnou obranu. To neplatí, pokud byla přítom jiná osobě úmyslně způsobená smrt. [11]

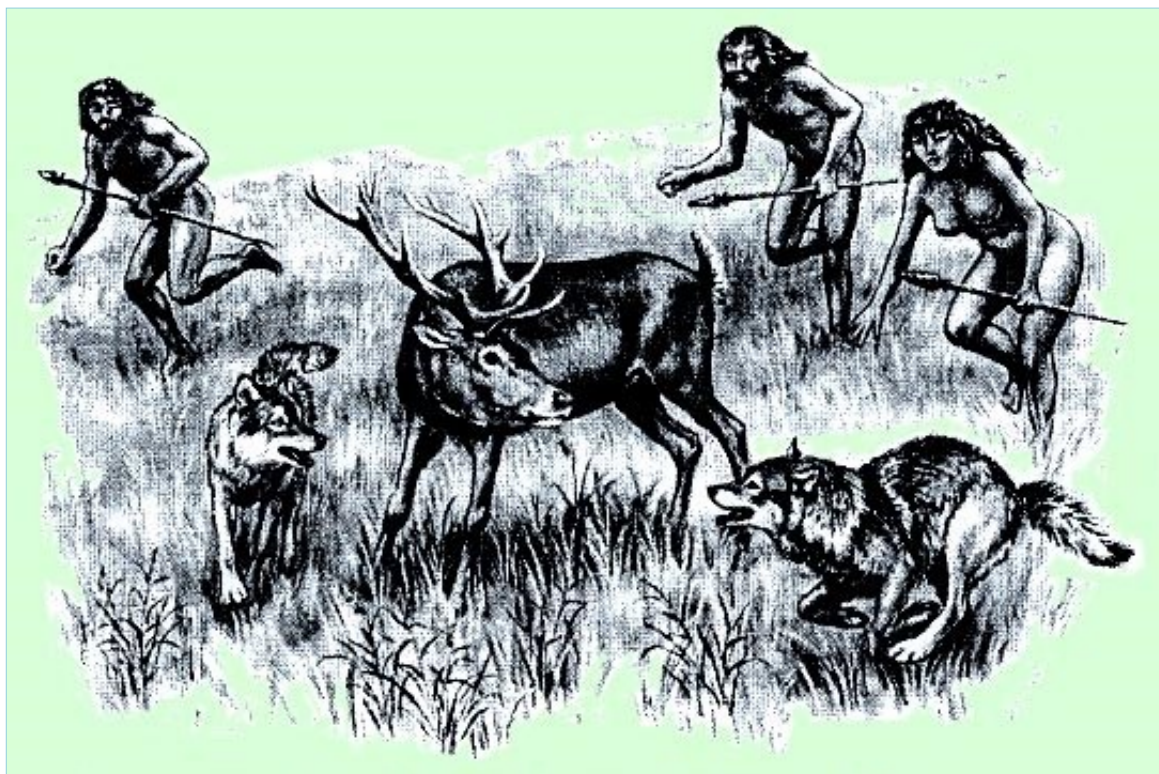
Cílem této podkapitoly je poukázat na nesrovnalosti v legislativě ČR a to především v § 32 trestního zákoníku. Například, jak se člověk může bránit útočníkovi, který se v noci vloupá do domu, aby ukradl peníze či jiné cennosti? Jak se může bránit osoba, které na pozemek vnikne cizí člověk, který jde cíleně krást? Existují různé varianty ochrany pozemků a domů, jako je oplocení, varování, kamerový systém nebo poplašné zařízení, ale ani tyto technické zábrany v některých případech nestačí. Dalším příkladem může být, že člověk přistihne jinou osobu, jak mu vykrádá dům, tak se rozhodne ho zamknout v místnosti do příjezdu policie. Bohužel to také není možné, protože zloděj může vlastníka domu zažalovat za omezování osobní svobody. Proč by tedy v zákoně nemohla být udělena výjimka v použití psa nebo zbraně k ochraně života, zdraví a majetku jako tomu je v jiných zemích? V porovnání se Slovenskou republikou je oprávněné použití obranného prostředku (v tomto případě psa) v ČR nedostatečně definované. Ani činnost SBS není komplexně českým právním řádem upravena. Na Slovensku je to zákon č. 473/2005 Z. z., o poskytování služeb v oblasti súkromnej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2 MÍSTO A ÚLOHA PSA V OBRANĚ

Pes v oblasti obrany má svoje místo už od dob před naším letopočtem. Jeho postupný vývoj a práce s ním je popsána v první podkapitole. Stručně je objasněn celý historický vývoj psa. Například, k čemu byl využíván, jakou práci zastával, jak byl použit ve válkách, koho a co dříve chránil, a k čemu se používá v současnosti. Ve zbývajících třech podkapitolách je upřesněno, jaký účel mají psi v profesní obraně, v sebeobraně a ve státní správě. Charakterizováno je k jakým úkolům se používají, na jaké věci jsou cvičeni, pro které služby pracují a jaké druhy psů jsou v těchto oblastech uplatněny. Zmíněn je i zvířecí terorismus, který se orgánů státní správy dotýká a ve světě byl několikrát použit.

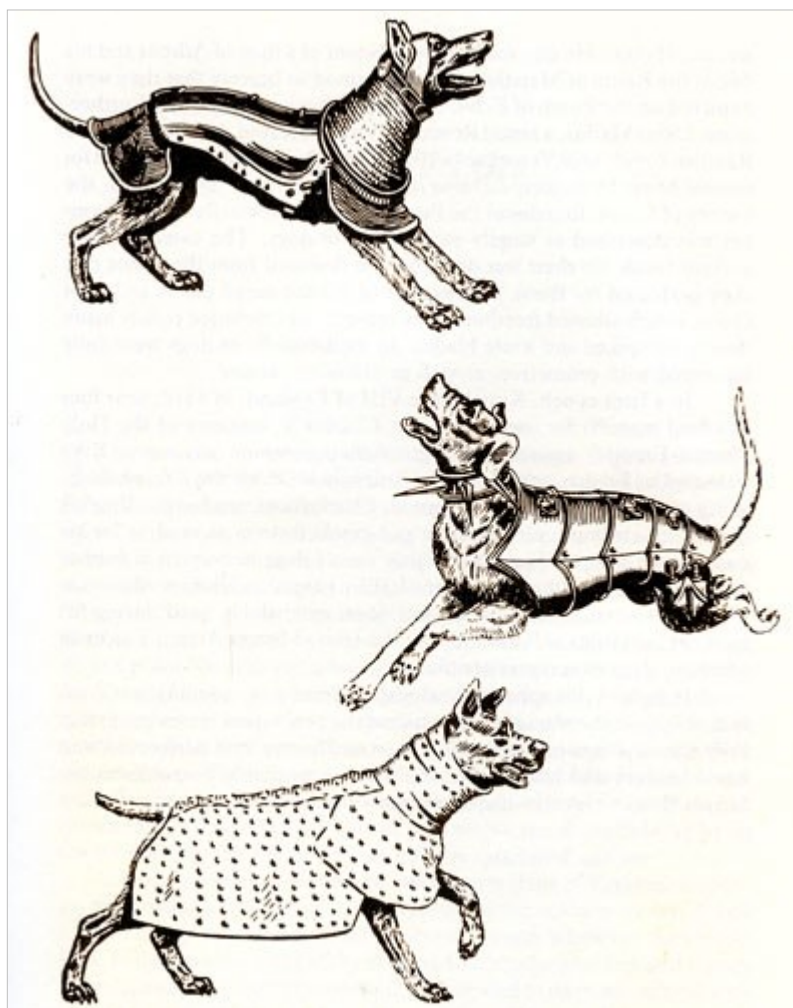
2.1 Historie a znaky

Už v dávných dobách si člověk ochočil psa dříve než jiná zvířata a dokázal ocenit jeho užitečné vlastnosti. Těsné pouto mezi lidmi a psy, nebo spíše mezi lidmi a vlky, začalo už od prehistorických časů. Kresby a piktogramy z jeskyní poukazují na to, že psi byli v úzkém společenství primitivních lidí. Pravděpodobně psa využívali především k lovu, a aby je upozornil na blížící se nebezpečí, jakým může být například dravá zvěř.

Obr. 1. Divocí psi podobní vlkům a jejich použití k lovu [12]

Význam psa se měnil podle změn životních podmínek člověka. Pes začínal být velmi cenný a dal se použít k různým lidským činnostem a to zejména k lovu, nošení břemen, vojenským účelům a k hlídání stád. Člověk během generací vybíral psy, kteří měli užitkové vlastnosti, a vychoval je k různému využití. Tak se vyskytli psi lovečtí, pastýřští, vojenští, tažní a jiní. Pes pro vojenské účely se z počátku používal ke strážní službě a k bezprostřednímu útoku na nepřítele. Lidé pro psa začali vyrábět různé brnění, aby byl lépe chráněný. Několik typů těchto brnění je uvedeno na následujícím obrázku.

Obr. 2. Ukázka dříve používaného brnění pro vyšší ochranu psů ve válce [13]

Podle dochovaných památek je prokázáno, že psi byli uplatňováni k ochraně pevnosti již před 4600 lety. Byli vypouštěni především na noc za hradby, aby i při malém rozruchu budili stráž svým hlasitým štěkotem. Staří Římané, Keltové, Hunové a Teutoni využívali psy k hlídání předávaných zajatců a k vykonávání strážní služby.

Když se začaly objevovat střelné zbraně, jejich úloha se změnila. Pes se jako útočný prostředek přestal používat a nahradily ho nové způsoby použití především jako pomocník pro nošení nábojů a pro spojování s veliteli vojska. Kolem roku 1900 psi vykonávali zejména sanitní, hlídkovací, spojovací a strážní služby. Rusko organizovalo první vojenský chov psů v pluku.

V minulých dobách se vyvíjelo používání psů k pátrací službě a to se rozšiřovalo do ostatních států. Pátrací pes byl využíván k ochraně státních hranic, aby pátral, stopoval a zadržoval osoby, které se snažily překročit hranice. Po Velké říjnové socialistické revoluci byl zahájen chov pátracích psů, který se začal rychle rozvíjet. V Petrohradě byl zřízen školní psinec kriminální policie. Pomocí tohoto psince správní úřady vybudovaly další, které se specializovaly na pohraniční stráž, miliční stráž, průmysl, dopravu a jiné. V tomto období se začaly objevovat nové poznatky o chování psů (I. P. Pavlov, K. Lorenz). Možnosti využití psů a jejich výcvik se zdokonalovaly.

Od té doby se pracovní pes uplatňuje v boji se zločinností, k ochraně majetku a života, k hlídání stád, k podávání zpráv, k tahu a k dalším účelům. Nejvíce účinná ochrana se v současné době spojuje se slovy člověk, technika a pes, kde se technika a psi vzájemně doplňují. [12, 14, 15]

2.2 Pes v profesní obraně

Pes v průmyslu komerční bezpečnosti slouží především **k ochraně objektů a osob**. Na rozdíl od bezpečnostních prvků (mechanické zábranné systémy, elektrická požární signalizace, poplachové zabezpečovací a tísňové systémy) je pes aktivním prvkem strážního zajištění. Nejlepší ochranou vůbec je kombinace výše uvedené techniky, fyzické ostrahy a psa. Použití fyzické ostrahy nebo psa je vhodnější i z důvodu psychologického vlivu na útočníka. Dokáže u osoby, která vnikla na cizí pozemek, vyvolat strach a ten se může stát důležitým faktorem při zadržení osoby podezřelé.

Pomocí vrozených vlastností je možné psa využít k přípravě pro ochranu majetku a osob. Bez těchto schopností by práce se psem nebyla účinná a tím by hrozilo nebezpečí z přeecenění jeho možností. Důležitou součástí je vytvářet pro psa optimální podmínky pro jeho výkonnost. Nejvíce oceňované vlastnosti psů pro bezpečnostní využití je oddanost člověku, nebojácnost, síla, schopnosti smyslových orgánů, vysoká pohyblivost, přirozená ochrana území, schopnost fyzického vyřazení jiné osoby, denní aktivita a učenlivost.

Při ostraze objektu musí mít areál varovnou ceduli, že se v něm pohybuje pes. Do objektů, které jsou chráněny, lze zařadit podnikatelské objekty, tovární a skladové objekty, hos-

podářské usedlosti, letiště, chemické závody a jiné rafinérie. V těchto objektech se dají použít psi ke střežení na volno, ke střežení na pevném a pohyblivém stanovišti, k nepravidelnému hlídkování, k pravidelnému hlídkování (pochůzky s fyzickou ostrahou), k útoku podél oplocení a také je možností využití více psů pro jeden objekt.

Další způsob využití pracovního psa je **k ochraně osob**, k eskortování osob, k zabezpečení přenosu cenností a k pořádkové službě na koncertech, stadionech a jiných akcích, kde nejčastěji spolupracují s PČR. K těmto účelům se používají především psi hlídkoví nebo strážní psi s doplňkovým výcvikem k práci v davu.

Psovod soukromé bezpečnostní služby musí splňovat minimálně středoškolské vzdělání s výučním listem. Dalším důležitým faktorem je celková fyzická kondice člověka. Pro výkon tohoto povolání jsou vyžadovány určité znalosti z pečování o psa, ze souvisejících právních předpisů, z etologie zvířat a zejména z teoretického a praktického výcviku pracovního psa. [4, 8, 16]

2.3 Pes v sebeobraně

Psa k sebeobraně si nejčastěji pořizují lidé z důvodu ochrany majetku nebo jich samotných. Pomocí toho je možné vytvořit dvě oblasti, kde může člověk psa pro svou ochranu použít. Pes může **střežit pro člověka** majetek, anebo **hlídat** přímo **člověka** či jeho vlastnictví. Důležitým faktorem, který by měl jejich pes umět, je především zastrašení osoby (zejména štěkotem nebo vrčením), oznámení přítomnosti útočnicka v objektu, odmítnutí potravy od cizích osob a nesmí se nechat odlákat.

Vzhledem k české právní úpravě člověk může psa cvičit k obraně. Nesmí ho však cíleně poslat, aby útočnicka (například zloděje) napadl, pokud se nejedná o psa služebního pro orgány státní správy, kde je ve většině případů donucovacím prostředkem. Výjimkou u běžného občana je jeho použití v nutné obraně a krajní nouzi dle trestního zákoníku, které jsou probrány v právním rámci této práce. Obranu, kterou může běžný občan cvičit se psem je tedy jen sportovní, případně praktickou pro naši bezpečnost. Ve sportovní kynologii se uplatňuje několik disciplín, mezi které patří především pachové práce, poslušnost a obrana. Cílem výcviku není zvyšování agresivity psa, ale podpora v jeho zájmu o kořist. Obranu je možné cvičit i doma a to od štěněte po výměně zubů. Cvičit se mohou pouhé základy, aby se například štěně naučilo na povel pouštět hračku. [17]

2.4 Pes ve státní správě

Nejvíce a nejlépe jsou připraveni pracovní psi ve státní správě. Využívají je skoro všechny složky integrovaného záchranného systému v ČR. V této podkapitole je specifikováno jen několik služeb, které psa s jeho výbornými schopnostmi používají. Mezi další složky, které při svém výkonu povolání mají psa, patří i Hasičský záchranný sbor ČR a Horská služba.

Policie ČR používá psy ve všech službách, jako je pořádková, pohraniční, kriminální, cizinecká a jiné. Pracovní pes je podle zákona jedním z donucovacích prostředků a opravňuje policistu při plnění úkolů jej použít. Rozdělují se do dvou skupin na psy všestranné (pátrací a hlídkoví) a specialisté, kteří se využívají pro vyhledávání zbraní a munice, výbušnin, omamných látek, mrtvol nebo jsou použiti k pachové identifikaci.

Městská policie má také nárok na použití psa jako donucovacího prostředku k výkonu povolání. Pomáhají psovodům zajišťovat veřejný pořádek a odstraňovat výtržnosti. Jejich využití je hlavně k strážní a hlídkové službě. K pachovým pracím se pes městské policie nepoužívá. Pokud je takový pes potřebný, strážník vyrozumí PČR, která psovoda zajistí.

Celní správa využívá psy hlídkové a pátrací především k odhalení pašovaného zboží. Pracuje s nimi na všech hraničních přechodech k prověřování dopravních prostředků, letišťích ke kontrole letištních prostor a letadla, vlakových nádražích a přístavech zejména při kontrole zavazadel, nákladu a osob. Pomocí vynikajících čichových schopností psů jsou zaměřeni převážně na vyhledávání omamných a psychotropních látek. Denně při výcviku musí pes drogu najít, aby se jejich reflexy neustále obnovovaly. Dokáže najít látku, která je zatavená ve vrstveném plastu nebo překrytá silnějším pachem. Pátrací psi u celní služby mají za úkol i vyhledávání výbušnin a zbraní. Zákon povoluje použití psa jako donucovacího prostředku v zájmu ochrany veřejného pořádku, ochrany bezpečnosti osob, své vlastní a majetku, a proti člověku, který je ohrožuje.

Vězeňská stráž také disponuje pracovními psy převážně hlídkovými, kteří se používají jako obranní a všestranní. Náplní práce obranného psa je zajištění eskort obviněných a odsouzených, hlídání vězňů při činnostech mimo střežené objekty, zajištění pořádku a odstraňování výtržností ve věznicích. Všestranný pes plní stejné úkoly jako pes obranný, ale je také cvičený k pachovým pracím. Jejich využití je při bezprostředním pronásledováním útěku vězně a jeho zadržení. Pátrání po uprchlém vězni zajišťuje PČR po vyrozumění od vězeňské stráže. Dalším případem, kdy se takový pes používá je při vyhledávání omamných a psychotropních látek. Kontrolují zásilky a balíky pro vězně nebo prověřují jednotlivé cely ve věznicích. Postup psovodů vězeňské služby upravuje zákon, kde je pes také jedním z donucovacích prostředků.

Většina psů v **Armádě ČR** je uplatněno ke strážní a hlídkové službě, jejich menší část je úzce specializovaná. Práce speciálních psů spočívá v ochraně vojsk před terorismem, ve vyhledávání drog, výbušnin a zbraní, v záchranářských pracích, v pátrání po zasypaných osobách v troskách a v dalších odvětvích civilní ochrany. Ke střežení objektů jsou používány elektronické zabezpečovací systémy spolu s kombinací se psy. Mají své uplatnění při ostraze základen, muničních skladů a ochraně techniky. Pes je ve válkách jedním z nejstarších forem prostředků obrany. Jeho použití v Armádě ČR je ukotveno v platném právním řádu.

Další věcí, se kterou se tyto složky musí potýkat, je **terorismus s použitím zvířete**. V ČR nejsou známy případy zvířecího terorismu, ale ve světě jich několik proběhlo. Už ve světových válkách byli psi upotřebeni jako živé výbušniny pro likvidaci nepřátelských vojsk. Nálož se skryla do brašny, která se umístila na hřbet zvířete. Nikomu to nepřišlo nápadné, jelikož takové brašny nosili asistenční psi. V současné době prozatím teroristé ukrývají výbušniny do mrtvých psích těl. [18, 19, 20]

Rozebraná problematika z druhé kapitoly poukazuje na to, že psi měli vždy svou úlohu už od dřívějších dob. Mohli být používáni jako pomocníci k lovu nebo jako obraně usedlostí a lidí. S postupem času se ze psa stal důležitý společník pro člověka a to nejen jako ochránce, ale také jako pomocník pro různé druhy prací. Lidé psy začali více prověřovat a pomocí nových poznatků se zdokonalovalo jejich využití, výchova i výcvik.

Pes v profesní obraně v porovnání se psem ve státním sektoru je velice rozdílný. V profesní obraně je pes především cvičen na ochranu osob a majetku, protože pracovník SBS ho smí použít pouze jako obranný prostředek. Jak je již zmíněno v první kapitole, u psůvoda bezpečnostní služby není stanoveno žádné právo k použití psa jako ve státním sektoru. Výjimkou je krajní nouze, nutná obrana a zadržení osoby podezřelé. Naproti tomu ve státní správě je psůvod oprávněn pracovat se psem jako s donucovacím prostředkem. Účel psů ve státním sektoru je velice propracovaný a jejich výcvik má veliký přínos. Využití těchto psů se větví do několika různých skupin a každá z nich je přehledná a ucelená. Na psy se v tomto směru kladou vysoké nároky a musí splňovat mnohem větší kritéria. Výcvik je díky tomu o dost obtížnější, ale kvalitnější než u psů u bezpečnostních služeb.

Účel psa v sebeobraně není nikde specificky probraný. Ani česká legislativa nestanoví žádné podmínky pro jeho použití. Každý pes, který má člověku sloužit jako pomocník nebo ochránce by měl projít základním výcvikem. Pes obranář by mohl nahradit techniku a chránit tak běžného občana i jeho majetek.

3 INFORMACE, DATA A VÝCVIK PSA

Tato kapitola se věnuje charakteristickým rysům psa, a jaký pes je vhodný pro výcvik obrany. Podstatou této části je, aby člověk sledoval vlastnosti psa už při výběru štěněte a pozoroval je i při jeho růstu. Vysvětleno je i rozdělení pracovních psů na hlídací a strážní a k čemu se používají. Vypsány jsou zde výhody a nevýhody použití pracovních psů oproti technickým zařízením, a zda si vybrat psa nebo fenu jako ochránářského psa. Ve druhé části je charakterizováno několik plemen psů, které se používají v PKB a k sebeobraně občana. Tyto rasy jsou podrobněji popsány a rozděleny do dvou kategorií, ve kterých mohou být využity. Následně jsou vybráni čtyři psi, kteří jsou vhodní pro střežení objektů a hlídání osob v PKB i k sebeobraně občana. Poslední částí je samotný výcvik psa od štěněte a základní výcvik poslušnosti, který musí ovládat každý pes. Krátce popsány jsou i základní informace o speciálním výcviku, které se týkají pomocníka, co všechno se učí obranářský pes a obecné techniky při tomto cvičení. Kapitola je ukončena nejčastějšími chybami při výcviku psů, aby se jim člověk vyhýbal, a tím se předcházelo zkažením psa.

3.1 Charakteristika, výhody a nevýhody použití psa

Pokud si člověk chce vybrat úspěšného psa, musí sledovat několik znaků, podle kterých dokáže jeho charakter odhadnout. Lidé si často myslí, že každý pracovní pes, je schopen dokončit speciální obranářský výcvik. Toto přesvědčení není pravdivé, a proto hraje zásadní roli pečlivý výběr psa. Například nervózní a vystrašení psi by neměli být bráni v úvahu. Hodně vytrvalý a zkušený psovod může s takovým psem něčeho dosáhnout, ale samotný výcvik pro psa bude spíše duševním utrpením a to se může časem projevit závažnější poruchou. Pouze psychicky a fyzicky zdraví psi mohou úspěšně podstoupit tento těžký výcvik. Některá psí plemena trpí na dysplazii kyčelního kloubu, která brání normálnímu pohybu psa. Problémem jsou i další dědičné, fyzické vady jako je epilepsie nebo oční onemocnění. Takový pes je nemocí příliš ovlivněn a je naprosto nevhodný pro výcvik obrany.

Fyzické vlastnosti

Úspěšný ochranný pes by měl:

- být fyzicky (vzrůstem) i psychicky naprosto zdravý,
- chodit a pohybovat se správně a rychle,
- mít silné a svalnaté tělo,
- mít optimální čich, zrak a sluch,

- mít velmi dobré a silné zuby,
- být v optimální kondici a mít výdrž,
- mít silné nohy a velké tlapy,
- umět přizpůsobit se počasí, ve kterém má momentálně pracovat,
- mít vhodnou srst pro určité podnebí,
- mít výšku v kohoutku kolem 60 centimetrů (není to nutné, je to bráno jako výhoda). [21]

Psychické charakteristiky

Nejdůležitější duševní charakteristikou, kterou by měl pes mít, je inteligence. Rozlišují se tři druhy inteligence:

- **Instinktivní** – tím se rozumí všechny dědičné dovednosti a chování, jako je například u loveckých psů, že každé štěně napjatě sleduje pohybující se objekty.
- **Praktická** – tím je myšleno nadání, jak rychle a správně je pes schopný učit se povelům a cvikům psovoda.
- **Adaptivní** – se může rozdělit do následujících dvou schopností. První je učení dovedností, kdy je možné zjistit, jak rychle se psovi vyvíjí přiměřené chování v nové situaci. Další schopností je řešení problémů, kdy si pes může zvolit mezi správným chováním, nebo vyřešením problému pomocí střetu s jiným zvířetem. [21]

Síla charakteru

Obranářští psi musí mít také silný charakter. Jejich chování musí být sebevědomé a bez známek nervozity, strachu nebo poskakování. Náhlé a neočekávané podněty jako je střelba, hluk z dopravy nebo mávání různými prapory, nesmí tyto psy vyvést z rovnováhy. [21]

Temperament

Psí temperament je vyjádřen v jeho psychologických dovednostech a v jeho reakcích na různé podněty z okolního prostředí. Čím více je pes živější a intenzivnější jsou i jeho reakce na okolí, tím více nabírá temperamentu. Pomalejší a psi méně reagující na svoje prostředí tento charakter nemají. Někteří psi (zejména strážní) jsou temperamentní a soustředí se na každý podnět, například když se cizí osoba blíží z dálky. Pro obranářského psa je tato vlastnost důležitá, protože přispívá k tomu, aby byl šťastný, pozorný a stále připravený. Podstatné je, uvědomit si rozdíl mezi psem, který je temperamentní a psem, který je nervózní. Spousta lidí chce psy, kteří jsou schopni okamžitě reagovat, když se něco stane. Tvrdí, že takový psi mají

temperament, ale ze tří čtvrtin případů to jsou psi nervózní a ostří. Pokud pes nemá tento charakter, není schopen dokončit výcvik, aby se stal psem obranářským. [21]

Vyrovnanost

Ochranářský pes musí zůstat absolutně klidný a ukázat své sebevědomí a to i v případě, kdy je součástí různých okolností. Musí se naučit v tichosti pozorovat jakoukoliv situaci beze strachu a úzkosti. Pes musí zůstat v klidu i bez ohledu na situaci, která se zrovna odehrává, například mezi lidmi, ve městě, mimo provoz, na různých akcích a jiné. Teprve v takovém případě je schopen jednat v pravou chvíli správným způsobem. [21]

Spolehlivost

Chování obranného psa musí být důsledné a spolehlivé, takže jeho činnosti by měli být nepřekvapivé. Náhlé skákání na hrající si děti či dospělé nebo projevování agrese vůči ostatním lidem způsobuje především psovod. Toto vážné poškození chování může mít za následek špatnou přijatelnost psa ve společnosti. Psi, kteří jsou příliš nezávislí a neustále odporují, také nejsou vhodnými adepty pro výcvik obrany. Ideální nejsou ani psi, kteří se se všemi přáteli. Cílem člověka je naprosto spolehlivý pes, který je trochu rezervovaný a vykazuje přiměřenou přirozenou ostrost. Pes se také musí naučit správně vyhodnotit situaci a jednat pouze v případě, kdy přijímá rozkazy od svého pána. [21]

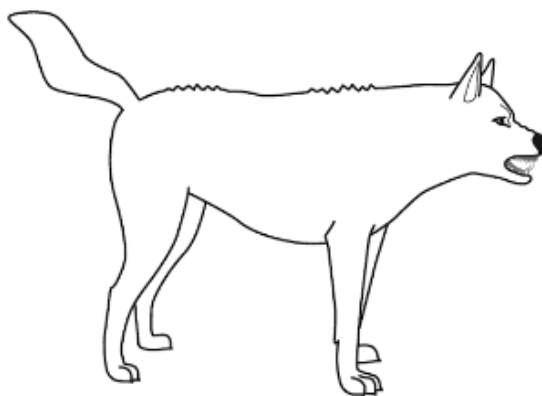
Houževnatost

Houževnatostí se rozumí schopnost strpět nepříjemné podněty nebo události, jako je bolest, trest nebo překážka v boji, aniž by pes na okamžik upustil od svého jednání a stejně rychle musí umět zapomenout na tyto problémy (ukazuje se nízká citlivost). Pes, který s klidem podstoupí takové trápení, bude schopen plnit příkazy psovoda, i když je zraněný nebo v bolesti. Takový pes nebude odrazen od útoku například ani figurantem, který bude křičet, střílet nebo se ho dotýkat měkkou či ratanovou holí. Opak houževnatého psa je silně a nepříjemně ovlivněn podněty, událostmi nebo se bojí jiných okolností. Takový pes se brání těmto situacím nebo podnětům i v budoucnosti (ukazuje se vysoká citlivost). Tato mírnost však nesmí být zaměňována se strachem z bolesti. Někteří psi jsou velmi citliví na bolest a budou kňučet i na nejmenší podnět, jako je například vpich injekce. Psi neztrácí důvěru vůči tomu, kdo jim bolest způsobuje. Strach z bolesti nemusí nutně ovlivnit ochotu psa pracovat, protože během práce se pes běžně myšlenkami ponoří do svých povinností, které mu nedovolí bolest rozpoznat. [21]

Odvaha a ostrost

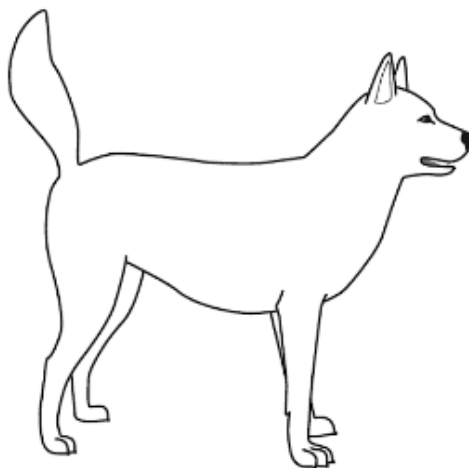
Odvážní psi vkročí do nebezpečných situací bez jakéhokoliv tlaku zvenčí a v té situaci zůstanou. V opačném případě je výsledek situace nabádá k útěku pomocí jejich pudu sebezáchovy. Ostrost je sklon psů, kdy reagují nepřátelským způsobem na nečekané podněty. Pud sebezáchovy s ostrostí hraje velkou roli. Psi, ve kterých je ostrost vyvíjena příliš silně a také nevykazují dostatek odvahy, mají tendenci kousat ze strachu. U odvahy a ostrosti existují čtyři typy psů:

- **Odvážný a ostrý** – pes se pohybuje nepřátelským způsobem ve směru, kde vidí možné ohrožení. Vyznačuje se zvednutým ocasem, štěkáním, bojovným postojem, vrčením, ceněním zubů a ježí se mu chlupy. Pes nevyjadřuje žádný strach a je připraven k boji.

Obr. 3. Pes je odvážný i ostrý [21]

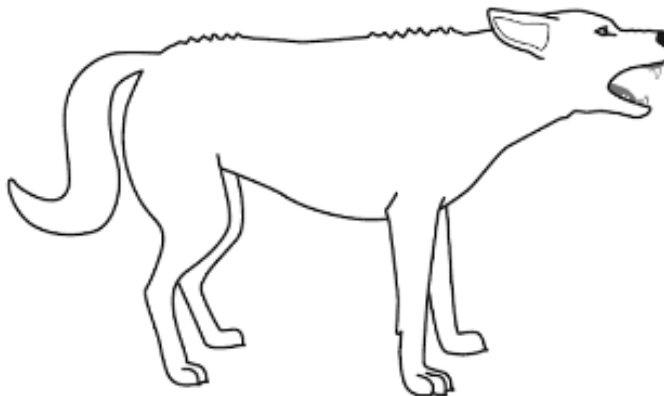
- **Odvážný, není ostrý** – pes není bojovný, ale je lhostejný. Člověk nebo zvíře ho zajímají a pes nevykazuje žádné známky strachu. Při pohledu na podnět se zájmem vrtí ocasem nebo podnět ignoruje úplně. Pes je nebojácný a bez známek nepřátelství.

Obr. 4. Pes je odvážný a není ostrý [21]

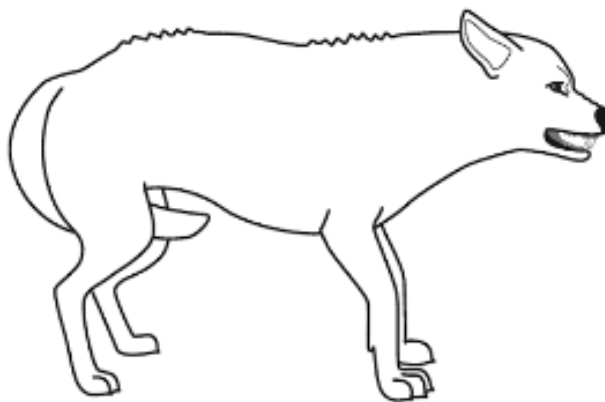

- **Není odvážný, ostrý** – pes vyjadřuje úzkost a ochotu se bránit. Většinou má naježené chlupy, ocas mu visí dolů (občas je směrem nahoru), často vrčí, cení zuby nebo štěká. Pes se stáhne z oblasti nebezpečí, vyjadřuje úzkost a nepřátelství.

Obr. 5. Pes není odvážný a je ostrý [21]

- **Není odvážný a není ostrý** – pes je nervózní, připravený k útěku a nemá žádný nepřátelský postoj. Ocas má stažený mezi nohama, někdy krčí tělo a v extrémních případech kňučí strachem nebo se pomůže. Tento pes je nervózní a bez známek nepřátelství.

Obr. 6. Pes není odvážný ani ostrý [21]

Odvaha a ostrost jsou vlastnosti, které se většinou doplňují, ale v některých případech mohou být i protiklady. Základní charakteristika ostrosti je nepřátelský postoj psa k neznámému. Může to být založeno na základě sebevědomí a bojovnosti psa, jako je nejistota, nedůvěra a strach. Ostrost se dědí, nebo se získává kvalitním výcvikem pro potřebu sebeobranu. U ostrosti zjevně figuruje i pud sebezáchovy, kterým se pes řídí. Čím více se tento pud sebezáchovy ve zvířeti vyvíjí, tím větší bude jeho ostrost. Odvaha psovi umožňuje, aby zůstal v nebezpečných situacích bez vnějšího tlaku. Při kontaktu s jinými odvážnými psy nevykazuje žádný pud sebezáchovy. [21]

Vhodnost

Může se stát, že obě vlastnosti (odvaha a ostrost), jsou přítomni u psa, ale vlivem chovu se kombinují špatné charakteristiky psa a výsledky výcviku jsou zklamáním. Také se může stát, že psovod (ať už si to uvědomuje nebo ne) se bude snažit ze psa, který není odvážný a je ostrý, udělat psa ostřejšího. Toto umělé zvýšení nabroušenosti je vždy neúspěšné, protože pes nebude nikdy umět rozlišit zdánlivé a skutečné nebezpečí. Podle zkušeností psovodů, kteří cvičí obranu, budou mít dva typy psů (1. není odvážný a je ostrý; 2. není odvážný ani ostrý) vždy za výsledek zklamání. V zájmu psovoda i psa je, aby byli takový psi vyloučeni z výcviku obrany. Spolehlivý ochránářský pes musí mít především důvěru v lidech a sobě samém. Ideální pes pro tuto práci je ten, který je vyvážený, spolehlivý, sebevědomý, houževnatý, odvážný, umí se přizpůsobit a je přirozeně ostrý. Psi, kteří nejsou vyvážení, sebevědomí, odvážní nebo příliš ostří se obvykle nepodaří povelům obrany vycvičit. [21]

Další charakteristiky

Mezi další vlastnosti, které jsou požadovány u ideálních psů na ochranu, patří oddanost psovodovi, jeho rodině a ochota k práci. Pes, který rád pracuje, dělá spoustu hluku a projeví zájem při odchodu psovoda z domu. Důležitější je neúnavná ochota psa pracovat, kterou ukazuje před i při výcviku. Aby byl schopen určitou činnost splnit, musí být v dobrém zdravotním stavu a mít velkou výdrž. Stručně řečeno pes, ve kterém je vidět určitá ochota pracovat a nepotřebuje žádné povzbuzení, aby i nadále cvičil a soustředil se, je dobrý pro obranářský výcvik. Dalšími podstatnými vlastnostmi je pozornost a ochránářský pud nebo sklon psa chránit svou smečku, v tomto případě lidé proti útokům. Níže v tabulce je možné vidět všechny kladné a záporné charakteristiky obranného psa. [21, 22]

Tab. 1. Vlastnosti správného ochranného psa [22]

Kladné	Záporné
maximální ochranný pud	minimální ochranný pud
maximální pud bojovnosti	minimální pud bojovnosti
přiměřený kořistnický pud	maximální nebo minimální kořistnický pud
přiměřená agresivita (včetně obranného pudu)	maximální nebo minimální agresivita (včetně obranného pudu)
ctižádost	pokornost

Kladné	Záporné
tvrdost	měkkost
sebejistota	vnitřní nejistota
odvaha	bázlivost
žádoucí ostrost	nežádoucí ostrost
střední, nižší nebo vyšší práh dráždivosti	velmi vysoký práh dráždivosti
maximální vnímavost a chápavost	minimální vnímavost
pocit vlastní síly	pocit vlastní slabosti
vyrovnanost	maximální bázlivost až ustrašenost
vytrvalost	snadná odvrátitelnost až rychlá únava
střední, nižší, vyšší aktivita (žádoucí temperament)	aktivita maximální (nervozita) nebo minimální (lenost), nežádoucí temperament
přiměřený pud dominance	maximální nebo minimální pud dominance
střední ovladatelnost	lehká nebo těžká ovladatelnost

V některých případech může nastat **nedorozumění mezi psem a člověkem**. Tyto konflikty většinou vychází z nepochopení signálů toho druhého. Kvůli tomu vzniká nedorozumění například formou kousnutí. Příkladem může být gesto člověka na uvítanou. Když má osoba radost a vítá psa, nejčastěji otevře náruč a usmívá se na důkaz přátelství. Citliví nebo bojácní psi mohou tento signál špatně pochopit. Pro psa otevřená náruč narušuje jeho osobní zónu, do které osoba vstupuje, a úsměv pro něj značí cenění zubů. V takové chvíli většinou pes zaujímá obranou pozici. Pokud je to pes citlivý, nejspíš se lekne a uteče. Jestli se jedná o psa bojácného, který nemůže nikam utéct, může osobu pokousat. Vítání by tedy mělo probíhat takovým způsobem, kdy si člověk dřepne a nejlépe odvrátí pohled od psa. Osoba musí setrvat, než pes přijde, očichá si ji a teprve po této fázi může vstát. Problémem bývá i objetí například dítětem. Pes chápe objetí jako projev nadřazenosti. Dítě tedy objímá starého psa z důvodu náklonosti, ale ten to vnímá jako výraz nadřazenosti a na dítě se otočí, aby ho varoval. V takovém případě není možné vinit psa ani dítě. [12]

Z pohledu průmyslu komerční bezpečnosti se mluví o **psech pracovních**. Definice pracovního psa a jeho použití v PKB je vysvětleno v první kapitole této práce. Jelikož činnost pracovníku SBS není v zákoně upravena, mají stejnou pravomoc jako ostatní občané. Na činnost psovodů SBS a použití psů se vztahuje totéž. Pracovní psi se dělí na dvě kategorie:

- **Strážní psi** – mají za úkol střežit objekt a jeho okolí, zastrašit útočníka svou přítomností, a majitele nebo strážného upozornit štěkotem. Umístění stanoviště strážného je velice důležité z důvodu slyšitelnosti štěkotu psa. Psovod by měl být schopen se dostavit do 5 minut na určené místo. Stanoviště by mělo být snadno kontrolovatelné (přibližně po 4 hodinách), aby psovod rozpoznal chování psa a odstranil překážky, které by mohly ovlivňovat výkon služby. Po vyštěkání pachatele může být uskutečněn zákrok se psem, kdy se vypouští na dlouhém vodítku nebo na volno. Jestliže útočník uprchl, použije se pes, který pachatele vyhledá pomocí pachové stopy. Psovod musí být připraven i na případnou střelbu, ale také vždy musí jednat v souladu s právními normami.
- **Hlídkoví psi** – ti mají za úkol chránit psovoda, při obchůzkové činnosti štěkotem upozorňovat na ukryté pachatele, průzkum terénu i objektů při vypuštění psovodem, zadržení útočníka a jeho hlídání. Jeho výcvik je podstatně náročnější a to z důvodu, kdy musí umět okamžitě reagovat na zadané příkazy od psovoda. Na tohoto psa se kladou vyšší požadavky, protože rozsah úkolů, které musí plnit, je mnohem větší. Výhodou je první kontakt s pachatelem, kdy pes výrazně snižuje možnost překvapivého útoku. Při průzkumu terénu by strážný nemusel ukryté osoby vůbec vidět. Pes by měl zvládat i tiché povely od psovoda.

Hlavním rozdílem mezi psy strážnými a hlídkovými je především výkon jejich práce. Pes strážný pracuje v objektu samostatně. Pes hlídkový působí s psovodem a zejména plní jeho příkazy. Pracovního psa lze použít ke zvýšení zabezpečení člověka, jeho objektu i majetku. Na majiteli pozemku (objektu) je výběr strážného nebo hlídacího psa a kolik se rozhodne investovat do jeho výcviku. [3, 8]

Výhody a nevýhody použití psů

Pes je oproti technickému zabezpečení aktivním prvkem strážního zajištění. Pro srovnání výhod a nevýhod použití psa v PKB nebo domácnosti byla vytvořena následující tabulka pro lepší přehled.

Tab. 2. Porovnání výhod a nevýhod použití psa [vlastní]

Výhody	Nevýhody
nalezení pachatele pomocí smyslů	možné zranění psa od pachatele
označení pachatele štěkotem	denní aktivity psovoda se psem (výcvik)
předcházení napadení psovoda	denní péče o psa
vyvinuté smysly (čich, zrak, sluch)	pravidelný odpočinek
síla a nebojácnost	pořizování pomůcek a potravy
oddanost psovodu	převoz psa mezi objekty
pohyblivost a houževnatost	veterinární ošetření
schopnost zadržení pachatele	věkové omezení psa
učenílivost a otužilost	
přirozená ochrana teritoria	

Z výše uvedené tabulky je možné vidět, že použití správně vycvičeného obraného psa je rozhodně výhodnější oproti technice a to z několika důvodů (smysly, pohyblivost). Samozřejmě jsou i případy, kdy je pes nevýhodou kvůli dennodenní péči, která je nákladná z hlediska času i financí. Pes je ale nenahraditelným pomocníkem, ochranářem i přítelem psovoda.

Dalším rozhodnutím, které musí majitel nebo psovod učinit, je výběr **psa nebo feny**. Obě pohlaví mají své specifické výhody a nevýhody. Psi i feny mohou být přátelští, oddaní a atraktivní. Bylo upozorováno, že psi jsou energičtější než feny, ale jsou také více tvrdohlaví. Za normálních okolností jsou psi větší a silnější, více extrovertní a silně se zajímají o jiné psy, a to zejména o hárající se feny. Feny se více zaměřují na psovody a také dokážou bránit své blízké s velkou zuřivostí. Někdy bývají dost nevrlé a jsou domáctější než psi s výjimkou období hárání. V tomto období jsou feny velice citlivé na všechny vlivy v jejich prostředí a často nejsou schopné plnit své ochranné funkce. Mnoho pracovních psů se nechává vykastrovat, aby se zabránilo všem podnětům, které by mohli psa i fenu rozrušit. [3, 8, 21]

V této podkapitole je rozebrána celková charakteristika psů, a podle kterých vlastností by si měl psovod svého ochranného psa nejlépe vybrat. Popsány jsou všechny fyzické a duševní vlastnosti psů, jejich síla a temperament, vyrovnanost a spolehlivost, houževnatost, odvaha a především ostrost, vhodnost a další charakteristiky, které mohou ovlivnit výběr psa pro

obranu. Popsáno je i nedorozumění mezi člověkem a psem, kde se zdůrazňuje, jak se chovat ke psu, aby člověku nebo dítěti neublížil. Lidské chování totiž nejde zaměňovat za psí, což si spousta lidí neuvědomuje. Ke konci podkapitoly je objasněn pojem pracovní pes a jeho rozdělení na strážného a hlídkového psa, kteří se používají v sektoru SBS. Také jsou porovnány výhody a nevýhody psů v použití PKB nebo objektů.

3.2 Rasy vhodné k výcviku a jejich popis

Když člověk přemýšlí o koupi psa, měl by si především ujasnit, pro jaké účely ho chce používat. Podle využití si vybírá plemeno psa a rozhoduje se, zda si pořídí psa nebo fenu. Štěně si psovod vybírá většinou podle jeho rodičů. Zda rodiče byli úspěšní na výstavách a jestli mají složené určité zkoušky z výkonu. Podle těchto aspektů má štěně předpoklad, že se stane kvalitním psem. Neznamená to však, že ze štěněte vyroste lehce cvičitelný pes. Štěně by si psovod neměl vybrat hned po první návštěvě, ale měl by ho sledovat a hrát si s ním častěji. Člověk by měl pozorovat, jak probíhá hra a krmení mezi štěňaty, jak reaguje na zvuky a podněty. Malý pes by měl být veselý a temperamentní. [23]

Skupina psů, mající společný původ, shodné, osobité a potomkům předané vlastnosti a exteriér, se nazývá **plemeno**. Dalším vývoj plemenitby by neměl být křížený s jinými plemeny nebo mezi příbuznými. To znamená, že počet zvířat uvnitř plemen by měl být dostatečný.

Ne všechna psí plemena odpovídají určité osobnosti člověka, a ne každý pes se hodí do domácnosti. Některé rasy obvykle mají mírný charakter a snadno se podřizují lidem. Takový citlivý pes může být rozrušený špatným výcvikem. Jiní psi jsou zase tvrdí a neústupní. Psi, kteří jsou temperamentní a chtějí vědět vše, co se děje v jejich okolí, na svého psovoda dotírají celý dlouhý den. Není možné, aby všichni pracovali s citlivými nebo tvrdohlavými psy. Člověk musí pečlivě zvažovat svůj výběr psa. Je důležité mít na paměti, že i psi mají určité požadavky na jejich pány. Někdo, kdo je popudlivý a dominantní by měl raději nechat psa s citlivou povahou někomu jinému. Tato osoba by totiž mohla takového psa zničit ve velice krátkém čase. Klidná osoba, která má potřebnou trpělivost, bude lépe s citlivým psem pracovat. Citlivost psů se nesmí plést s nervozitou nebo plachostí. Citliví psi jsou při špatném postupu u výcviku snadno zničeni. Existují psi, kteří jsou mladými na dlouhou dobu a potřebují delší dobu zrát. Manipulace se psem, která je příliš brzy, má za následek poškození psa. Mladí psi většinou nemohou zvládnout tlak, který je vyvíjen na ochránářské psy. Nejlepší je zvolit plemeno, které odpovídá charakteru a životnímu stylu člověka a nikdy si psa nevybírat podle vnějšího vzhledu určitého plemene. [14, 21]

Po konzultaci s lidmi pracujícími u SBS a v kynologických stanicích bylo vybráno deset nejpoužívanějších pracovních psů. Mezi vybraná plemena patří především německý ovčák, belgický ovčák, rotvajler, doberman, německý boxer, kavkazský pastevecký pes, středoasijský pastevecký pes, moskevský strážní pes, americký stafordširský teriér a velký knírač. Výběr těchto plemen se vztahuje především na Českou republiku. V zahraničí mohou být použita jiná plemena, jako je americký pitbulteriér, holandský ovčák, americký buldok, bošeron, amstaff, erdelteriér a další. Následuje popis těchto deseti vybraných plemen.

Německý ovčák

V dnešní době je nejpoužívanějším pracovním plemenem. Oblíbený je kvůli svému všestrannému použití jako sportovní, pracovní, záchranářský, vodící slepecký a pastevecký pes. Německý ovčák má výbornou schopnost učit se novým věcem, tím pádem je jeho výcvik snadnější a rychlejší. Z jeho vlastností nejvíce vyniká bystrost, inteligence a temperament. Německý ovčák má mít povahově zejména pevné nervy, ostražitost, pozornost, věrnost, bojovnost, tvrdost i ostrost. K rodině je přátelský, ale zároveň trochu odtažitý. Výborný a velice aktivní je při střežení svého teritoria (týká se i velkých ploch). Kdekoliv mimo domov je jeho chování k cizím osobám neutrální. Vycvičený ovčák ostatní psy nenapadá, ale pozorně je sleduje. Dokáže se přizpůsobit klimatickým podmínkám, vysokým i nízkým teplotám. Německý ovčák je větší pes, má zhruba 60 centimetrů v kohoutku a je obdélníkového tvaru. Pes váží přibližně 40 kilogramů. Srst má krátkou a dlouhou s barvou černou, zlatou, žíhanou, bílou nebo vlkošedou. Péče o psa musí být každodenní, to se týká jeho zevnějšku i jeho charakteru.

Obr. 7. Německý ovčák [25]

Jedině zkušený odborník dokáže odhadnout jeho užitkové vlastnosti. Pro ochranu osob nebo majetku musí být odvážný a snadno ovladatelný. Celkovým zjevem nelze zapřít, že jeho pradávným předkem byl vlk. Německý ovčák je klusák, lze to zpozorovat na postavení jeho zadních končetin. Tento pes bude takový, jak si ho psovod vychová. Pokud z něho člověk udělá ukázněného a vycvičeného psa, bude pro něj přítelem i pomocníkem. Ovčáci mají skvělou povahu, která jde zkazit chybným zacházením i výcvikem. Jsou schopni dosahovat nejvyšších výkonů a to pomocí píle a soustavnosti. Psovod se mu musí neustále věnovat, být mu výborným pánem a za odměnu získá jeho oddanost a věrnost. [8, 23, 24, 25]

Belgický ovčák

Druhým velice používaným plemenem k obraně je belgický ovčák. Toto plemeno je velice podobné německému ovčáku. Původně byl psem ovčáckým, v současnosti je zejména psem pracovním. K jeho schopnostem patří i hlídání stád, tím pádem má nejlepší kvality z hlídacích psů. Má všestranné využití jako ovčák německý, stejně tak může být i psem rodinným. Učenlivost belgického ovčáka je velice dobrá, rychle se učí novým povelům. Pes je střední velikosti a kvadratického formátu. Odolává různým povětrnostním podmínkám pomocí své srsti. Srst má dlouho nebo krátkou s barvou černou, žlutou, bílou nebo šedou. Výška belgického ovčáka je zhruba 60 centimetrů a váha je okolo 25 kilogramů. Jeho povaha je velice aktivní a vždy je připravený na jakoukoliv akci. Pohyb má volný a rychlý ve všech krocích. Je výborným běžcem a jeho nejběžnější pohyb je klus.

Obr. 8. Belgický ovčák Malinos [25]

Vždy je připraven chránit sebe i svého pána. Je kvalitním ovčáckým psem, protože hlídá, brání i pracuje. Jeho charakter je živý a čilý, je temperamentní bez známek strachu a agre-

sivity. Důležitými vlastnostmi jsou především věrnost, odvaha a hrdost. Plemeno belgického ovčáka má čtyři typy a to Groenendael, Tervueren, Malinos a Laekenois. Liší se zejména délkou srsti a její barvou. [25]

Rotvajler

Rotvajler je výborným společenským, ochranným a pracovním psem, který překypuje svou silou. Patří k jednomu z nejstarších plemen psů. Rotvajler je velký robustní pes, který je velice silný, obratný a vytrvalý. Povahou je přátelský a klidný, velmi oddaný, ovladatelný i poslušný a rád pracuje. Tento pes má pevné nervy, zvýšenou pozornost i sebejisté a nebojácné chování. Při výcviku obranné práce je trochu jiný než německý a belgický ovčák. Zatímco ovčáci mají velice rychlé reakce, rotvajler je váhavější a pomalejší. Je výborně ovladatelný a má všestranné výcvikové schopnosti. Rotvajler sice na podněty reaguje pomaleji, ale o to více důkladně. Učennivý je stejně dobře jako ovčáci a dokáže se skvěle aklimatizovat v nejrůznějších životních podmínkách. Vysoký je přibližně 65 centimetrů a jeho hmotnost je zhruba 45 kilogramů. Srst je středně dlouhá, hustá a drsná s černou barvou a ohraničenými znaky červenohnědé barvy. Tyto znaky má zejména na tlamě, lících, krku, hrudi a končetinách. Rotvajler je klusák a jeho pohyb je jistý, plynulý a plný síly. Při běhu má hřbet pevný a klidný. Jeho kostra je silná a mohutná a jeho tělo je delší, takže je také obdélníkového tvaru.

Obr. 9. Rotvajler [25]

Jelikož je to pes všestranný, může ho vlastnit každá osoba, která ho bude mít pro účelnou činnost nebo s ním aspoň běžně cvičit. Tento pes dokáže chránit osoby, střežit domy a dvory, velké průmyslové areály a velice dobře si rozumí s lidmi. Rotvajler je urostlý pes pro

pořádnou práci. Je velice skromný, nenáročný a je vždy připravený pomoci svému pánovi. Toto plemeno by si měl pořídit člověk, který ocení jeho vlastnosti a nebude se dopouštět chyb během výcviku. Lásku člověku oplácí svou oddaností, pílí a přítulností. [23, 24, 25]

Dobrman

Dalším velice používaným plemenem k obraně je dobrman. Je všestranný, doprovodný, obranný a pracovní pes. Vyniká chutí k práci, inteligencí, vysokým temperamentem a poslušností. Protože rád pracuje, jeho výcvik je snadnější a lehčí. Má především výborný čich a jeho chytrost, věrnost, bojovnost a obranářská schopnost z něj činí vhodného psa pro ochránářský výcvik. Důraz se klade na sebejistotu kvůli ostražitosti vůči okolí. Jeho vztah k rodině je velice kladný, ale k cizím osobám je nebojácny a ostražitý. Jinými psy se snadno nechá vyprovokovat. Je velice aktivní a hlasitý při střežení svého teritoria. Dobrman je velký pes, velice svalnatý a silný. Jeho celkovou stavbou těla, vzpřímeností, temperamentem, odhodlaným výrazem a hrdostí se shoduje s ideálním vzorem psa. Srst má tvrdou, hustou a krátkou s černou nebo hnědou barvou a červenohnědými znaky na tlamě, lících, očích, hrdle, hrudi, tlapách, stehnech nebo sedacích hrbolích. Odolnost vůči klimatu má velice dobrou i přes to, že jeho srst je krátká. Výškou dosahuje okolo 70 centimetrů v kohoutku a váží zhruba 40 kilogramů.

Obr. 10. Dobrman [25]

Postavu má téměř kvadratickou s elegantní tělesnou stavbou a souladnými tvary. Držení hlavy představuje hrdost, neohroženost a pozornost. Dobrman velice dobře běhá a je nejčastěji ve cvalu. Jeho krok je pružný, obratný a elegantní. V pohybu má velice pevný hřbet,

klouby i vazy. Jako pracovní pes by měl být mohutný, ale musí se zachovat jeho ušlechtilost. Dobrman musí být odolný proti nepohodě, vykonávat nejsložitější pracovní činnosti a mít pevné nervy. Při správném výcviku se dá výborně ovládat a pak je použit k střežení objektů nebo domů a také se uplatňuje jako výborný ochránář psovoda. Nejvhodnější člověk pro výcvik dobrmana je s vyrovnanou povahou, spravedlivý a důsledný. Pomocí své inteligence pes velice rychle dokáže určit, kdo je hoden být jeho pánem, a tomu zůstane oddaný a věrný po celý život. [8, 24, 25]

Německý boxer

Boxer je společenský, obranářský pes i pro pracovní účely. Jeho povaha je zejména klidná a vyrovnaná. Velmi rychle přilne ke svému pánovi a je věrný celé jeho rodině. K cizím osobám je rozmanitý a nedůvěřivý. Při střežení svého území je velice aktivní a při vstupu cizí osoby je ovladatelný. Velice dobře se snáší s ostatními psy, nikdy nezaútočí. Výcvik je snadný a rychlý, jelikož se dokáže lehce podřídít. Při potrestání se snadno zalekne, ale jako obránce člověka, kterému je oddán, je tvrdý. Boxer není psem kousavým kvůli jeho zkrácené čelisti a široké lebce. Dokáže ale vyvolat v pachateli strach pomocí úderu nebo vyhrožování. V případě potřeby je ostražitý, bojovný, vytrvalý a řízný. Srst má tvrdou, lesklou a krátkou s červenožlutou nebo žíhanou barvou. Maska je barvy černé a mívá bílé znaky na hrudi, hrdle, tlamě, tlapách a sedacích hrbolích. Vůči klimatu je jeho srst odolná. Hmotnost se pohybuje zhruba 30 kilogramů a výška je přibližně 60 centimetrů v kohoutku.

Obr. 11. Německý boxer [25]

Boxer je středně velký, kvadratické stavby těla a silných kostí zejména běhů. V pohybu je plný síly a ušlechtilosti a nejčastěji cválá. Nejvíce je proslulý svou oddaností a věrností ke svému pánu a rodině. Dokáže být výborným ochráncem a obráncem domova i blízkých

osob a to pomocí své nebojácnosti a ostražitosti. Typickým rysem je jeho krátká čelist s předkusem a mohutná hlava. Toto plemeno není vhodné pro tvrdé lidi. Boxer je inteligentní, veselý a je schopný výcviku s větší trpělivostí psovoda. Jeho obličej dokáže vyjádřit nespočet mimických projevů a pocitů. Snad i právě proto je velmi oblíbeným psem, který dokáže ukázat svou lásku k lidem. [8, 14, 24, 25]

Kavkazský pastevecký pes

Toto plemeno je vhodné jako strážní a obranný pes nebo se používá k hlídání stád. Povahou je velice klidný, vyrovnaný, silný, výjimečně náladový pes. Má velmi dobře vymezenou obranou reakci a dá se vycvičit k nekompromisním zásahům. Jeho hlasitost je vysoká a zvládne vyštěkat pachatele až na 200 metrů. Má velice vlídný vztah k rodině především k dětem a ty nejvíce chrání. Při setkání s cizími lidmi je ostrý a nedůvěřivý, a při návštěvě blízkých osob je lepší ho zavířit do kotce. Ke psům se chová agresivně, po výcviku je možné tento vztah zvládnout, ale psovod se musí mít stále na pozoru. Jeho srst je hrubá a rovná se světlou podsadou. Na přední straně běhů je kratší, taktéž i na hlavě. Kavkazský pastevecký pes může mít tři druhy srsti. Rozlišuje se dlouhosrstý s prodlouženou krycí srstí, krátkosrstý a přechodný typ. Barvu má šedou ve všech odstínech, rezavou, žlutou, žíhanou, bílou, strakatou nebo i tečkovanou. Do bytu se rozhodně nehodí, je to venkovní pes, kterému venkovní klima nijak nevadí. Dorůstá do výšky přibližně 70 centimetrů a jeho hmotnost je zhruba 60 kilogramů.

Obr. 12. Kavkazský pastevecký pes [26]

Kavkazský pastevecký pes je velkého vzrůstu se silným svalstvem a s hrubou tělesnou stavbou. Pohybuje se volně a klidně, obvykle krátce klusá. Pokud potřebuje zrychlit, jeho

eval je neohrabaný, ale rychlý. Jelikož je psem ostrým a nedůvěřivým, je ideálním pomocníkem ke střežení objektů a velkých areálů. Dobře se cvičí a je zcela oddán svému pánovi a jeho rodině. Nejvíce je nakloněn dětem, za které by položil život. [8, 14, 25]

Středoasijský pastevecký pes

Středoasijský pastevecký pes je velice podobný kavkazskému pasteveckému psovi. Je vhodný především k ochraně objektů a majetku nebo k hlídání stád, které ochraňuje před dravou zvěří. Jsou to psi odvážní, vyrovnaní a silní. Svého pána a jeho rodinu ochraňuje a ostražitě hlídá. Nedůvěřivý je k cizím lidem, proto není dobré lidi vystavovat kontaktu se psem. Nekompromisně střeží své teritorium a pachatele může odstrašit jeho hrozivý a hlasitý štěkot. Učí se velice rychle a lehce se přizpůsobí klimatickým podmínkám při různé změně počasí. Jeho srst je rovná, drsná s vyvinutou podsadou. Krátkou srst má jen na přední straně běhů a na hlavě. Psi se rozdělují na dlouhosrsté a krátkosrsté. Barvy mají různé a to bílou, šedou, rezavou, plavou, žíhanou, skvrnitou nebo strakatou. Vysocí jsou zhruba 60 centimetrů v kohoutku a váží přibližně 60 kilogramů.

Obr. 13. Středoasijský pastevecký pes [27]

Pes je robustní, má mohutné svaly a silnou kostru. Nejpřirozenějším pohybem pro tohoto psa je klidný a volný klus. Při cválání je těžký, neohrabaný, ale rychlý. Jeho povaha je klidná a vyrovnaná a pohybově je velmi aktivní. Vyniká svou aktivní ochránářskou reakcí a to nejčastěji při obraně rodiny nebo svého teritoria. Je věrný, oddaný a miluje svého pána. [14, 25]

Moskevský strážní pes

Jeho předchůdcem je právě kavkazský pastevecký pes, to znamená, že mají mnoho společného. Využívá se jako ochránce nebo jako pracovní a strážní pes. Povahou je velmi klidný, inteligentní, dokáže sám vyhodnotit určitou situaci a poté se rozhodnout. Je velmi oddaný, mírumilovný a podřizuje se svému pánovi i celé jeho rodině. K cizím lidem je velice agresivní, ostrý, zlý a neúplatný, což z něj dělá obranářského psa. Nemá rád společnost se psy, raději je s psovodem nebo sám. Do jeho teritoria nesmí nikdo vstoupit, to si pečlivě střeží svým štěkotem, který je dunivý a hlasitý. Moskevský strážní pes rozeznává situace, kdy má zasáhnout a cizí návštěva mu na jeho území rozhodně nevnikne. Hlídní se nemusí učit, jelikož tuto vlastnost má vrozenou. Zbytek výcviku je s ním snadný, protože je schopný si pamatovat povel bez opakování, aby vyhověl svému majiteli. Jeho srst je dlouhá, hustá a hrubá s podsadou. Na hrdle, nohou, ocase a za ušima má delší srst v podobě hřívy. Barva srsti je rezavá, bílá, šedohnědá nebo skvrnitá. Počasí mu nedělá problém, dokáže se přizpůsobit. Tento mohutný pes váží okolo 60 kilogramů a měří přibližně 75 centimetrů v kohoutku.

Obr. 14. Moskevský strážní pes [29]

Postavu má silnou a správně vyvinutou. V prostoru nejčastěji poklidně kluše. Když musí cválat, dokáže neuvěřitelně zrychlit. Podstatné je, věnovat mu dostatek pozornosti už od štěněte. Potřebuje dostatek pohybu alespoň hodinu denně. Při správném přístupu a výcviku je to milující a ochranářský společník. Velmi dobře vychází s dětmi a hodně je chrání. Pokud mu psovod projeví veškerou svou pozornost a náklonost, časem to jistě oplátí. [28]

Americký stafordšírský teriér

Původně se tento pes používal ke psím zápasům. V současnosti je upotřebitelný k lovectví a zvláště k obraně. Povahu má temperamentní a vyrovnanou, velmi rychle reaguje na podněty a je odvážný. Vztah k rodině má velice kladný, především k dětem. K cizím lidem je tolerantní a dokáže si na ně zvyknout. Své území si aktivně střeží, jak pohybem, tak i hlasitým štěkotem. Když spatří jiného psa, je agresivní, ale cvičením se tato vlastnost dá odbourat. Je tvrdohlavý a jeho učení je složitější, proto by obranářský výcvik měli dělat jen zkušenější psovodi. Srst je přilehlá, pevná, krátká a lesklá. Má jednobarevné, vícebarevné zbarvení nebo zbarvení se skvrnami. Srst má většinou barvu bílou, ale i černou se znaky nebo játrovou. Pes je přizpůsobivý klimatu, takže ho lze držet doma i venku. Dorůstá do výšky zhruba 46 centimetrů v kohoutku a váží přibližně 25 kilogramů.

Obr. 15. Americký stafordšírský teriér [25]

Americký stafordšírský teriér by měl být dobře stavěný, svalnatý a podsaditý. Většinou cválá a je rychlý, pružný a mrštný. Jelikož je to pes společenský, využívá se zejména k obraně člověka. Ke střežení větších objektů a majetku se nedoporučuje. V domácnostech je k rodině přítulný a věrný. Svému pánu je oddaný a vždy ho chrání. [8, 25]

Velký knírač

Knírač je všestranně upotřebitelný pes například pracovní, doprovodný a sportovní. Jeho povaha je temperamentní, vyrovnaná, dobromyslná a inteligentní, a je výborným společníkem. Má výborně vyvinuté smysly, je učenlivý, chytrý, vytrvalý a věrný. Vyžaduje pevnou autoritu, ke které přilne, ale k rodinným příslušníkům se chová dobře. Od cizí osoby na

sebe nenechá sáhnout a rozhodně ji neposlechne. Je sebevědomý a při styku s jinými psy se snadno nechá vyprovokovat. Své území aktivně střeží a je hlasitý. Povelům se učí velice rychle, ale hrubým zacházením se dá rychle zkazit. Dokáže rozpoznat situace, kdy má být přátelský a kdy má být ostrý. Jeho srst mu umožňuje být odolný proti nepříznivému počasí. Srst je drátovitě hustá a tvrdá s podsadou. Barva je většinou čistě černá s černou podsadou nebo od tmavé ocelové šedi po šed' stříbrnou. Maska je vždy tmavá a srst se u kníračů trimuje. Hmotnost má zhruba 40 kilogramů a výšku v kohoutku přibližně 65 centimetrů.

Obr. 16. Velký knírač [25]

Velký knírač je silný, odolný a podsaditý pes kvadratické stavby. Většinou cválá a při pohybu je uvolněný, elegantní a svižný. Tento pes se hodí pro obranu a jeho výborný čich mu umožňuje být dobrým stopařem. Při výcviku je rychlý a obratný a jeho zákus je velmi účinný. Jeho mohutný zjev odstrašuje pachatele i na větší vzdálenost. Nevýhodou je jejich zvláštní péče o uši, ocas a srst. Proto se spousta bezpečnostních sborů přiklání k používání ovčáků. Velký knírač vidí svého psovoda jako autoritu. Pokud s ním psovod správně a trpělivě pracuje, stane se ze psa účinný a spolehlivý pomocník, na kterého bude kdykoliv plně spolehnouti. [8, 24, 25]

Podle Řádu ochrany zvířat při chovu psů Českomoravské kynologické unie (dále jen „ČMKU“) se plemena dělí do různých kategorií. V níže uvedené tabulce jsou rozepsány tyto kategorie podle kohoutkové výšky psa a jeho hmotnosti. Následně jsou výše popsaná plemena rozdělena do tabulky podle platných stanovisek.

Tab. 3. Rozdělení plemen podle výšky a hmotnosti [upraveno 30]

PODLE KOHOUTKOVÉ VÝŠKY	PODLE HMOTNOSTI		
	Střední plemena (do 25 kg)	Velká plemena (do 40 kg)	Obří plemena (nad 40 kg)
Malá plemena (pod 50 cm)	Americký stafordšírský teriér		
Velká plemena (nad 50 cm)	Belgický ovčák	Německý ovčák	Kavkazský pastevecký pes
		Rotvajler	Středoasijský pastevecký pes
		Dobrman	Moskevský strážní pes
		Německý boxer	
		Velký knírač	

Podle rozdělení v tabulce je možné vidět, že nejčastěji používaným malým středním plemenem je americký stafordšírský teriér. Naopak velká střední rasa, která je běžně využívána, je belgický ovčák. Do velkých plemen se zařazuje zejména německý ovčák, rotvajler, dobrman, německý boxer a velký knírač. Za velkou obří rasu je považován kavkazský pastevecký pes, středoasijský pastevecký pes a moskevský strážní pes. Rozdělení se týká deseti nejvíce používaných plemen v ČR k ochraně osob a majetku.

V následující tabulce je znázorněno rozdělení plemen do dvou kategorií. Jak již bylo řečeno, každý pes se nehodí ke stejným účelům. Výběr předchozích deseti plemen zahrnovali psi, kteří jsou vhodní pouze pro střežení objektů a psi, kteří jsou pouze pro hlídání osob. Z toho čtyři plemena se mohou použít v obou oblastech.

Tab. 4. Rozdělení plemen na střežení objektů a hlídání osob [vlastní]

Objekt	Osoby
Německý ovčák	Německý ovčák
Belgický ovčák	Belgický ovčák
Rotvajler	Rotvajler
Dobrman	Dobrman
Kavkazský pastevecký pes	Německý boxer
Středoasijský pastevecký pes	Americký stafordšírský teriér
Moskevský strážní pes	Velký knírač

Z tabulky je možné vyčíst, že německý a belgický ovčák, dobrman a rotvajler jsou plemena, která slouží pro obě varianty obrany a ochrany. Dokážou pracovat samostatně při střežení objektu a jsou výbornými společníky psovodů, které pilně chrání. Jsou velice učenlivý a snadno se cvičí. Kavkazský a středoasijský pastevecký pes a moskevský strážní pes jsou psi, kteří jsou zařazeni do střežení objektů nebo domovů. Velikost a štěkot těchto psů je zastrašující, proto jsou dobrými hlídači. Chrání svého majitele a jeho rodinu, protože jsou na ně velmi vázáni. Nesnesou se se psy a s cizími lidmi, což napomáhá ke střežení objektu. Německý boxer, americký stafordšírský teriér a velký knírač jsou psi, kteří chrání především svého pána. Jejich výcvik vyžaduje větší trpělivost, ale psovodovi jsou oddaní a věrní.

Z výsledků vyplývá, že nejužitečnější psi pro obě varianty jsou německý a belgický ovčák, dobrman a rotvajler. Nezáleží na tom, zda jsou psi pro pracovníka SBS nebo pro sebeobranu občana. Tyto rasy jsou vhodné do domácností, jelikož mají rády rodiny a jsou perfektní hlídači. Hodí se také do průmyslu komerční bezpečnosti, kdy dokáží střežit objekt, chránit psovoda a hlídat pachatele do příjezdu PČR. Velice dobře se učí novým věcem a jsou temperamentní. Jejich vzhled vzbuzuje respekt a při štěkotu dokáží velice dobře odradit pachatele. To je důležité pro obě sféry, kterými se práce zabývá.

3.3 Základní výcvik psa

Výcvik psa je činnost psovoda, která je systematická a měla by být vykonávána pravidelně. Cíl psovoda je zejména naučit psa všem potřebným povelům a výkonům, kde využívá správnou metodiku a pracovní postupy nácviku. Systematický výcvik psa označuje postup od jednodušších činností ke složitějším. Proto se každý skládá z několika fází, které na sebe navazují. Například nelze začít s nácvikem psa k vyhledávání předmětů v terénu, pokud ještě neumí aportovat nebo je nezvladatelný. Pravidelnost je jeden z důležitých faktorů. Výcvik by si měl člověk rozdělit do pravidelných intervalů. Pokud psovod zanedbává trénink se psem, porušuje tím jeho výchovu i výcvik. [1]

3.3.1 Výcvik od štěněte

Pokud majitel chce vycvičeného psa, musí s jeho výchovou začít už od štěněte. Po jeho převzetí od chovatele by majitel měl chodit denně na pravidelné krátké procházky nejlépe do přírody a dbát jeho správné výživy. Na vycházkách lze pozorovat povahu štěněte, usměrňovat jeho reakce na **zvukové a zrakové podněty**, upevňovat vztah mezi člověkem a štěnětem, a tím tvořit jeho první návyky. Zvukovými podněty se rozumí slovní příkazy,

kteřé štěně přimějí k vykonání činností. Všechny kladené **požadavky** by měly být **formou hry**, které jsou základní formou učení psů. Hry přispívají štěněti k poznávání okolí, k rozvoji vlastního chování, k posílení svalstva a pozitivně ovlivňují nervovou soustavu. Pomocí her se u psů vytváří kořistnický pud, útěk před podezřelým a vlastní ochrana.

Obr. 17. Hra se štěnětem [vlastní]

Po každém správně provedeném výkonu štěně musí dostat **odměnu**. U štěňat je forma odměny především pamlskek. Starší psy lze odměnit i pohlazením nebo poplácáním po hrudi. Během výcviku musí být psovod hlavním podnětem mezi ostatními v okolí.

Důležité je, aby si pes přivykl na své **jméno**. Proto se jméno vyslovuje vždy v laskavé intonaci a spojuje se s příjemným zážitkem štěněte, aby si co nejdříve zvyklo. Psa je nejlepší oslovit při krmení, když se jde na procházku, při vybízení ke hře nebo při pochvale.

Při výcviku je nezbytné naučit štěně na **vodítko**, **obojek** i **náhubek** především k procházkám ve městě. Obojek se štěněti nasazuje například při hře nebo při krmení, kdy se soustředí na jinou činnost. Velikost obojku nesmí být příliš velká, aby si ho pes nepřetáhl přes hlavu, ani moc krátký, aby psa neškrtl. Podobný postup se používá i u vodítka a náhubku. Na vodítku je důležité vyvarovat se trhnutí a štěně jej nesmí kousat.

Obr. 18. Vodítko, obojky (stahovací a obyčejný) a náhubek [vlastní]

Když si štěně přivykne na jméno, zvláště při krmení nebo na procházce, je možné ho pomalu zkoušet **přivolávat**. Nejlépe se štěně učí na procházkách na volno, kdy ho oslovíme jménem a přidáme povel pro přivolání „Ke mně“. Zpočátku může dotyčná osoba i zatleskat, aby na sebe upoutala pozornost psa. Jakmile štěně přiběhne, musí být okamžitě odměněno a pochváleno za splněný příkaz. Toto několikrát opakujeme, dokud si to pes neosvojí. Pokud štěně začne přicházet na každé zavolání, je možné ho naučit **předsednutí**. Ve chvíli, kdy pes přiběhne, osoba natahuje ruku s pamlskem před sebe, aby štěně neustále sledovalo nabízenou odměnu, a díky tomu si samo sedá. Jakmile pes začne vyskakovat, aby dosáhl na pamlsek, levou rukou mu přitlačíme záď.

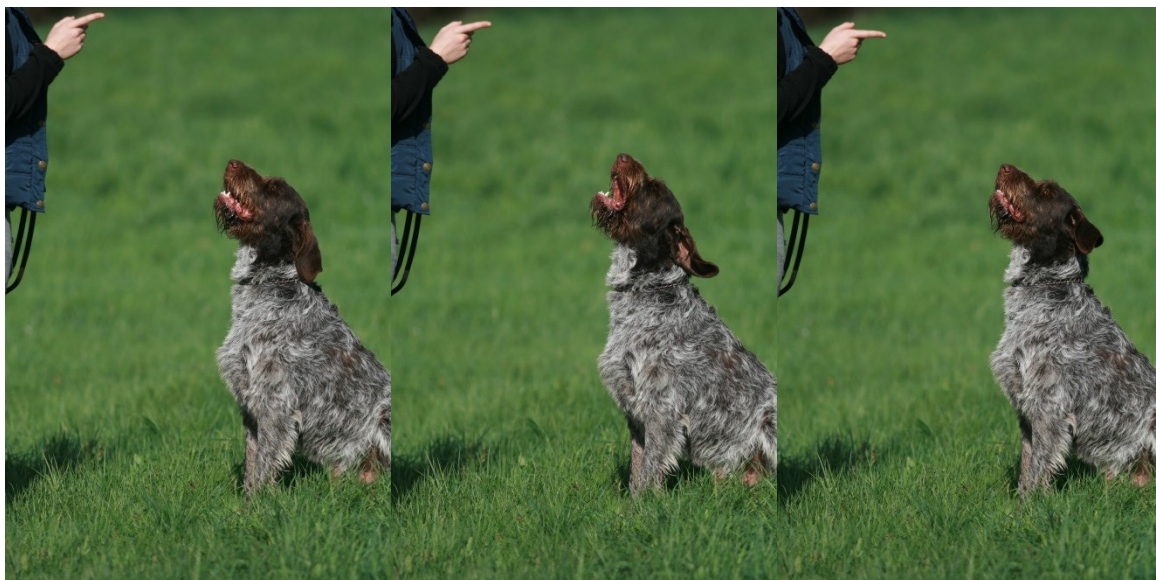

Obr. 19. Přivolání psa a předsednutí [vlastní]

Přivykání na okolí je důležité pro utváření odvahy, povahy a obratnosti psa. Při setkání s novým podnětem musí psovod psa podpořit, protože štěně může různě reagovat. Podpořit ho může osoba pamlskem, pochvalou nebo pohlazením. Nejlépe, když si štěně jinou osobu očichá. Pokud je pes cvičen ke služebním účelům nebo ke střežení, cizí osoba si nesmí se štěnětem hrát nebo jej hladit.

Štěkání je důležitým cvikem pro služební a pracovní psy. Jakmile štěně spatří určitý podnět, kvůli kterému začne štěkat, je nutné okamžitě vyslovit povel „Štěkej“ nebo „Hlas“ a psa pochválit nebo odměnit. Mezi tyto podněty může patřit například kolemjdoucí, cizí pes, kočka, hra a jiné. Je možné cvik se štěnětem trénovat i při jiných příležitostech. Například před podáním misky s potravou mu osoba určí povel, a pokud jej splní, dostane

krmení. Další variantou může být, když je štěně zavřené v kotci, vidí vodítko a spojuje si ho s vycházkou. V tomto případě osoba dá štěněti povel a při jeho splnění ho vezme na procházku. Na procházce je možné štěně uvázat ke stromu a dát mu čichnout k pamlsku, poodstoupit a zadat štěněti povel. Při jeho splnění dostává pamlsk, pochvalu a osoba s ním dál pokračuje v procházce. Pokud má pes štěkat na pomocníka, který je schován na předem domluveném místě, je nutné vést štěně na vodítku a jakmile jedince spatří, začne štěkat. Pomocník v žádném případě psa nedráždí. Pokud by štěně o osobu nejevilo zájem, může jej pomocník lehce vydráždit. Jakmile pes začne štěkat, chválíme ho a odměňujeme. Tento způsob se provádí do doby, kdy štěně začne štěkat i na klidně stojící osobu. To je přípravou na vyštěkávání stojící osoby v revíru.

Obr. 20. Průběh štěkání [vlastní]

Důležitým cvikem pro pracovní plemena psů je **nácvik aportu**. Na aport se většinou štěně učí pomocí hry. Využívá se tu jejich přirozené vlastnosti chytat, pronásledovat a nosit předměty. Například lze hodit štěněti tenisový míček, přitom člověk vyslovuje povel „Aport“, aby si jej štěně spojilo s předmětem. Následuje další povel „Přines“, který štěněti značí, aby míček doneslo. Jakmile ho pes přináší, psovod začne mírně poodstupovat. Štěně začne osobu pronásledovat, ta se po chvílce zastaví a psa pochválí. K aportu se může využívat i hadrový pešek. Při pohybu peškem před sebou dává psovod štěněti povel a nechá psa, aby peška uchopil. Okamžitě jak ho pes chytí, osoba peška pouští a štěně chválí. Pokud bude chtít štěně peška vytrhnout z ruky, psovod ho pustí, aby ho štěně mohlo nosit. Pes je tak spokojený a cítí se být vítězem. Jakmile štěně přestává mít o předmět zájem, osoba okamžitě hru zastaví a dá štěněti povel „Volno“.

Obr. 21. Přinášení aportu [vlastní]

Průzkum terénu (revírování) a vyhledávání předmětů se se štěnětem cvičí pouze tehdy, kdy má skvěle zvládnutý aport. Nacvičování tohoto povelu se začíná na volném prostranství a na vodítku, aby člověk na psa viděl. Později, když povel pes zvládá, přechází se ke členitému nebo zarostlému terénu. Nácvik začíná jako s běžným aportem, kdy se pešek hodí na jednu stranu a osoba vyše psa s povelom „Aport“ doplněným o slovo „Revír“. Jakmile štěně peška přináší, hází se na jinou stranu a takto je cvik několikrát opakován. Po zvládnutí předchozího povelu, psovod hodí peška do prostoru, ale psa chvíli přidrží na vodítku a pak ho s povelom posílá pro předmět. V další fázi výcviku psa uvážeme ke stromu či kolíku a před jeho zraky osoba umísťuje v prostoru předměty, které bude nosit. Po jejich rozmístění se štěně vpustí se samostatným povelom „Revír“. Důležité je po každém přineseném předmětu psa pochválit nebo odměnit. Po zvládnutí této fáze se pokračuje k další a to tak, že se předměty ukryjí, aby to štěně nevidělo. Následně se postupuje stejně jako u předchozího cviku. Později se cvik štěněti stěžuje tím, že ho osoba posílá do určité strany prostoru, kde předmět není. Pokud pes propátrá tuto část prostoru a nic nenachází, psovod ho zavolá jménem a vysílá ho na jinou stranu.

Obr. 22. Průzkum terénu - revírování [vlastní]

Stopování se nejlépe cvičí na člověku, který štěně vlastní. Tento povel se trénuje i s další osobou, kterou pes musí znát. Začíná se tím, že se štěně na vodítku předá druhé osobě a majitel se jde po několika metrech schovat, tak aby pes pár metrů jeho odchodu viděl. Člověk, který drží psa, ho vypustí s povelom „Stopa“, aby svého pána našel. Po jeho nalezení je důležité štěně chválit a odměňovat. Po zvládnutí se stejný postup trénuje s vodítkem. K výcviku stopování se nejčastěji využívá potrava. Štěně se přiváže ke stromu a psovod mu dá misku s krmivem. Tu po chvílce odebere a odnese ji na určitou vzdálenost. Osoba se vrací po stejné ose, po které šla, bere štěně s vodítkem a dá mu povel. Pokud jde pes po stopě směrem k misce, tak ho při stopování psovod pochválí. Když nejeví o stopování zájem nebo se vydává jiným směrem, osoba vezme štěně na krátko a vede ho po stopě k misce. Tímto způsobem cvik zdokonalujeme až do doby, kdy ho pes zvládá. Podstatné je, mít trpělivost a cvičit tam, kde je pro štěně nejméně rušivých podnětů. Pes musí o krmivo nebo aport jevit zájem a být bez známek únavy.

Obr. 23. Stopování [vlastní]

Pokud má člověk zájem o psa, kterého chce cvičit obranu nebo se jedná o pracovního psa, musí s ním od štěněte **rozvíjet** jeho **zlobu**. Od věku tří měsíců je ideální vytvářet tento pud, jelikož se štěněti začínají měnit zuby a neustále kouše do předmětů. Nejlepším způsobem hry je přetahování se psem o kus hadru. U této hry psovod nesmí štěněti hadr vytrhávat z tlamy. Kvůli tomu se volí různý rytmus a směr zápasu, aby štěně zápasilo s lovenou kořistí. Jakmile štěně přestává mít o hru zájem, psovod jí okamžitě ukončí.

Přibližně po půl roce věku se snaží štěně **testovat autoritu** svého pána tím, že nedodrží a neplní vydané příkazy. Jeden z nejdůležitějších faktorů u psovoda je trpělivost práce se

psem. Mnoho osob výcvik příliš rychle vzdá nebo nepřizpůsobují metody výcviku k určité situaci. Toto období je pro štěně nejkritičtější, protože se vyvíjí celková osobnost psa. V této fázi může dojít k výkonnostnímu i psychickému zkažení psa. Mezi nejdůležitější podmínky psovoda pro štěně v tomto věku patří: nechat psa vyběhat v přírodě bez vodítka, hrát si s ním, dopřát štěněti poznávat nová místa, nechat ho zkoumat různé předměty, nikdy psa nenutit k činnosti, neznejšřovat a nepřetěžovat psa, jednat vždy důsledně a spravedlivě (pochvaly, pokárání, odměny) a učit ho k cvičení, které ho baví. [8, 23, 31, 22]

Štěně, které je cvičeno k obraně, by mělo vypsané základní povely znát a ovládat. Každý pes se musí naučit svému jménu, že za správně vykonaný cvik dostane odměnu nebo pochvalu, musí si zvyknout na obojek a vodítka při procházkách, na okolí a člověk by ho měl umět přivolat na povel. Tyto základní cviky by měl umět každý pes, který je v domácnosti a není určen k obraně či jiným aktivitám. Pro obranářského psa, kterého člověk učí takovému výcviku, se musí více věnovat. Psovod by měl od štěněte trénovat povely, jako je štěkání, přivykání na aport a jeho nošení, revírování a vyhledávání předmětů, stopování a také částečné rozvíjení kořistnického pudu. Všechny tyto cviky by měl mít každý obranářský pes zaryté už od štěněte. Povely nesmí psovod nikdy měnit ani komolit a musí je vyslovovat hlasitě a hlavně zřetelně. Každý psovod musí být při své práci se psem trpělivý.

3.3.2 Výcvik psa k poslušnosti

K základnímu výcviku se zahrnuje především poslušnost a obratnost psa. Výcvik poslušnosti je důležitý pro další výcvik psa pro speciální činnosti, jako jsou služby obranné, strážní, stopovací a jiné. Bez povelů poslušnosti jsou s mladým psem problémy zejména s ovladatelností a později se v určitých situacích začne chovat tak, jak bychom nechtěli. Míra poslušnosti u všech psů je nejvíce závislá na autoritě psovoda. Pro psí smečku je vůdce tím nejdůležitějším, proto by měl psovod oplývat vlastnostmi, jako je dominance, jistota, duševní zralost, síla vůle, přemýšlivost a zodpovědnost. Pomocí těchto vlastností má člověk mnohem větší šanci mladého psa ovládat. Pes se začne stavět psovodu na odpor zhruba od 9. měsíce věku. Pokud to člověk označí za tvrdohlavost, lhostejnost a jiné manýry psa, povede to časem vždy ke stejně chybnému výsledku. Proto se ve výcviku poslušnosti přikládá největší náročnost a důslednost zejména v provádění cviků. Psovod se tedy nesmí spokojit jen s částečnými nebo průměrnými výkony psa, protože takový výcvik má nepříznivý vliv na psa a přispívá k jeho selhávání ve vykonání určité činnosti. [22, 32]

Pokud pes umí všechny výše uvedené povely, je možné pokračovat výcvikem poslušnosti. Dalším cvikem, který by měl pes ovládat, je **chůze u nohy**. Nejprve psovod učí chůzi u nohy s vodítkem. Tento povel musí pes ovládat tím způsobem, aby jeho hrudník byl ve výši levého kolena psovoda. Pes nesmí zůstat vzadu, jít stranou nebo předbíhat, ať už se psovod pohybuje rychle nebo pomalu. Osoba, která psa vede, si vezme vodítko do pravé ruky a upoutá ho na krátkou vzdálenost, aby stál vedle levé nohy. Kdyby pes předbíhal nebo zůstal vzadu, má psovod levou ruku volnou, aby vodítko přidržel. Jakmile osoba vydá povel „K noze“ a vyrazí se psem, může použít levou ruku k plácání po svém levém stehně, aby si pes zapamatoval pohyb ruky spojený se zvukovým efektem (plácnutím) v případě, že by psovod chtěl, aby pes uměl tento cvik bez ústního povelu. Povel při chůzi se psem neustále opakujeme, aby si toto slovo spojil s požadovaným výkonem. Po určité době, kdy tento pokyn bude mít pes zažitý, psovod může odepnout psa a učit ho povelu bez vodítka. K tomuto cviku se přistupuje, jestliže má pes plně zažitý příkaz na zcela volném nenapnutém vodítku. Většinou se začíná s vodítkem, které psovod při chůzi nenápadně pustí a pokračuje dále v chůzi. Pes má tak pocit, že je stále upoutaný a díky tomu plní lépe svůj úkol. Výcvik je zcela stejný jako cvičení s vodítkem. Pokud pes zaostává nebo předbíhá, musí ho psovod upozornit plácnutím na stehno nebo povelu. Na následujícím obrázku je zobrazena chůze u nohy s psovodem a následné zastavení během tohoto povelu. Pes musí zůstat sedět u levé nohy, dokud psovod nevydá další pokyn.

Obr. 24. Chůze u nohy a zastavení během chůze [vlastní]

Pro psovoda je podstatné, aby jeho pes uměl především povely, kdy si pes sedne a lehne. Předsednout se pes učil již od štěněte, když se ho osoba snažila přivolat. V tomto období se člověk snaží naučit psa tyto povely, aby je perfektně zvládal. Při povelu „**Sedni**“, pes musí sedět zpříma a všechnu pozornost věnovat psovodovi. Především se pes učí, že pokaždé, když se psovod zastaví, musí usednout u levé nohy psovoda a to i bez ústního příkazu. Tento cvik navazuje na chůzi psa na vodítku u nohy. Při vodění psovod vydá povel „Sedni“ a vodítko zatáhne směrem nahoru, aby pes povolil odpor zadních nohou při nepříjemném pocitu na krku. Postup nesmí být opačně z toho důvodu, že by pes nepochopil souvislost mezi požadovaným cvikem a povellem. Osoba zároveň levou rukou tlačí na zadek psa, až pes povolí tlaku a sedne si. Psovod stále povel opakuje, aby si jej pes zapamatoval. Jakmile pes provede určitou činnost, psovod povoluje vodítko a chválí nebo odměňuje psa, přičemž navozuje psovi příjemný pocit. Poté se osoba napřímí a cvik několikrát opakuje. Když pes sedí vedle nohy, nesmí se opírat o nohu psovoda.

Obr. 25. Povel „Sedni“ [vlastní]

Cvik „**Lehni**“, se například používá, když se pes potřebuje při zalehnutí skrýt nebo při odložení psa (v následujícím odstavci). Pes se učí, že při vydání povelu psovodem, musí okamžitě zalehnout, ať už při běhu, při chůzi nebo ze sedu. Tento cvik se nejlépe provádí z polohy vsedě a později se ho pes učí ze stoje. Při vydání povelu „Lehni“ psovod vodítkem, které má v levé ruce, táhne dolů. Psovi je tlak obojku na krk nepříjemný, takže si většinou začne lehat sám, aby vodítko povolil. Psovod povel při plnění činnosti

několikrát opakuje, aby si ho pes vštípil do paměti. Jakmile pes správně plní zadaný příkaz, osoba ho odměňuje nebo chválí. Pokud pes nevydrží zůstat ležet, psovod může přišlápnout u země vodítko, aby se pes nemohl zvednout. Jestliže tento způsob pes nezvládá, může ho osoba učit přes odměnu tím způsobem, že dá psovi přičichnout k pamlsku. Poté vydá pokyn a obě ruce (s odměnou i s vodítkem) pomalu sune k zemi, kdy se pes snaží lehnout, aby pamlsk dostal. Tento cvik se dá také trénovat i bez ústního povelu pouze na pokyn ruky.

Obr. 26. Povel „Lehni“ [vlastní]

Odložení se využívá v případě, že psovod potřebuje od psa na krátkou dobu odejít (například pro určitou kontrolu). To znamená, že pes se musí naučit povel, který mu dává najevo, aby čekal v určité poloze nehnutě (bez ohledu na to, co dělá psovod), dokud nedostane další příkaz. Nejdříve se pes cvičí, aby zůstal co nejdéle v určité pozici. Osoba vydá povel „Sedni“ nebo „Lehni“, který pes umí, a poté mu dá příkaz „Zůstaň“. Zpočátku psovod zůstává stát před psem několik vteřin a okamžitě ho odměňuje. Jakmile pes tuto část zvládá, postupně se od něj osoba oddaluje maximálně na délku vodítka a opět se k němu vrací. Pokud vše probíhá bez problémů, člověk se začíná od psa vzdalovat a přitom se k němu obrací zády. V dalších fázích se navyšují odstupy od psa na více kroků. Při tomto cviku je důležité psa neustále odměňovat, jelikož je pro mnoho psů těžkým momentem, že jejich pán od nich odchází. Po každé, když se pes zvedne, se musí psovod vrátit k předchozímu kroku v tréninku tohoto cviku.

Obr. 27. Odložení psa [vlastní]

Další cvik, který musí pes znát, je povel „**Vstaň**“ nebo „**Stůj**“. Účelem tohoto povelu je, aby pes na rozkaz osoby zůstal stát nehybně do doby, kdy psovod vydá psovi příkaz k jiné činnosti. Používá se především při ošetřování, prohlídce, navlékání postroje a posuzování zevnějšku psa. Trénuje se nejdříve z polohy vsedě, a když tuto část pes ovládá, přechází se k učení z polohy vleže. Se cvikem se začíná tak, že se osoba postaví přibližně na vzdálenost jednoho až dvou metrů od psa. Vodítko má stále v levé ruce a pomalu ho zkracuje, přičemž dává povel „Vstaň“ nebo „Stůj“. Aby se pes postavil, psovod se k němu sklání a rukou s vodítkem táhne mírně vodorovně. Povel musí neustále opakovat, aby si ho pes zapamatoval. Pokud pes nereaguje, může mu osoba pomoci pravou rukou pod břichem, čímž psa nadzvedává a ten pak vstane. Jakmile pes vstane, psovod musí povolit vodítko a okamžitě psa chválit. Jestliže pes zvládá tento cvik, učí se ho dále s povelu „Zůstaň“, aby vydržel stát určitou dobu. Po zvládnutí této části se nacvičuje, aby pes vstal z polohy vleže.

Obr. 28. Povel „Stůj“ [vlastní]

Další důležitou částí výcviku je naučit psa **vyslat dopředu**. Tento povel je podstatný pro další speciální výcvik psa například při průzkumu terénu a trénuje se bez vodítka na velkém, klidném prostranství. V této fázi výcviku by měl pes být ovladatelný na dálku, jelikož může být několik metrů před psovodem a ten mu na velkou vzdálenost může dát i jiný pokyn. Při tomto cviku jde osoba se psem u levé nohy a začne ho povzbuzovat, aby měl radostnou náladu. Psovod se se psem začne rozbíhat a dává mu povel „Vpřed“ nebo „Dopředu“, přičemž ukazuje směr, aby se pes naučil pokyn rukou vpřed. Osoba se musí snažit, aby byl pes stále před ní. Pokud pes nepozoruje okolí, může jít psovod krokem, aby byl pes stále ve větší vzdálenosti od něj. Jestliže se na osobu otočí, ta se musí rozeběhnout a pokračovat s ním. Jakmile je pes ve větší vzdálenosti vpředu, psovod mu dá pokyn „Zůstaň“ a pokračuje za ním. Osoba psa nikdy nepřivolává k sobě. Tímto způsobem se pes učí zůstat vpředu na místě, kde byl zastaven.

Obr. 29. Vyslání psa dopředu [vlastní]

Aportování se při výcviku štěněte učilo formou hry, aby pochopilo, že jde o věc, kterou má chytat a nosit. Tento povel má výborně zvládnutý, ale při základním výcviku ho psovod musí více rozvíjet, aby se pes naučil aport také **držet** a **pouštět**. Hlavní příkaz „Aport“ a „Přines“ už pes umí a spojuje si tento povel s hračkou, kterou člověk odhodí a on ji přináší. Jakmile pes nese předmět a chce jej upustit dříve, než mu k tomu dá osoba pokyn, psovod přidrží psovi spodní čelist (aby aport nevypadl) a přitom mu dává povel „Drž“. Osoba nechává psa držet předmět několik vteřin a poté mu dá pokyn „Pust“, aby aport pustil do rukou psovoda. Takovým způsobem se cvik opakuje do doby, než ho pes zvládá. Osoba musí dávat pozor, aby aportování psa neustále bavilo. To znamená, že psovod cvičí povel v několika intervalech pravidelně každý den.

Obr. 30. Držení a pouštění aportu [vlastní]

Pracovního i domácího psa je vhodné naučit **odmítání potravy** od cizích osob a odnaučit sbírání potravy ze země. Tento nácvik má obrovský význam při střežení objektů nebo předmětů, průzkumu terénu, stopování i hlídání osoby. Důležité je to z důvodu ochrany jeho života, obzvláště jedná-li se o psa, který má všechny předpoklady být výborným pomocníkem pro člověka. Tento pokyn se trénuje nejen na místech určených k výcviku z toho důvodu, aby se pes naučil odmítat potravu kdekoliv a od kohokoliv. Nejlepší je učit psa od mláďa a měl by ho krmit jen jeho pán v určitou dobu, na určitém místě a z jeho misky. Pokud chce psovod odnaučit psa přijímat potravu od cizí osoby nebo ji sbírat ze země, musí mu způsobit nepříjemný pocit donucovacím prostředkem. Nejprve si osoba musí sehnat pomocníka, kterého pes nezná a tohoto pomocníka, co nejčastěji měnit. Psovod připoutá psa na vodítko. Pomocník vábí psa na potravu, tou bývá nejčastěji maso nebo kosti kvůli jejich vůni. Pokud se pes nechá zlákat, psovod škube s vodítkem a křikne povel „Fuj“. Takto cvik několikrát opakujeme, dokud pes není proti potravě od cizích osob odolný. Když chce osoba naučit psa nesbírat potravu ze země, rozhodí ve větším prostoru krmení v nepřítomnosti psa. Poté vezme psa na vodítko a prochází s ním celý prostor. Pokud chce pes potravu sebrat, psovod zatáhne za vodítko a dá povel „Fuj“. V opačném případě psa poplácá a chválí.

V další části výcviku se pes učí **rozpoznávat předměty podle pachu**. Tento cvik se nejčastěji trénuje s dřevěnými hranolky a pachem psovoda. Stačí mít několik hranolků a jeden z nich třít v rukou. Poté se rozmístí v prostoru a pes musí najít ten správný, který je cítit pachem psovoda (osoba si ho pro rozpoznání může označit). Pes se musí nejdříve naučit, že jedno dřívko voní jinak než ty ostatní. Dřevěný špalíček může osoba s sebou nosit na procházky a schovávat ho za stromy nebo do trávy. Následně posílá psa, aby předmět hledal. Jakmile ho pes přináší, tak ho chválíme a odměňujeme. Pokud tuto fázi výcviku pes ovládá, přechází se ke složitější části, ke které bude potřeba jeden pomocník. Psovod vezme psa stranou, aby neviděl, kde pomocník v prostoru pokládá hranolky (jeden je cítit pachem psovoda). Poté se psovod se psem vrací a vyšle ho, aby hledal. Pomocník zůstává v prostoru a kontroluje, kde pes hledá. Jestliže pes najde správný hranolek, pomocník zvedá ruku a dává tím pokyn psovodu, že může psa přivolat a pochválit. Pokud vezme pes nesprávný předmět, pomocník psa osloví a znovu mu ukáže na dřívko, aniž by mu dal nějaký pokyn. Může se stát, že pes je při hledání bezradný. Zdali tomu tak je, hranolek ovoníme potravou, pes ho tak snadněji najde. [32, 33, 34]

K tomu, aby pes uměl správně pracovat, musí znát základy výcviku a poslušnosti. Bez těchto cviků ho nelze naučit obraně nebo střežení objektů a předmětů. Pes musí umět především chůzi u nohy, sednout a lehnout, odložení, zůstat stát, držet a pouštět předměty, odmítnout potravu zejména od cizích osob, nesbírat nalezenou potravu na zemi, rozpoznávat předměty podle pachu a vyslání vpřed psovodem. Nejdůležitější v celém výcviku je trpělivost psovoda, bez které pes nemůže být dobře a správně vycvičen. Další podstatnou věcí je, aby psa jeho trénink bavil. Pokud pes prokazuje známky nezájmu, se cvičením se nikdy nesmí pokračovat. Mohlo by to vést k nezájmu psa pracovat a vykonávat požadované činnosti. Pes musí mít z tréninku radost a veškerou pozornost věnovat svému pánovi.

3.3.3 Základní informace o speciálním výcviku

Výcvik psa pro obranu se také rozumí jako pomocná služba pro lidi. Pokud člověk cvičí psa pro obrannou službu, je podstatné, aby byl pes odvážný, rychlý a měl perfektní čich a ostrý chrup. Primární úlohou psa je být pro psovoda zejména ochráncem a spolehlivým průvodcem. Musí ho chránit před útokem od jiné osoby, také ale chrání jeho pozemek a majetek. Pomocí výborného čichu a sluchu psa upozorňuje psovoda na ukryté osoby, které člověk sám nezvládne rychle zpozorovat. Aby mohl pes tyto úlohy vykonávat, musí se naučit dalším cvikům, do kterých se řadí například zákus do ruky pachatele, průzkum

terénu a objektů, volné střežení, pronásledování a zadržení pachatele na útěku, odolnost proti úderu, hledání předmětů a hlášení nálezu, ochrana psovoda při pracovním nebo služebním výkonu, obrana napadeného psovoda, hlídání osoby nebo předmětu, hlídání zadrženého při prohlídce a doprovod zadržené osoby.

Než osoba začne se psem cvičit obranu, musí být přesvědčená, že pes dokonale zvládá základní výcvik poslušnosti. Pes nesmí projevovat agresivitu vůči cizím osobám bez pokynu příslušné osoby, musí být klidný a mít pevné nervy. Výjimkou je, když vycítí nebezpečí a snaží se psovoda chránit, nebo v případě, že zadrží pachatele na útěku například v střeženém objektu. Ustrašení a slabí psi jsou neustále nepřátelští, neklidní a příliš důvěřiví. Stupeň výcviku se určuje podle nebojácnosti, ostrosti, tvrdosti, útočnosti, ale i celkové poslušnosti psa. Návčik musí napodobit všechny možné varianty činnosti pachatele a jeho odporu, aby byl výcvik psa přibližován skutečnosti a mohl je fyzicky vykonat. Chování psa musí být ukázněné, účinné a důrazné. Takové, které stačí k dosažení určitého výsledku.

Pro výcvik obrany je potřeba **pomocník (figurant)**, který musí mít určité schopnosti a zkušenosti s výcvikem psů. Nezanedbatelný je také vliv prostředí na psa především vzor ve starších vycvičených psech. Pes by měl z každého výkonu vyjít jako vítěz a figurant jako poražený. Tímto způsobem se zvyšuje odvaha, jistota a nebojácnost psa v reálných případech. Pomocníky, kteří plní úkoly při výcviku obrany, je možné rozdělit do následujících tří kategorií:

- **Výcvik** – cílem figuranta je probudit a zdokonalovat vlohy pro obrannou práci u psů, kteří tyto vlohy mají, ale neumí je projevit. Takový pomocník musí mít odborné znalosti a schopnosti, musí být empatický, otevřený, přemýšlivý, důsledný, šikovný, všestranný a musí umět rychle reagovat. Pes si totiž zapamatuje každou první zkušenost navždy.
- **Zkoušení** – figurant připravuje vycvičené psy podle určitých požadavků na zkoušky, aby pracovali přesně a podávali na nich výborné výkony. Tento pomocník musí být zručný, aktivní, zodpovědný a vytrvalý, musí mít praxí prověřené své znalosti.
- **Práce v civilu** – práce figuranta spočívá v tom, jak již vycvičeného psa usměrnit. K tomu slouží několik následujících způsobů, a to vyvolání agresivity v psovi a usměrňovat ji proti pachateli, navýšit dráždivost psa na pachatele, a vyvolat sebevědomí a dominanci u psa proti možnému ohrožení.

Pes se především musí často naučit na situace, kdy bude muset kousat. Ochranný pes musí mít zejména odvahu, sílu, odhodlanost, průbojnost, pozornost a nižší citlivost vůči bolesti. Stejnými schopnostmi a vlastnostmi by měl oplývat i pomocník. Mezi další předpoklady figuranta patří také dobré zdraví, silný charakter, výborná kondice i odborné znalosti. Pomocník, který splňuje všechny uvedené vlastnosti a schopnosti, je při výcviku psa nenahraditelný.

Mezi **klíčové body výcviku obrany** tedy patří poslušnost, pracovní morálka, technika kousání a technika útoku. Jak již bylo výše uvedeno, **poslušnost** je nejdůležitější součástí výcviku ochranného psa. Rozhodující je důsledný přístup k psovi, jeho sebejistota, psychická vyspělost a autorita psovoda. Pes by měl být schopen požadavek psovoda úspěšně zvládnout a to s vynaložením určitého úsilí. Podstatné tedy je zvolit správný stupeň náročnosti cviku. Ve výcviku to později ovlivňuje chuť psa pracovat a překonávat různé překážky. S poslušností u výcviku obranného psa je spjatá i **pracovní morálka**. Pomocí výcviku poslušnosti se pes naučil pracovat spolehlivě a přesně. Důsledkem tohoto učení se u psa vyvíjí pracovní morálka, ke které patří zejména poslušnost, vážnost situace a pud dominance. Při příkazu psovoda ochranný pes musí poslechnout i v případě, že má momentálně jiné rozpoložení. Hodnota pracovní morálky je nejlépe viditelná v psí smečce při bojových situacích. **Technika kousání** je důležitým prvkem každého psa. Největší význam při kousání má pevný, plný a především klidný zákus, a také držení. Síla stisku čelistí bývá dědičná, ale podstatné jsou také zkušenosti získané při hraní (uchopení aportu). Faktory, které ovlivňují tuto techniku, jsou agresivita a sebejistota psa, zejména kořistnický pud. Spojením těchto faktorů vzniká výsledná kvalita držení a zákusů. Za kvalitu učení cviku a jeho provedení zodpovídají psovod a figurant. K bojovnému chování psa se také zařazuje **technika útoku**, která je spjatá s kousáním. Cílem psovoda je naučit obranného psa, aby se vždy zaměřoval na pomocníka a nikdy ne jen na kořist (například rukáv). Velmi podstatná je technika skoku a zákusů psa na pachatele. Při výcviku tuto techniku a kvalitu ovlivňuje především figurant. Nejlépe se tento cvik učí na rukáv pomocníka, který ho nabízí ze shora, aby musel pes vyskočit. Tímto způsobem se zkvalitňuje technika skoku a zároveň posiluje držení a zákus. [19, 22, 32]

Z výše uvedených informací vyplývá, že správný ochranný pes musí umět osobu vyhledat, pronásledovat, zadržet a bojovat s ní při obraně a při předávání jí hlídat. Pes by měl také umět odvrátit všechny útoky na psovoda, střežit objekty nebo předměty a prozkoumat terén. Mladý pes tyto požadavky nemůže splnit, proto se nároky kladou na psa v určitém věku. Poslušnost a stopování je možné cvičit už od štěněte, ale obranu se pes může naučit

jen v případě, kdy absolutně zvládá všechny důležité povely poslušnosti. Psovod, který svého psa nezvládá a nemůže ho naučit poslušnosti, by měl cvičení obrany odložit na pozdější dobu. U všech cviků obrany je součástí pomocník, který je jedním z nejdůležitějších prvků výcviku a na jeho přístupu závisí úspěch cvičení stejně jako na psu samotném. Podstatné je neustále rozvíjet kořistnický pud psa. Pes v žádném případě nesmí nikomu bezdůvodně ublížit, a pokud nestřeží určité ohraničené území, měl by být pod kontrolou psovoda, jelikož je především jeho ochráncem.

3.3.4 Nejčastější chyby při výcviku a jejich odstranění

Pes vidí svého pána při výcviku jako ucelený a úplný podnět. Svým sluchem, čichem a zrakem dokáže psovoda komplexně vnímat. Naopak člověk pomocí svého pachu, pohybu, mimikou obličeje, polohou, hlasem a intonací ovlivňuje svého psa. Psovod si musí se psem vytvořit vzájemný vztah, aby ho mohl správně vycvičit. K tomu potřebuje určité teoretické základy výcviku, které musí dodržovat.

Nežádoucí chyby při výcviku vznikají především z důvodu, kdy psovod rychle postupuje ve výcviku a domnívá se, že pes předchozí cviky ovládá. Základní chyby, kterých se osoba při výcviku může dopustit, jsou následující:

- **Subjektivní chápání psa** – například psovod přivolá psa a ten svého pána nevnímá a odchází od něj. Dalším příkladem je, že pes vůbec nereaguje na jakýkoliv pokyn člověka. Anebo je pes po přivolání potrestán bitím od psovoda, který se domnívá, že pes ví za co je potrestán.
- **Nadměrné cvičení psa** – jelikož psovod na výcvik psa spěchá, neustále mu opakuje stejný cvik. Pes stejný pokyn už nechce plnit a nereaguje. Tímto způsobem vzniká nechut' psa pracovat.
- **Vytváření nežádoucích návyků** – může vzniknout při výcviku ve stále stejném prostředí nebo při použití zdolávání různých překážek ve stejném pořadí. Pro psa se cvik stane stereotypem a může se stát, že na jeden povel vykoná všechny obvyklé příkazy.
- **Nepochopení individuálního přístupu** – každý pes je jiný a má různý typ nervové činnosti. Chyba nastává, když psovod cvičí všechny typy psů stejnou metodou.

- **Nesprávný postup při plnění cviků** – například pes nezvládá udělat jednoduchou činnost a psovod ho nutí dělat složitější cvik. Psovod musí postupovat od jednoduchých cviků k těžkým.
- **Špatné použití podnětů** – psovod nejdříve využívá podnětů (například přidržení vodítka a přitlačení zádi k zemi) a pak vyslovuje povel („Sedni“). Správný postup musí být opačně. Psovod totiž musí dodržovat podmínku pro vytváření podmíněného reflexu.
- **Slabé použití hlasové intonace** – hlasový povel byl nepřiměřeně silný oproti slabému trhnutí vodítkem. Oba podněty musí být stejně silné, protože pes má tak vytvořený podmíněný reflex.
- **Neúmyslné zaměňování povelů** – například při nechtěném zákusu do rukávu pomocníka při výcviku obrany použije povel „Fuj“ místo „Pust““. Nahrazování povelu za jiný způsobuje pro psa celkovou dezorientaci mezi pokyny.

Odstraňování těchto chyb je velice náročné, protože je potřebné se vrátit k úplným začátkům výcviku a psa přecvičovat. Chybám se lze vyvarovat a to pomocí několika přístupů. Důležité je cvičit psa postupně od jednoduchého ke složitějšímu v různém prostředí. Výcvik není možné zrychlit, psovod musí postupovat v klidu, s rozvahou a musí být vždy trpělivý. Osoba, která se zabývá výcvikem, musí mít teoretické znalosti výcviku a znát jeho správné postupy. Pokud pes nereaguje a nevnímá, je možné zvolit jinou vhodnější variantu motivace.

Pokud pes začne mít strach, psovod musí začít posilovat jeho sebejistotu vůči jiným osobám. V této chvíli je jedním z největších přínosů nechat psa nad pomocníkem vždy vyhrát. Než se sebejistota psa posílí, může ho psovod nechat pouze vyštěkávat na pomocníka a podporuje ho svou přítomností, aby byl pes klidnější. Neustále však musí osoba psa uklidňovat, chválit a musí ho umět ukáznit. Jakmile má pes strach ze psovoda samotného, osoba musí své jednání přehodnotit a chyby napravit. V druhém případě je jediným řešením výměna psovoda. [23, 35]

V kapitole jsou shrnuty všechny určující vlastnosti při výběru psa, jaké podmínky by měl splňovat a čemu by se člověk naopak měl vyvarovat. Vyhodnoceny jsou i výhody a nevýhody použití psů v PKB a v sebeobraně občana oproti technologiím. Vybráno je i několik vhodných psů pro střežení objektů a hlídání osob a jejich zhodnocení a kategorizace. Následně je popsán základní výcvik psů, kterým musí projít každý ochránářský pes.

Základní výcvik pro profesní obranu a sebeobranu vychází ze stejných podmínek. Každý pes pro cvičení obrany musí znát základní povely už od štěněte k poslušnosti. V období, kdy osoba převezme štěně od chovatele, mluví na štěně jeho jménem. Důležité jsou odměny a pochvaly za správně vykonané povely. Štěně tím snadněji a rychle pochopí, že je jeho pán spokojený. Mladý pes si musí navyknout na spoustu věcí a podnětů, podstatnými jsou obojek, vodítko a náhubek, které se používají i nadále ve výcviku. Psovod ho vodí do různých prostředí, aby si štěně zvyklo na hluk a jiné osoby. Také ho učí základním cvikům a to zejména formou her, protože v tomto období je mladý pes velice neklidný. Pomocí her, jako je například přetahování, ho podporuje při jeho rozvoji osobnosti a vyvíjí jeho kořistnický pud. V další fázi přechází k základním povelům poslušnosti. Tyto cviky musí bezprostředně ovládat každý obranářský pes. Trénují se do doby, než je pes dokonale zvládá. Tato fáze výcviku je nejdelsí a nejsložitější, jelikož je pes ve stádiu dospívání a rád se svému pánovi vzpírá. Psovod musí být klidný, trpělivý a postupovat pomalu. V žádném případě psa nepřetěžuje a ani ho necvičí v době, kdy pes nereaguje a výcvik ho nezajímá. Pokud perfektně zvládá vše potřebné z povelů poslušnosti, přechází se ke cvikům obrany. Pes má většinou stádium dospívání za sebou, je mladý a nadšený z nového prostředí, předmětů a výcviku. Dalším důležitým faktorem ve výcviku obrany je pomocník, který musí být zkušený a mít stejný přístup k tréninku jako psovod. Pes se po těchto fázích stává obranářským, a je úžasným společníkem a partnerem pro svého pána.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝCVIKOVÉ METODY A PROSTŘEDKY

V kapitole jsou obsaženy a podrobně rozebrány metody, prostředky a prostředí k výcviku obranných psů v souvislosti s psovodem průmyslu komerční bezpečnosti a sebeobranou občana. Specifikovány jsou i možnosti použití psů v oblasti soukromých bezpečnostních služeb, jelikož psi jsou cvičeni zejména pro střežení objektů a hlídání osob. Zmíněny jsou i povely, které tento výcvik zahrnuje. Posledním bodem v obou částech jsou zkoušky psů, jejich průběh, jaké standardy musí splňovat psovod bezpečnostních služeb včetně kategorizace zkoušek, a co by měl ovládat pes pro sebeobranu občana. V závěru kapitoly jsou tyto dvě sféry vzájemně porovnávány.

4.1 Výcvik psa k obraně strážného v průmyslu komerční bezpečnosti

Podkapitola popisuje, jaké prostředky se používají k výcviku obranného psa pro psovoda SBS, a které prostředí k výcviku je nejideálnější pro tyto psy. Všechny uvedené prostředky jsou nejčastěji využívány v oblasti výcviku psů v PKB. Pomáhají k výchově a zvyšování kořistnického pudu psa. Následně jsou rozebrána dvě prostředí, která jsou podstatná k výcviku obranářského psa. V další části jsou určeny čtyři základní metody, které se používají při výcviku těchto psů, a možné varianty použití psů v oblasti PKB. Podkapitulu ukončuje téma zkoušek psů u SBS. Zkoušky jsou rozděleny do tří typů, které může psovod SBS skládat. Psovod skládá zkoušky podle Národní soustavy kvalifikací.

4.1.1 Prostředky a prostředí k výcviku psa

K výcviku psa je potřeba několik pomůcek, které chrání pomocníka, ale také napomáhají psovodovi k nácvičení různých technik obrany. Prostředky, bez kterých výcvik nemůže probíhat, jsou již zmíněné vodítko, obojek a náhubek. U vodítka je nejlepší možná délka 10 metrů, aby psovod mohl psa při cvičení kdykoliv zachytit a povolit. Obojek je požadován hladký a řetízkový, v žádném případě nesmí být stahovací. Jako náhubek se využívá klasický drátěný koš nebo existují náhubky vytloukací, které používá především státní správa a strážný v PKB. Drátěný koš se uplatňuje zejména při přesunu psa. Vytloukací koš je dobrým pomocníkem při výcviku, kdy psovod nechce, aby pes kousal. Tento náhubek je nejčastěji kožený s kovovou výztuhou na čumáku, aby si pes při nárazu neublížil. Používá se při tvrdém vytloukání náhubkem například při vytlačování osob.

Obr. 31. Vytloukací náhubek [36]

Další pomůckou, která se často používá, je postroj na obranu. Postroje se vyrábí kožené nebo polstrované látkové. Jejich výhodou je, že při trnutí psem se tlak rozvine na celou jeho váhu. To znamená, že se pes neškrťí a jeho zájem o výcvik není rušený. Pro psovoda je tento typ vázání psa také přijatelnější, protože při tahu psem vyvíjí menší námahu. V některých případech je uplatnění obojku lepší a navíc při zkouškách postroj není povolen.

Obr. 32. Látkový postroj na obranu [vlastní]

Nejčastěji používaným prostředkem je ochranný rukáv, který zakrývá celou ruku figuranta, a je připevněný popruhy. Musí být důkladně vyztužený, aby byl tvrdší, jelikož pevný skus psa by mohl proniknout k ruce pomocníka a tím mu způsobit pohmoždění. [19]

Obr. 33. Dlouhý a krátký rukáv [vlastní]

U výcviku pracovního i služebního psa se používá úplný ochranný oděv (ringový oblek), který zakrývá celé tělo pomocníka. Psi se totiž neučí kousat pouze do ruky, ale musí umět překusovat kvůli ozbrojeným pachatelům. Obleky však nejsou vhodné z důvodu, že jejich materiál je příliš měkký. Kvůli tomu se kazí skus psa, jelikož pes má tendenci nekousat na plný a pevný zákus. Pes by v žádném případě neměl překusovat, musí pouštět okamžitě, což se v případě ringového obleku špatně učí. [19]

Obr. 34. Ringový oblek [37]

Důležitým prostředkem k výcviku obrany je pešek. Používají se už od štěněcího věku, kdy se rozvíjí jeho zájem o kořist. Peškem figurant psa nijak neohrožuje, spíše prohlubuje jeho kořistnický pud. Pomocí této pomůcky dokáže figurant vydráždit psa a také přispívá k částečnému rozvíjení zloby.

Obr. 35. Kůže pro štěňata a klínový pešek [vlastní]

Figurant může psa udeřit koženým obuškem. Při úderu však nesmí být psovi způsobeno žádné zjevné zranění. Není možné, aby se pes poranil, jelikož je celý obušek vyztužen měkkou tkání. Používá se především kvůli vyvolání větší obranné reakce u psa. Také se tím naučí, že pachatel může být ozbrojený a kdykoliv ho může jistým předmětem udeřit.

Obr. 36. Kožený obušek [vlastní]

Někteří cvičitelé používají ke skrytí figuranta umělé úkryty, takzvané zástěny. Ty jsou vhodné při výcviku, kdy pes příliš neovládá povel „Revír“. Kvůli neobvyklému tvaru a neustálému opakování cviku si pes dokáže rychleji spojit tento povel s vyhledáním podezřelé osoby. Pokud pes tento cvik ovládá, je možné ho trénovat tak, že se figurant skryje za stromem nebo za budovou.

Obr. 37. Zástěny - různé typy [36]

Nejpodstatnějším prostředkem k výcviku je kotec nebo bouda, kde si pes v průběhu cvičení může odpočinout. Pes není schopen pracovat v kuse například půl hodiny. Z fyzického ani psychologického hlediska to není možné, protože takový výcvik je pro něj velmi náročný.

Obr. 38. Kotec pro psa [38]

Pokud by psovod v průběhu cvičení nedodržoval pauzy, pes by byl z výcviku otrávený a později by přestal pracovat. Tím by mohlo dojít ke zkažení psa. Psi se trénují častěji ve velice krátkých intervalech a bouda nebo kotec je pro ně místem opravdového odpočinku.

Prostředí

K výcviku psů se nejčastěji využívá cvičák, který patří příslušné organizaci. Jestliže je pes cvičený pro obranu strážného v PKB, musí zvládat i místa v běžném civilním prostředí. Jakmile se pes naučí pracovat na cvičišti, psovod s ním chodí trénovat i mimo areál. Pes poznává různé podmínky a prostředí, ve kterém se učí všechny povely ochranné práce. Mezi výhody výcviku v civilním prostředí patří:

- rozvoj pudů, odolnosti, sebejistoty, ovladatelnosti a agresivního chování psa,
- stimulace agresivity psa vůči pomocníkovi vlivem prostředí,
- upevnění pozornosti a koncentrace, motivace a radost psa z práce,
- posílení vlivu psovoda na psa (pes si přestane spojovat psovoda se cvičákem),
- reakce na určité situace v novém prostředí (pes se učí rychleji reagovat),
- zamezení stereotypu a využití různého terénu.

Kvůli těmto důvodům vzniká hlubší spojení mezi psem a člověkem. Oba dobře vědí, že se na sebe můžou spolehnout. Pomocí této jistoty se ovlivňují další charakteristiky psa, jako je motivace, sebejistota ve stresových situacích, psychická vyrovnanost, odolnost vůči různým podnětům, učenlivost, společenské i obranné chování psa. [22]

4.1.2 Metody učení psa

Metodou učení psa se rozumí působení na psa pomocí určitých podnětů. K výcviku psů se už několik desítek let používají čtyři základní metody. Jedná se o metodu mechanickou, chuťově dráždivou, kontrastní a napodobovací. Každá z těchto metod má své výhody, ale i nevýhody. Pomocí těchto rozdílů si psovod může vybrat, která z metod bude pro jeho výcvik obrany nejefektivnější.

Metoda mechanická

Tato metoda využívá fyzických podnětů k donucení psa, aby provedl cvik, který po něm psovod požaduje. Při podnětech v žádném případě nedochází k ublížení psa, spíše u psa přivolává takzvaný obranný reflex. Často je používána při výcviku poslušnosti. Například při povelu „Sedni“ psovod přitlačí záď psa k zemi. U výcviku obrany psovod může provést trhnutí vodítkem nebo pomocník způsobí úder koženým obuškem. Na tyto podněty jsou u psa vyvolány různé druhy obranných reakcí. Při úderech peškem nebo obuškem psovod nesmí psovi způsobit zjevné poranění.

Obr. 39. Použití mechanické metody při výcviku obrany se psem [vlastní]

Mechanická metoda je velice účinná a tvrdá. Pro psychicky slabé psy není příliš vhodná, jelikož se na psy vyvíjí obrovský tlak a takové povahy výcvik nevydrží. Výhodou této metody je, že při pravidelném výcviku psovod může dosáhnout absolutní poslušnosti psa. To znamená, že následně všechny výkony z obrany bude pes plnit s naprostou poslušností. Mezi nevýhody patří, že vznikne narušení kontaktu psa s psovodem. U slabých nebo agresivních psů to může vyvolat obrannou reakci a to strach nebo kousnutí psovoda. Další zápornou stránkou tohoto způsobu je nemožnost použití metody u všech výkonů. [14, 23]

Metoda chuťově dráždivá

Podstata této metody spočívá v podnětu, který je zejména pamlsek nebo jiná potrava. Pes tedy reaguje na povel psovoda a na pamlsek, který má v ruce. Důležité je, aby pes nebyl nasycený, pak by metoda nefungovala. Například při výcviku poslušnosti se může použít při přivolání psa, při lehnutí, při sednutí a ostatních povelích. Tento chuťový reflex se dá postupem času přeorientovat na obranný, kdy se dráždivá metoda nepoužívá s pamlskem, ale s peškem. Pro výcvik obrany je tento přechod nutný, protože u zkoušek není možné odměňování.

Obr. 40. Použití dráždivé metody při výcviku obrany se psem [vlastní]

Chuťově dráždivá metoda je velmi nepřesná. Použití pamlsku je smyslem navádění psa k určité činnosti. U této metody pes nebude nikdy naprosto poslušný. Způsobují to především jiné podněty v okolí, které ho ruší nebo více zajímají. Další nevýhodou je sytost, kdy nakrmený pes nereaguje na předložený pamlssek ani jinou potravu. Jeho pozornost tedy opadne nebo úplně zanikne. Záporem metody je také nemožnost jejího použití u všech výkonů. Kladnou stránkou je zájem psa splnit veškeré cviky, protože zná svou odměnu. Oproti mechanické metodě má také tu výhodu, že upevňuje vztah mezi psem a psovodem, a rychleji se tvoří podmíněný reflex při použití pokrmu. [14, 23]

Metoda kontrastní

Nejpoužívanější pro výcvik obrany služebních psů je kontrastní metoda. Její podstatou je spojení metody mechanické a chuťově dráždivé. Používají se tedy pamlsky i fyzické podněty ke splnění určitého výkonu. Například u výcviku poslušnosti při povelu „Sedni“ psovod vysloví pokyn a zároveň tlačí zád' k zemi. Mechanickým podnětem si pes sedne. Poté psovod dá psovi pamlssek, aby tento povel posílil. U výcviku obrany se může použít při povelu „Pust'“, kdy cvičitel mechanickým podnětem trhne vodítkem směrem nahoru, a zároveň dává psovi pamlssek před čenich, aby předmět upustil. Okamžitě po splnění psa potravou odmění.

Obr. 41. Použití kontrastní metody při výcviku poslušnosti se psem [vlastní]

Kontrastní metoda napomáhá k rychlejšímu výcviku a k dosažení absolutní poslušnosti psa. Navíc zachovává a posiluje kontakt mezi cvičitelem a psem. Výhodou je i upoutání pozornosti psa potravou, pomocí které ochotně plní všechny cviky. Ve složitých podmínkách dosahuje lepší poslušnosti a nereaguje na jiné podněty. [14, 23]

Metoda napodobovací

Napodobovací metoda tkví v tom, že pes opakuje cvik, který viděl u ostatních psů. Tato metoda se v současnosti moc nevyužívá, nemá velký význam. Používá se zejména při výchově štěňat nebo u výcviku obrany například při vyštěkávání a kousání. Metoda se používá formou kruhu nebo uličky. Pes vždy sleduje ostatní a čeká, až se dostane na řadu. Například při kousání v kruhu figurant obchází celý kruh a zastaví se u každého psa, aby se mohl zakousnout. Ulička funguje tím způsobem, že například při zdolávání překážky jdou psi postupně za sebou. [14, 23, 39]

Varianty použití psa v soukromé bezpečnostní službě

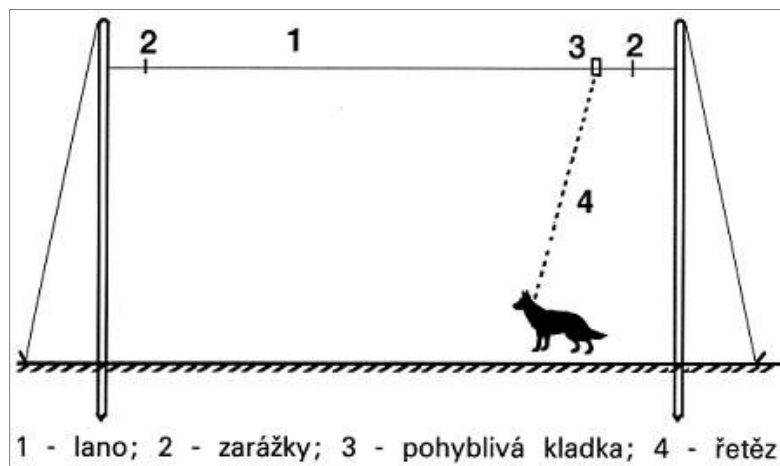
Soukromé bezpečnostní služby uplatňují své psy především pro střežení objektů nebo areálů, jakou jsou sklady, zemědělské stavby, výrobní podniky a závody, sportovní a výstavní areály a ostatní komplexy budov. SBS mají i své psovody, kteří v těchto objektech uskutečňují pravidelné pochůzky se psem. V této části jsou popsány možné varianty použití psa strážného v PKB.

- **Střežení na volno** – používá se především v nočních hodinách nebo o svátcích, kdy v areálu nejsou žádné osoby. Podstatné je, aby byl celý objekt dobře oplocen a opatřen varovnými cedulemi o přítomnosti psa. Úkolem psa je odstranit možné ohrožení štěkotem. Především potenciálního pachatele, který už přelézá plot, nebo osoby, které se úzce přiblíží k areálu. Pes tedy plní funkci poplašného zařízení a upozorňuje tak strážného v objektu. Pomocí svého strašlivého štěkotu může odradit nejednoho pachatele. Pokud se osoba nějakým způsobem dostane do objektu, pes ji musí zadržet do příchodu strážného. Zadržení závisí na schopnostech pracovního psa a na jeho výcviku k obraně. Jestliže podezřelá osoba není agresivní, postačí, když ji pes vyštěká a blokuje. Jakmile mu chce pachatel ublížit, pes provádí zákus do ruky. Nevýhodou této varianty je, že v pracovní době není možné objekt psem střežit. Z finančního pohledu je střežení psem na volno nejlevnější variantou.

Obr. 42. Střežení psem na volno [18]

- **Střežení na pevném a pohyblivém stanovišti** – se využívá zejména v neoplocených areálech nebo při posílení střežení z jedné strany objektu. Na pevném stanovišti má pes vhodný obojek, který je svázan s řetězem v určitém bodě. Takový bod je zavěšen do výšky až 5 metrů, aby se pes nezamotal. Délka řetězu je stanovena podle střeženého prostoru. Konstrukce musí být pečlivě zvážena, aby se řetěz nemohl omotat kolem jakékoliv překážky. Pohyblivé stanoviště je podobné s tím rozdílem, že řetěz je upoután speciální kladkou k ocelovému lanu, které se napne mezi dva sloupy. Pomocí jezdící kladky po laně se zvětší střežený prostor. Lano je opatřeno několika zarážkami s dostatečnými odstupy, které chrání psa proti omotání řetězu. Obrovskou výhodou této varianty je, že pes může být použit i v pracovní době a není potřebné oplocení areálu, jelikož je stále uvázan. Určitou nevýhodou je umístění a uvazování stanovišť, které musí být promyšlené, aby se pes nezranil.

Obr. 43. Střežení psem na pohyblivém stanovišti [18]

- **Pravidelné pochůzky psovoda se psem** – jsou nejlepší možnou variantou ochrany objektu, protože pes může plnit několik různých úkolů. Prioritou psa je chránit psovoda a na jeho pokyn může provádět další činnosti. Pes tedy může chránit psovoda zákrokem proti pachateli, upozornit na ukrytou osobu (avizace), prozkoumat objekt (revír), zadržet podezřelou osobu, střežit pachatele a to i při doprovodu.

Obr. 44. Pochůzka psovoda se psem [41]

Kladnou stránkou pochůzek s pracovním psem je neustálá přítomnost psovoda, který může psa při činnosti usměrnit ke správnému vyřešení vzniklé situace. Jedinou nevýhodou je vysoká finanční náročnost na výcvik psa. [40]

4.1.3 Zkoušky psů u soukromých bezpečnostních služeb

Od roku 1990 se začal rozvíjet obor SBS a postupem času se i v této oblasti začali využívat psi zejména k ostraze objektů a osob, ale také k vyhledávání akceleračních hoření a drog nebo hledání ztracených osob. Jak již bylo zmíněno v první kapitole teoretické části práce, použití psa v průmyslu komerční bezpečnosti není právně upraveno, tak jako v ostatních bezpečnostních složkách. Alespoň se podařilo v roce 2012 schválit standard psůvoda bezpečnostní služby v této oblasti. Tento velmi kvalitně zpracovaný materiál je součástí Národní soustavy kvalifikací (dále jen „NSK“). Pomocí tohoto standardu a kvůli vysokým nárokům kladených na uchazeče má zákazník SBS určité záruky při ochraně osob i svého majetku. V roce 2015 byl tento materiál upraven a byly vydány další dva nové (psůvoda bezpečnostní služby pro detekci drog a psůvoda bezpečnostní služby pro detekci akceleračních hoření). Všechny tři standardy a jejich podmínky jsou následně popsány. [42]

Psovod bezpečnostní služby

Psovod SBS musí znát teoretické znalosti týkající se zdraví a péče, etologie a teorie výcviku psa. Dále se musí orientovat ve všech právních předpisech, které stanovují držení, využití a výcvik psa k ochraně osob a majetku. Soubor testových otázek a situací spravuje a uchovává Ministerstvo vnitra. Ke zkoušce patří i praktická část, do které se zahrnuje ovladatelnost, poslušnost a obrana s využitím psa.

Před začátkem zkoušky uchazeč musí předložit potřebné dokumenty, aby proběhla v souladu s právními předpisy. Také se stanoví, jaké pomůcky může při konání zkoušky využívat. Dále je seznámen s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (dále jen „BOZP“), požární ochrany (dále jen „PO“) a s celým pracovištěm, kde se zkouška bude konat. U teoretické i praktické části jsou povoleny 2 nepřesnosti. Při předvedení výcviku psa psovod používá krátké pevné vodítko (1,20 metru) a dlouhé vodítko (10 metrů), náhubek, motivační pomůcky a pes má po celou dobu na krku hladký řetízkový obojek. Psovod má svého vlastního psa nebo psa, kterého mu přidělil zaměstnavatel SBS. Věk a rasa psa není pro zkoušku podstatná, jelikož se posuzují schopnosti psovoda namísto psa.

V praktické části uchazeč vysvětlí a spolu se psem předvede, jakou metodu výcviku si zvolil pro ovladatelnost a poslušnost psa. Metoda se určuje především podle věku psa, doposud dosažené úrovně výcviku a povahy konkrétního plemene. Pomocí těchto kritérií se také určuje, zda pes provádí povely na vodítko nebo na volno. Pes po celou dobu zkoušky může být odměňován. V této části zkoušky psovodu musí se psem provést přivolání psa,

povely sedni, lehni, vstaň, ovladatelnost psa při pohybu, odložení psa a překonávání překážek. Stejně podmínky i postup je zvolen u praktického předvedení obrany se psem s tím rozdílem, že psovod se psem musí provést prověřování terénu, vyhledání a vystavení ukryté osoby, hlídání podezřelé osoby při prohlídce, obranu psovoda psem a eskortování podezřelé osoby. Pracuje se především s ohledem na bezpečnost psa, ostatních přihlížejících osob a zejména figuranta, který musí být opatřen ochrannými pomůckami.

Doba konání zkoušky je až tři hodiny bez přestávek a času na přípravu. Celková doba tedy může trvat až několik hodin, jelikož na přípravu je až 60 minut. Hodnocení pro uchazeče je „vyhověl“ nebo „nevyhověl“, to musí být vždy zdůvodněno. Pokud chce psovod zkoušku úspěšně ukončit, musí mít dostatek teoretických znalostí a v praktické části musí předvést, že je schopný zvolit a použít správnou výcvikovou metodu pro určitého psa. [42]

Psovod bezpečnostní služby pro detekci drog

Zkoušku pro detekci drog může vykonávat jen uchazeč, který má splněnou zkoušku Psovoda bezpečnostní služby. Psovod musí mít teoretické znalosti v oblasti drogové problematiky a vlastnostech omamných a psychotropních látek. Orientovat se v předpisech a zákonech souvisejících s jejich zneužíváním v regionu, ve kterém působí. Musí znát teorii nácviku vyhledání a detekce drog. Uchazeč musí také prokázat určité znalosti z fyziologie a anatomie čichového ústrojí psa. Praktická část zkoušky se zaměřuje na vyhledání omamných a psychotropních látek s použitím psa.

Po předložení dokumentů a zaškolení v oblasti BOZP a PO se přechází k teoretické části, kdy je uchazeč ústně vyzkoušen z výše uvedených oblastí. Poté se přechází k praktické části zkoušky, kde psovod musí se psem ukázat vyhledání omamné a psychotropní látky v objektu, dopravním prostředku a zavazadle. Cvičení se psem probíhá na volno nebo na vodítku a psovod mu musí nasadit řetízkový obojek nebo může použít postroj pro pachové práce. V průběhu celé zkoušky musí být pes pod vlivem psovoda. Jestliže je pes agresivní a někoho napadne, je ze zkoušek okamžitě vyloučen. Psovod musí umět přivolat svého psa v jakékoliv situaci, jinak je z dalšího posuzování vyloučen.

Uchazeč při skládání zkoušky musí mít svého psa, kterého předem připravil a vycvičil. Během praktického přezkoušení uchazeče probíhá hodnocení psa. Zkouška bez přestávky a času na přípravu trvá maximálně dvě a půl hodiny. Doba přípravy se pohybuje kolem 30 minut. Psovod se psem musí splnit všechna požadovaná kritéria k úspěšnému vykonání

zkoušky. Zkoušející poté hodnotí výsledkem „vyhověl“ nebo „nevyhověl“, který musí odůvodnit.

Jestliže chce psovod úspěšně ukončit tuto zkoušku, musí prokázat, že dokáže se psem vyhledat a označit místo nálezu omamné a psychotropní látky. [42]

Psovod bezpečnostní služby pro detekci akceleraantů hoření

Pro výkon této zkoušky je také potřebné doložit osvědčení Psovoda bezpečnostní služby, které uchazeč úspěšně vykonal. Jestliže chce psovod složit tuto zkoušku, musí mít znalosti z příčin vzniku a vlastností požáru, ve fyziologii a anatomii čichového ústrojí psa, v teorii nácviiku vyhledání a detekce akceleraantů, a v zásadách ochrany zdraví psovoda a psa. Psovod dále musí umět odebírat vzorky na požářišti, což si žádá teoretické i praktické předvedení.

Po předložení všech potřebných dokumentů, seznámením s pracovištěm a pokyny BOZP a PO je zahájena teoretická část zkoušky z výše uvedených oblastí. Po úspěšném vykonání začíná praktická část, kdy psovod se psem předvede prohlédnutí požářiště, odebrání vzorku z místa značeného psem a ověření správnosti pachového vzorku v řadě psem. Všechny další podmínky jsou stejně stanovené jako u Psovoda bezpečnostní služby pro detekci drog.

Pokud chce uchazeč zkoušku úspěšně splnit, musí ukázat své teoretické i praktické znalosti. Pes musí být schopen vyhledat, označit místo nálezu a odebrat vzorek látky pro laboratorní vyhodnocení. [42]

Prostředky, které jsou při výcviku psa v PKB převážně používány, jsou vytloukáci náhubky, ringové obleky, různé formy rukávů, pešky, obranné postroje a kožené obušky. Důležitou součástí jsou také boudy nebo kotce pro psí odpočinek. Prostředí, ve kterém se nejčastěji psi SBS cvičí, je převážně v civilním prostředí, aby pes rozvinul svou odolnost a sebejistotu. Psům se v novém prostředí upevňuje pozornost a především vztah s psovodem. Psovodi SBS trénují psy podle čtyř metod, které jsou základní pro výcvik obrany. Jedná se o metodu mechanickou, chuťově dráždivou, kontrastní a napodobovací. Při výcviku pracovního psa pro strážného v PKB je nejvíce účinná metoda kontrastní, která je spojením mechanické a chuťově dráždivé metody. Varianty použití pracovních psů v SBS jsou střežení na volno, střežení na pohyblivém nebo pevném stanovišti a pravidelné pochůzky psovoda se psem. Nejlepší možností je pochůzková činnost, jelikož psovod může ovlivňovat výkon psa. Zkoušky psů v oblasti PKB jsou stanoveny podle materiálu NSK. Psovod může vykonávat tři druhy zkoušek a to psovod bezpečnostní služby, psovod bezpečnostní služby pro detekci drog a psovod bezpečnostní služby pro detekci akceleraantů hoření. Poslední

dva typy zkoušek může cvičitel skládat pouze po splnění standardu psovoda bezpečnostní služby. Ke zkouškám je potřeba mít teoretické znalosti a zvládnutý výcvik poslušnosti a obrany se psem.

4.2 Výcvik psa k obraně života, zdraví a majetku v civilním prostředí

V podkapitole lze vyčíst, jaké prostředky jsou využívány k výcviku psa pro sebeobranu občana, a v jakém prostředí by měl takový pes cvičit. Všechny pomůcky jsou důležité pro výcvik především z důvodu ochrany figuranta. Uveden je i klikr, který by měl být používán zejména k výcviku poslušnosti z důvodu rychlejšího učení psa. Nezbytnou součástí výcviku je i prostředí, ve kterém by měl pes trénovat. Vyjmenovány jsou nové metody, které se příliš neuplatňují a měly by být při výcviku obranářského psa využívány. Další částí jsou vypsané povely k obraně a jejich standardy. V poslední části jsou vysvětleny pokyny ke zkouškám psů z obrany, které může skládat občan ČR a je členem ČMKU.

4.2.1 Prostředky a prostředí k výcviku psa

Prostředky k výcviku psa pro sebeobranu občana se poměrně neliší od použití pomůcek v PKB. Platí zde stejné pravidlo a to, že jsou především pro ochranu figuranta, aby mu pes nezpůsobil žádné zranění. Existují také pomůcky pro psovoda, který je používá k rychlejšímu a správnému výcviku psa.

Také v tomto případě jsou nezbytnou součástí vodítko a obojek. Jejich standardy jsou absolutně stejné jako pro pracovního psa strážného v PKB. V případě výcviku psa pro sebeobranu občana se náhubky příliš nepoužívají. Vhodné jsou zejména při přepravě psa, kdy je využit klasický drátěný koš. Vytloukací náhubky nejsou součástí výcviku psů pro sebeobranu občana. Uplatňovány jsou především ve státním sektoru pro služební psy nebo v oblasti PKB pro psy pracovní.

Často využívanou pomůckou je postroj na obranu, který má stejné využití jako u psů v SBS. Bohužel i v tomto případě jsou postroje u zkoušek zakázány.

Ve výcviku psa k ochraně občana je nejdůležitější pomůckou rukáv. Při cvičení se používají nejvíce kratší formy rukávů a to jen na předloktí. V některých případech se využívá i delší po rameno. Klínové rukávy jsou pro lepší zákus psa. Existují také návleky na rukávy, které se připevňují zejména na klínové rukávy kvůli možnému proslinění. Ringové obleky pro sebeobranu občana jsou zbytečné, protože se psi učí kousat jen na ruce. Obleky

jsou také z velice měkkého materiálu a tím se kazí zákus psa. Rukávy jsou o dost tvrdší variantou a tudíž lepší z toho důvodu, že skus psa je plný a pevný.

Obr. 45. Rukáv na předloktí, klínový rukáv a návlek na rukáv [vlastní]

Jelikož ringové obleky nejsou v tomto výcviku používány, pro ochranu pomocníka slouží různé ochranné kalhoty a vesty. Slouží především proto, aby pes, který útočí, nezpůsobil figurantovi žádné zranění. Při výcviku totiž pes může pomocníka poškrábat nebo mu přejít zuby po jiné části těla, která není chráněna rukávem.

Obr. 46. Ochranné kalhoty a ochranná vesta pro figuranta [36]

Klikr se jako pomůcka k výcviku obrany příliš nepoužívá. Velmi užitečná je ve výcviku poslušnosti, kdy okamžitě upoutá pozornost psa. Odměnu za správně vykonaný povel musí dostat pes okamžitě. Pokud chce tedy psovod pochválit svého psa bez ústního vyjádření, může použít klikr. Jedná se o malou plastovou krabičku, která je uvnitř vybavená plíškem. Když osoba stiskne klikr, jeho zmáčknutí vydá zvuk (cvaknutí). Výhodou této pomůcky je, že zvuk je neutrální a neměnný. Naopak u slovního povelu je obsažena i nálada člověka a to může být problémem. Aby si pes na klikr zvykl, začíná se s podnětem, který ho zajímá (pamlsky). Za správně provedený povel osoba nejprve klikne a okamžitě psa odmění, aby si spojil zvuk s potravou a správně odvedeným cvikem. Problémem je, že u zkoušek není povolen klikr, hračka a ani pamlsky. Tudíž psovod musí naučit povelům psa i bez těchto prostředků. Pro začátky je ale klikr výborným pomocníkem. [33]

Obr. 47. Klikr [vlastní]

Další pomůckou, která je velice důležitá, je pešek. Má úplně stejný význam jako u výcviku psů pro SBS. Podstatou peška je rozvoj zájmu o kořist psa. Pešci se vyrábějí v různých variantách pro více možností použití.

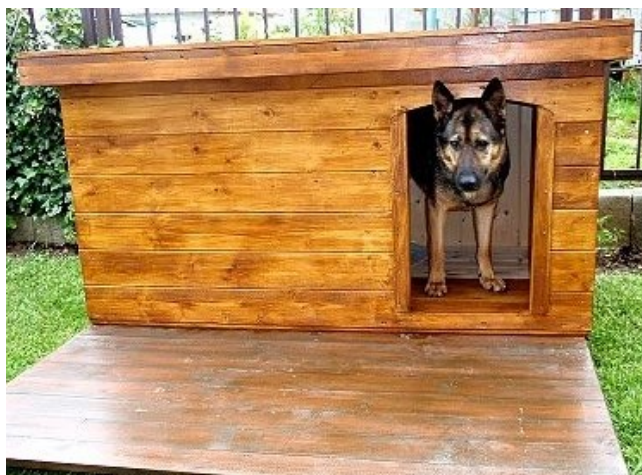

Obr. 48. Měkký pešek a klínový pešek [vlastní]

Stejně jako u výcviku obrany v oblasti PKB, tak i v této sféře jsou využívány kožené obušky. Psovi opět nesmí být způsobena újma na zdraví či životě. Pomocí obušky se pes učí okamžité obranné reakce, při které sebe i psovoda chrání.

Stejně jako u psů v SBS se využívají k tréninku umělé úkryty. Zástěny se používají na různých soutěžích a zkouškách k odhalení pachatele (figuranta). Zde je také vhodný výcvik, kdy se pomocník skryje na jiných místech, jako je keř nebo za jinou překážku.

K výcviku je také důležitá bouda nebo kotec pro odpočívání psa. Trénink obrany je obzvláště náročný, takže se během cvičení dělají přestávky. Pes nezvládne být dlouho v kuse pozorný a některá plemena jsou dříve unavená.

Obr. 49. Bouda pro psa [43]

Boudy musí být prostorné kvůli větším plemenům. U kotců nevadí, když jsou menší, psi tam netráví moc času. Podstatné je to, aby si na několik minut odpočinuli a mohlo se pokračovat ve výcviku. Pes má pak radost a na cvičení se těší.

Prostředí

Vždy se začíná s výcvikem v domácím prostředí, kde se pes cítí bezpečně a není žádným způsobem rozptylován. Všechny rušivé elementy musí být odstraněny a nesmí psa jakkoliv znervózňovat. Prostředí, kde se psi k sebeobraně občana učí nejlépe, je klasické cvičiště. Tento prostor zcela postačuje pro výcvik sportovního a obranářského psa. Pes tam má svůj klid, dokáže rozmýšlet o povelích od psovoda a neruší ho tam žádné jiné podněty. V pomalých krocích se rozvíjí jeho agresivita, sebejistota a ovladatelnost. Pomocí ostatních psů se učí novým věcem (metoda napodobovací). Cvičitel by měl brát psa mezi lidi, aby si zvykal na okolní prostředí a hluk. Poté, co pes zvládá výcvik poslušnosti a dokáže být ovladatelný, je důležité ho brát do terénu kvůli novým pachům a jinému prostředí. Pes se

musí naučit, že i nové vjemy a podněty nesmí vyrušit jeho pozornost od psovoda. Pokud je pes zvyklý pouze na cvičák, hůře a pomaleji pak reaguje v jiném prostředí. Na cvičáku se vztah psa s psovodem upevní a to je důležitým základem pro výcvik sebeobranu občana.

4.2.2 Metody učení psa

Základní metody, které jsou potřebné pro výcvik psa k sebeobraně občana, jsou zmíněny u výcviku psů pro SBS. Jedná se o metodu mechanickou, chuťově dráždivou, kontrastní a napodobovací. Tyto čtyři metody jsou úplným základem, který funguje už několik desítek let. Existuje řada nových metod, které se souhrnně nazývají pozitivní metody, kdy se vůbec neuplatňuje fyzický kontakt se psem. Pozitivní metody se k výcviku psa pro sebeobranu občana příliš často nepoužívají a v oblasti PKB s nimi psovodi nejsou ani seznámeni. Další používanou metodou v obou sférách je prostřednictvím averzivních stimulů, která se řadí do negativních metod. Každý z těchto nových způsobů výcviku stále vychází z principu čtyř základních metod.

Shaping (tvarování)

Při této metodě se pes učí přemýšlet nad povelu, který má plnit. Shaping funguje na principu rozdělení povelu do několika částí, které se pes snaží postupně zvládat za pomoci vlastního přemýšlení. Za každou správně zvládnutou část je pes odměněn. Shaping je nejlepší variantou pro psy, kteří jsou neprůbojní a ustrašení. Výhodou této metody je snazší naučení určitého povelu, psychická podpora psa při plnění cviku (například při chůzi po žebříku) a celkově učít psa přemýšlet. Často používanou pomůckou je klikr. Po každém cvaknutí pes už ví, že dostane odměnu. Metoda je teda založena na základě chuťově dráždivé metody. Mezi nevýhody patří používání odměn za každý správně provedený cvik a velká časová náročnost. [44]

Luring (navádění)

Luring se používá při složitějších povelu formou navádění psa odměnou (pamlsek, hračka). V praxi to znamená, že při nácvičení chůze u nohy, má osoba v levé ruce pamlsek a dá psovi přičichnout k ruce. Pes se okamžitě dožaduje potravu, toho psovod využívá a pes jde za rukou vedle nohy. Psovod musí vyslovit povel a stále ho opakovat. Z počátku je pes odměňován po pár krocích. Po určité době ho psovod může odměnit po několika metrech. Výhodou luring metody je, že plní kompletní cvik od začátku. Zápornou stránkou je obrovská soustředěnost psa na pamlsek, to znamená, že psovoda nemusí při vyslovení povelu vůbec vnímat. [44]

Capturing (zachycení)

Metoda spočívá v zachycení psa v požadované činnosti a okamžitým pochválením. Tento způsob funguje tak, že osoba zachytí chování psa, které momentálně vykonává. To znamená, že se pes učí plnit povely sám od sebe. Příkladem může být, když si pes sám sedne a psovod okamžitě cvakne klikrem za správně provedený cvik a odmění ho. Kladnou stránkou této metody je, že se pes učí sám od sebe, aniž by byl k výcviku nucen. Velká nevýhoda může být v nepochopení v tom případě, že osoba psa pochválí, ale pes si neuvědomuje proč. [44]

Použití averzivních stimulů

V současnosti tato metoda není příliš využívána, jelikož hrozí rychlé a nevratné zkažení psa. Jedná se o použití negativního posílení a trestání při výcviku. Mezi averzivní stimuly patří trháni s vodítkem, verbální nebo fyzické napadání, použití nevhodných prostředků (stahovací nebo elektrické obojky) a další. Tímto způsobem chce psovod odstranit nežádoucí chování psa. V případě použití této metody může u psa vést ke stresu a agresivitě. Pes při výcviku neprojevuje žádnou radost a není příliš ochotný k práci kvůli strachu z chybně provedeného cviku. Výhodou je, že pes si dostatečně promyslí, jakým způsobem má daný cvik provést. Obrovským záporem je zkažení psa, se kterým později už nejde pracovat. [44]

Povely pro sportovní výcvik obrany

Spousta povelů, které se používají pro výcvik obrany, jsou cviky z oblasti poslušnosti. Proto je podstatné, aby tyto povely pes dokonale ovládal. Není určené, v jakém jazyce mají být, ale pokud psovod používá češtinu, musí být všechny povely česky. Podle Národního zkušebního řádu (dále jen „NZŘ“) jsou využívány zvukové nebo posunkové povely. Posunkové se většinou používají prostřednictvím ruky psovoda (mávnutím) podle prováděného cviku. Mezi cviky, které musí splnit každý psovod a jeho obranářský pes, patří:

- stopa („Stopa“, „Hledej“),
- ovladatelnost psa bez vodítka a s vodítkem („K noze“),
- přivolání psa s předsednutím („Ke mně“),
- přivolání psa s usednutím u nohy psovoda („K noze“),
- poloha psa při klidu a za pohybu psovoda („Sedni“, „Lehni“, „Stůj“),
- aport („Aport“, „Přines“),
- štěkání („Štěkej“),
- vysílání dopředu („Vpřed“),

- ponechání psa na místě („Zůstaň“),
- průzkum terénu („Revír“),
- hlídání figuranta („Hlídej“),
- zákrok psa na figuranta („Drž“),
- pouštění figuranta po zákroku („Pust“),
- zákaz nežádoucí činnosti („Fuj“),
- volný pohyb psa („Volno“). [45]

Z výše vypsanych bodů lze vyčíst, že všechny potřebné cviky pro obranářského psa jsou převážně z výcviku poslušnosti. Jakmile se pes stoprocentně naučí tyto povely, nemůže mít problém s výcvikem obrany. Na cvičišti se pomocí výše zmíněných metod učí pes kousat figuranta a využívají se zástěny k jeho vyhledání. Stejně povely používají i psovodi v oblasti PKB. Výcvik psa k obraně neobsahuje žádné specifické povely, které by pes nemohl zvládnout.

4.2.3 Zkoušky psů k obraně

Zkoušek psů k obraně se může účastnit pouze člen ČMKU nebo člen jiného svazu (například Český kynologický svaz nebo Moravskoslezský kynologický svaz), který spadá pod ČMKU v ČR. Zúčastnit se mohou i osoby ze zahraničí, které jsou členy organizace Fédération Cynologique Internationale (dále jen „FCI“). Členství ve svazu nebo organizaci se prokazuje platným členským průkazem před zahájením. Zkoušky obranářských psů se řídí podle NZŘ. Řád obsahuje zkoušky z všestranného výcviku a speciálního výcviku, kde se rozdělují na různé druhy zkoušek podle upotřebení. Jejich cílem je prověřit způsobilost psů a zejména psovodů, kteří psy připravují a cvičí. Všechny cviky jsou složeny z několika výkonů. Uchazeči jsou hodnoceni příslušnými body, které mohou za jejich splnění dosáhnout. Součástí zkoušek je také pomocník, který zastává práci figuranta, střelce nebo kladeče cizích stop. Druhy zkoušek se označují výcvikovou značkou, například zkouška psa obranáře (dále jen „ZPO“) a její stupeň arabskou číslicí (1, 2). Psovod vlastní také výkonostní a výstavní průkaz, kam se zapisují úspěšné i neúspěšné výsledky ze zkoušky.

Zkouška psa obranáře se dělí do dvou stupňů (ZPO 1 a ZPO 2) a řadí se do speciálního výcviku. Vždy se začíná zkouškou s nižším stupněm (v tomto případě ZPO 1). Ke splnění obranářských zkoušek ZPO 1 není potřeba žádného předchozího hodnocení a psovod může mít psa bez průkazu původu. Stanovené jsou dvě podmínky, které musí splňovat každý pes, aby byl připuštěn ke zkouškám. Pes musí mít kohoutkovou výšku minimálně 45 cen-

timetrů a měl by být starší osmnácti měsíců. U zkoušek ZPO 2 je podmínkou stejná kohoutková výška a pes musí mít průkaz původu, který je uznávaný FCI. Rozdílem mezi dvěma stupni obranářských zkoušek je, že v ZPO 2 se preferuje samostatnější činnosti psa, jsou dva figuranti a bývá delší vzdálenost zadržení.

K základní výstroji psa se zařazuje hladký řetízkový obojek a vodítko, které má psovod v průběhu celé akce u sebe i když ho momentálně nepoužije. Během zkoušek ZPO vždy pes pracuje bez náhubku. Povolené nejsou hračky, pamlsky a ostatní předměty, které by mohly ovlivnit činnost psa. Psovod může po skončení cviku a v základním postoji psa krátce pochválit. Trestání psa je v průběhu celé akce zakázané a může vést k vyloučení psovoda ze zkoušek.

Cviky obrany, které jsou na těchto zkouškách testovány, jsou odhalení a zajištění pomocníka, ochrana psovoda a samostatná činnost psa, která se v některých případech spojuje s odolností psa. Důležitou roli hraje figurant, který musí být vybaven pomůckami, jako je ochranný rukáv a ochranné kalhoty. Pomocník používá jako útočnou zbraň měkký obušek, který je přibližně půl metru dlouhý a bývá obalen kůží. Při plnění zkoušek z obrany se také využívají zástěny, které poskytují úkryty pro figuranta.

Pokud chce psovod se psem uspět, musí splnit alespoň 70 % dosažitelných bodů v každé samostatné části zkoušky. [19, 45]

Prostředky pro výcviku psů k obraně jsou u obou sfér poměrně stejné. Rozdílem jsou náhubky pro psy, klikr a ochranné pomůcky pro figuranty. Vytloukací náhubky používají jen SBS a to z důvodu, kdy psovod nechce, aby pes kousal. Psi používaní v oblasti PKB totiž musí umět vytlačit osobu pomocí náhubku, který je speciálně zpevněný kovovou částí. Tento náhubek by mohl být vhodný i k výcviku psů pro sebeobranu občana. Při napadení psovoda by mohl pes pachatele shodit k zemi nebo ho vytlačit. Dalším rozdílem je použití ringových obleků, vest a kalhot. Obleky jsou často využívány SBS, když se pes učí kousat na jiná místa na lidském těle. Nejsou pro výcvik příliš vhodné z důvodu měkkého materiálu, který kazí pevný a plný zákus psa. Uplatnění ringového obleku pro psovoda SBS není potřebné, jelikož se pes učí kousat nejčastěji do ruky. V tomto případě by postačovaly vesty a kalhoty, které se používají u výcviku psů k sebeobraně občana. Pes nemůže kousat do jiných částí těla než je ruka navlečená v rukávě, za to jeho skus je mnohem kvalitnější a pevnější. Pomůcka, která se při výcviku psů k obraně příliš neuplatňuje, je klikr. Nejčastěji

je používán k poslušnosti, kdy se s jeho pomocí výcvik urychluje. Protože práce s klikem je tolik efektivní, měl by se zavést i u obranářského výcviku v obou zmíněných sférách.

Domácí prostředí je základem pro výcvik mladého psa, kde má pocit jistoty a bezpečí. Pes není ničím rozptylován a může se soustředit na svého pána. Nejčastěji využívaným prostředím pro výcvik psa je klasický cvičák. Jeho výhodou je rozvoj sebevědomí, agresivity a ovladatelnosti psa. V tomto prostoru se může pes naplno věnovat psovodovi bez rušivých podnětů a přiučít se novým věcem od ostatních psů. Dalším prostorem je civilní prostředí, kde by si pes měl zvyknout na práci během hluku a ostatních vjemů, které ho nesmí při výcviku zajímat. Takové prostředí napomáhá k odolnosti, pozornosti a ovladatelnosti psa v jiných podmínkách. Nejdůležitější je upevnění vztahu mezi psovodem a psem.

Existují čtyři základní metody pro výcvik psů, které jsou ve výcviku nejpoužívanější. Jejich použití je osvědčené a u většiny psů fungují stoprocentně. Tyto způsoby jsou využívány v obou probíraných sférách. Nejpoužívanější je metoda kontrastní, která spojuje metodu mechanickou a chuťově dráždivou. V současnosti při výcviku psů k sebeobraně občana se začaly uplatňovat nové pozitivní metody. Základem všech těchto metod je odměna. To znamená, že všechny nové způsoby vychází z metody chuťově dráždivé. Nejčastější způsob je shaping, kdy pes musí o prováděném cviku přemýšlet. Metoda s použitím averzivních stimulů se již v současnosti tak často nevyužívá. Většina lidí vidí tento způsob výcviku jako týrání. Tato metoda je velmi efektivní, psovod ale musí ukládat psovi přijatelné tresty, aby nedošlo ke zkažení psa.

Povely pro výcvik psů k obraně se mezi sférami vůbec neliší, jelikož zkoušky pro psovody SBS vychází podle NZŘ, který se používá pro sportovní výcvik k sebeobraně občana. Zkoušky jsou rozdílné z toho důvodu, že psovod z oblasti PKB musí ovládat i teorii výcviku, zdraví a péči o psa, etologii a určité právní normy. Naproti tomu osoba, která cvičí psa k sebeobraně, nemusí mít takové znalosti ke zkouškám. Psovod SBS může po splnění základní zkoušky konat i další z oblasti detekce drog a akceleračních hoření. U obou forem zkoušek jsou určité standardy, které musí každý psovod a jeho pes splňovat. Výjimkou u zkoušky z oblasti PKB je, že psovod může psa v průběhu celé akce odměňovat, což je při ZPO u sebeobraně občana limitováno.

5 METODICKÉ PŘÍKLADY VYBRANÝCH SITUACÍ

Jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, obranu je vhodné cvičit doma už od štěněte a to formou hry. Důležitou osobou při výcviku je pomocník, který dráždí štěně a tím ho přiměje ke kousání. Na cvičišti se figurant může pokusit vzít štěněti hračku nebo potravu, aby se naučilo chránit svůj majetek. Zloba a agresivita vůči cizím osobám se nejlépe učí na vodítku, kdy psovod většinou vydá povel „Pozor“ a ukazuje na pomocníka. Jakmile pes reaguje vrčením, taháním nebo štěkotem psovod ho pochválí. Jestliže se jedná o psa plachého, který má strach, osoba musí posílit jeho sebevědomí. Nejlepší způsob je na cvičišti metodou napodobovací, kdy se utvoří kruh se psy a uprostřed se postaví figurant s rukávem. Pomocník postupně chodí kolem psů a nechává je zakusovat do ruky. Psovod vždy chválí psa, aby upevnil jeho sebejistotu. Rozvoj zloby a agrese se učí u obou zmíněných sfér. Následně je rozebráno několik situací, kdy jsou použiti obranní psi v PKB a k sebeobraně občana.

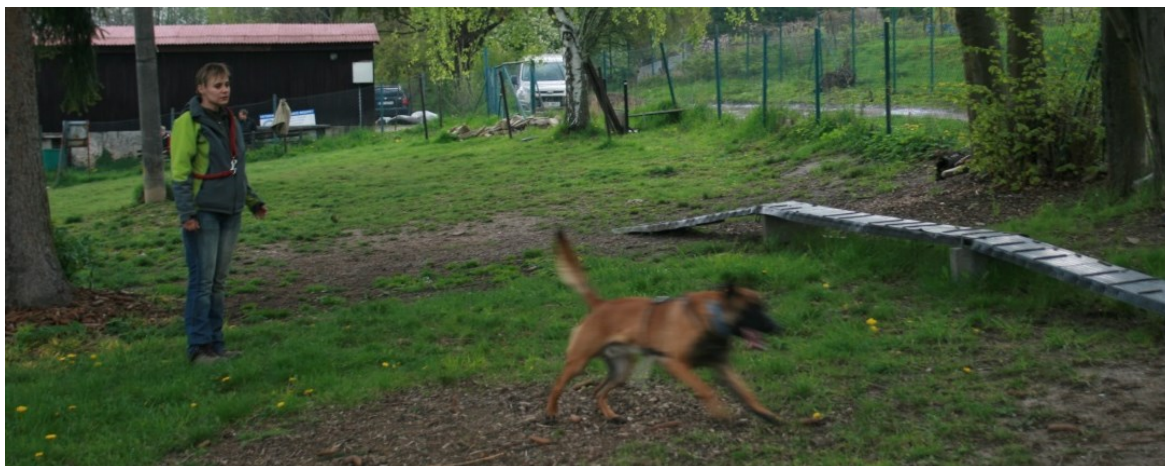
5.1 Situace z profesní obrany řešitelné pomocí psa

V této podkapitole jsou uvedeny příklady různých situací, které mohou nastat v případě psovoda PKB, a jak by se v těchto případech mělo postupovat. Situace jsou rozděleny do tří kategorií na střežení objektu, zadržení podezřelé osoby a obrana psovoda. Navrženo je několik metod, které by do výcviku psů SBS měli spadat. Týká se to především střežení předmětů, jiné formy zadržení osoby podezřelé a obrany psovoda při výslechu. Důležitá je také část, která je zaměřena na pohlaví figuranta, jelikož SBS k výcviku využívají pouze muže.

5.1.1 Střežení objektu

Střežení objektu psem je nejčastěji používanou formou ochrany v oblasti PKB zejména kvůli zastrašení rozhodujícího se pachatele. Psi se využívají především v nočních hodinách nebo v době svátků, kdy se v areálu nevyskytuje žádný zaměstnanec. V oplocených objektech jsou psi vypuštěni volně, kde mají celý volný areál ke střežení. Pes musí mít svoji boudu, kde má své místo na klid a také odpočinek. V prostorách, které nejsou opatřeny oplocením, se používá pes ke střežení na volném nebo pohyblivém stanovišti. Takový pes je přivázan na řetězu a má jen omezenou vzdálenost k případnému zadržení podezřelé osoby. U SBS jsou všechny tři způsoby plně využívány.

Jestliže je v objektu přítomný také psovod a chce vyslat psa k prohlídce oploceného objektu, vydá mu povel „Revír“. Osoba většinou ukazuje stranu, kam chce psa poslat, není to však podmínkou. Všechny použité povely jsou vysvětleny v teoretické části.

Obr. 50. Průzkum terénu [vlastní]

Při výcviku se figurant často schovává za zástěnu. V terénu je vhodné, aby se ukryl za strom, keř nebo budovu. Vyhledání osoby pes musí oznámit psovodovi štěkotem. Pes vždy pracuje bez náhubku, jelikož musí nalezenou osobu vyštěkat.

Obr. 51. Vyštěkání podezřelého v objektu [vlastní]

Pes nalezenou osobu hlídá do příchodu psovoda. Vyštěkávání psa do doby než dorazí na místo psovod, není potřeba. Jestliže se podezřelý chystá k útěku, pes musí zakročít a to zákusem do ruky.

Obr. 52. Zadržení psem při útěku podezřelého [vlastní]

Po příchodu psovod psa odvolá slovem „Pust““. Pes se vrací k psovodu k levé noze v poloze vsedě a je připravený znovu zakročit. Strážný PKB následně podezřelou osobu zpacifikuje a přivolá hlídku PČR.

Další možností střežení, která je využívána SBS, je avizace. Jedná se o střežení prostoru pomocí pochůzek psovoda se psem na dlouhém vodítku v objektu. Pes postupuje vpřed před psovodem a pomocí svých smyslů hledá osoby. Postup je úplně totožný jako u revírování. Jakmile pes nalezne skrytou osobu, musí ji vyštěkat nebo zadržet.

Obr. 53. Vyštěkání podezřelého při avizaci [vlastní]

Avizace není náročná na výcvik a její výhodou je upoutání psa na dlouhém vodítku. Psovod ho může kdykoliv stáhnout zpět. Výcvik psa pro střežení objektů SBS je dostačující. Obrovskou výhodou je, když je psovod v areálu se psem, což vyžaduje větší finanční náklady pro majitele.

Problémem je, že psi SBS jsou cvičeni pouze na střežení velkých ploch. Do výcviku těchto obranářských psů by mělo být zapojeno i střežení předmětů, které může psovod přenášet.

5.1.2 Zadržení osoby podezřelé

Existují dva způsoby zadržení podezřelé v oblasti PKB, které musí umět každý pes. Jedná se o střežení osoby podezřelé při prohlídce psovodem a střežení osoby podezřelé při eskortování. Při prohlídce zadržené osoby je účelem především ochránit psovoda při možném útoku od pachatele. Psovod vyzve podezřelou osobu, aby se zastavila a zvedla ruce nad hlavu. Pes zůstává u levé nohy psovoda, kdy mu dá pokyn „Lehni“ a „Hlídej“. Psovod pomalu odchází směrem k osobě a pes je připravený k možnému zákroku. Na obrázku je možné vidět kontrolu podezřelé osoby psovodem, která musí být vždy zezadu.

Obr. 54. Prohlídka podezřelého [vlastní]

Pokud by se osoba pokusila o útok na psovoda, pes okamžitě přiběhne a zakousne se do ruky pachatele. Následně by psovod vyslovil povel „Pust“, útočníka odzbrojil a přivolal hlídku PČR.

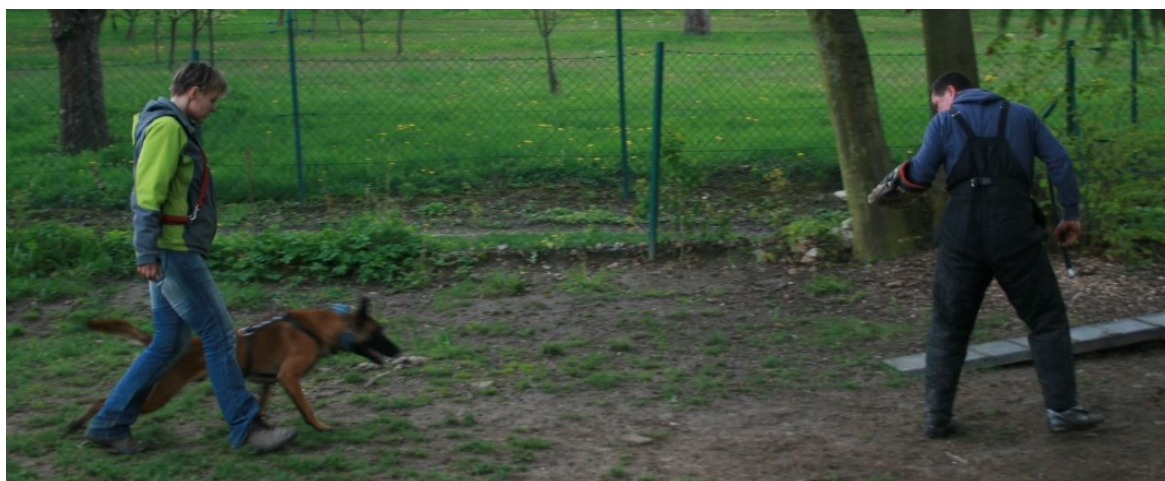
Při eskortu zadržené osoby je účelem zejména zamezit možnému útoku podezřelého. Pes tedy jde u levé nohy psovoda a je připraven kdykoliv zakročit. Spolu se psem jde přibližně 5 metrů za podezřelým kvůli jeho případnému útoku. Psovod vydal psovi povel „K noze“ a „Hlídej“, aby podezřelá osoba nemohla utéct.

Obr. 55. Doprovod podezřelé osoby [vlastní]

V případě, že by podezřelý chtěl utéct, psovod vypouští psa vpřed k jeho zadržení. Mladému psovi se vyslovuje povel „Vpřed“ nebo „Drž“, starší a zkušenější psi vybíhají bez povelu.

Obr. 56. Vyslání psa vpřed k zákroku [vlastní]

Jakmile psovod dorazí na místo k osobě, odvolá psa povelom „Pust“ a zůstává u zadrženého pachatele do příjezdu PČR.

Zadržení podezřelé osoby by mohlo být také cvičeno pouhým shozením pachatele k zemi a to z toho důvodu, aby útočníkovi nebylo ublíženo na zdraví. Pokud není osoba ozbrojená, je zbytečné při jejím útěku provádět zákus do ruky.

Pokud pes útočníka nedostihne, bylo by vhodné učit psy i na stopy. Momentálně je to řešeno způsobem, když podezřelý uteče, strážný SBS volá policii. Po příjezdu PČR se provádí ohledání místa psovodem policie, který má cvičeného psa na stopy. Takovým postupem je zbytečně ztraceno mnoho času k dopadení pachatele.

5.1.3 Obrana psovoda

Obrana strážného PKB se psem je tvořena útokem ozbrojeného pachatele. Psovod osloví osobu, která se nachází ve střeženém objektu, ale ta se rozhodne ho napadnout. V té chvíli psovod vypouští psa z vodítka s povel „Drž“ na útočníka.

Obr. 57. Napadení psovoda a následné vyslání psa vpřed [vlastní]

Pes provádí zákus do ruky pachatele. Po příchodu psovod vydá povel „Pust“ a odzbrojí útočníka. Poté zavolá hlídku PČR a čeká na její příjezd.

Při výslechu může také nastat situace, kdy se podezřelá osoba rozhodne na psovoda zaútočit. Pes sedí u levé nohy psovoda, ten mu dá pokyn „Hlídej“ a začne vyslýchat podezřelou osobu.

Obr. 58. Výslech podezřelé osoby [vlastní]

Pokud osoba při výslechu začne utíkat nebo napadat psovoda, pes je vyslán k jejímu zadržení. Psovod může psovi vydat povel „Drž“, pes by tento cvik měl provádět automaticky.

*Obr. 59. Zákrok na útočníka psem při výslechu
[vlastní]*

Jakmile se psovod přiblíží k útočníkovi, dá pokyn psovi „Pust“ a následně ho zadrží do příjezdu PČR. Napadnutí pachatelem při výslechu není součástí zkoušek pro SBS. Tato situace by se také měla zařadit do výcviku psa pro použití v PKB.

Dalším řešitelným problémem je, že figurant bývá vždy muž. K výcviku psa by měla být zapojena i žena, protože i ta může být útočnicí. Po konzultaci s několika SBS nikdo nevyužívá ženu jako pomocnici, jelikož nepředpokládají, že by mohla někoho napadnout nebo se vloupat do střeženého objektu.

Sřežení velkých areálů pomocí psa SBS je uspokojující. Většinou stačí zastrašování osob pomocí štěkotu za plotem. Pokud pes projde řádným výcvikem a psovod se mu dostatečně věnuje, není možné, aby cizí osoba vnikla na pozemek. Pes je nejlepším ochranným prostředkem a proto by měl umět sřežit i předměty. Psi PKB nejsou k tomuto účelu vycvičeni. Tento výcvik by měl být zaveden, jelikož i strážný SBS přenáší různé cenné předměty. U zadržení podezřelé osoby je při prohlídce příliš dlouhá vzdálenost. Pes by měl ležet před útočnicí, aby mohl rychleji reagovat. Zadržení by mělo být cvičeno i formou stržení po-

dezřelého k zemi. Pokud není vyzbrojen a utíká, není důvod, aby pes prováděl zákus do ruky a vznikla tak újma na zdraví. Jestliže má zbraň nebo nůž, zákus psa je potřebný. Vhodný by byl výcvik na pachové práce k dohledání osob, aby byl ušetřen čas k dopadení pachatele. Takto vycvičení psi by mohli být nápomocni například při hledání ztracených osob (únosy, katastrofy). V současnosti psovodí SBS výcvikem na pachové práce procházejí, ale pouze na drogy a akceleranty hoření. Obrana psovoda se také učí z delší vzdálenosti. Pes musí být na útok připraven i z bezprostřední blízkosti mezi psovodem a podezřelou osobou. Jelikož strážný PKB může vyslechnout podezřelou osobu, měl by tento cvik být také zařazen do výcviku obranářského psa. Podezřelý při výslechu může kdykoliv zaútočit na psovoda nebo utéct. Do výcviku by se také měla zařadit žena a to na místo figuranta. Strážný PKB nesmí spoléhat na to, že by ho nemusela napadnout.

5.2 Situace ze sebeobranu řešitelné pomocí psa

V podkapitole je rozebráno několik různých situací, které se mohou stát v běžném životě občana. K jejich vyřešení je vždy využit pes jako obranný prostředek. Vysvětleny jsou postupy při ochraně majetku, obraně člověka a zadržení osoby podezřelé s použitím psa. V této části je také navrženo několik metod, které by při výcviku psa neměly chybět. Zejména se vztahují na shození podezřelé osoby namísto zákusu, obranu náhle přepadeného psovoda, použití žen figurantek ve výcviku obranářského psa a zadržení podezřelého. U zadržení jsou vypsány dvě situace, které se týkají především krádeže určitého předmětu.

5.2.1 Střežení objektu

Člověk používá ke střežení domu nebo bytu především psy. Technologie jsou v této sféře uplatňovány minimálně, protože jsou velmi nákladné. Výcvik se psem je snadný, jelikož si pes přirozeně chrání svoje teritorium. Podstatné je naučit psa odmítat potravu od jiných lidí, aby nebyl otráven. Nejčastěji využívanou formou střežení je na volno u oploceného domu. Existují výjimky, které mají přivázaného psa k pevnému stanovišti. Pohyblivé stanoviště v tomto případě není využito.

Pokud do střeženého objektu vnikne neoprávněná osoba, pes by neměl zaútočit. Tento výcvik je řešen stejně jako u SBS, kdy pes vyštěká podezřelou osobu a čeká na příchod psovoda. Jestliže se majitel psa nachází venku, vidí osobu na svém pozemku, tak ji nejprve upozorní.

Obr. 60. Upozornění od psovoda k podezřelé osobě na pozemku [vlastní]

V případě, že osoba začne utíkat nebo se blíží k psovodovi, aby ho napadla, psovod vypouští psa k útočníkovi.

Obr. 61. Vypuštění psa na podezřelou osobu [vlastní]

Pes by neměl provádět zákus, aby osobě neublížil. Měl by podezřelou osobu shodit nebo vyštěkat. Pokud je pachatel ozbrojený a snaží se psovodovi ublížit, pes provádí zákus do ruky.

*Obr. 62. Zákus psa do ruky podezřelé osoby
[vlastní]*

Jakmile přijde psovod, vydá psovi pokyn „Pust“ a následně „Hlídej“.

Obr. 63. Pouštění zákusu psa [vlastní]

Pes se vrací k noze psovoda a je připravený kdykoliv znovu zakročít. Mezitím psovod přivolává PČR a vyčkává jejich příjezdu.

Pes se učí především revírování, avizace při střežení pozemku u domu není potřebná. U výcviku psů chybí shoení podezřelého na zem, které se příliš nevyužívá. Jelikož právní úprava nedovoluje vyslání psa a následný zákus podezřelé osoby, je vhodné, aby psi uměli shodit podezřelého k zemi.

5.2.2 Obrana člověka

Při procházce se psem by měl být pes pokaždé připoután na vodítku. Zda má mít pes náhubek závisí na vyhlášce daného města nebo obce. Rozhodně je užitečné řádně připravit psa k obraně člověka. Výcvik takového psa se provádí na vodítku a bez náhubku. Pokud se k psodovovi nekontrolovatelně blíží podezřelá osoba, nejprve ji upozorní, aby se nepřibližovala. Pes při tom může osobu zastrašit svým štěkotem.

Obr. 64. Zastrašení podezřelé osoby štěkotem [vlastní]

Jestliže se osoba nenechá odradit a postupuje dále k psodovovi, většinou se na cvičišti učí zákus do ruky podezřelého. Podle zákona obrana vždy musí být přiměřená útoku. Pokud na psovoda jde dotyčná osoba s nožem nebo jinou zbraní, tak provedení zákusu je možné.

Obr. 65. Zákus do ruky podezřelé osoby [vlastní]

Pokud by osoba dále postupovala beze zbraně, provedení zákusu je zbytečné. Tím by vznikla újma na zdraví a obrana by nebyla přiměřená útoku. Výcvik obranného psa by měl tedy obsahovat shození podezřelé osoby. V tomto případě by bylo vhodné využívat vytloukací náhubek nebo obyčejný drátěný koš, aby se pes naučil nekousat, ale pouze shodit osobu k zemi.

Obr. 66. Shození podezřelé osoby s použitím náhubku [vlastní]

Psovod nikdy nesmí poslat na nikoho psa. Pokud je podezřelá osoba upozorněna, ať se nepřibližuje, jinak bude použit pes. Řešení pomocí shození podezřelého je přiměřené.

Dalším cvikem, kterým by si měl každý pes projít, je ochrana náhle přepadeného psovoda. Tato metoda se vůbec nenacvičuje a to je velikou chybou, protože v současnosti není přepadení žádnou vzácností. Nejčastěji se jedná o loupežné přepadení nebo v případě žen o sexuální napadení. Pes by měl být schopný reagovat i na náhle objeveného útočníka. Výcvik by probíhal v terénu tím způsobem, že by se figurant ukryl na delší vzdálenost a vždy při jeho objevení by psa dráždil. Pes by věděl, že skrytá osoba je nebezpečná. Poté co by psovod přišel k místu útoku, by ho pomocník přepadl. Psovod by vydal pokyn „Drž“. Po zvládnutí této části by se útok zkoušel bez dráždění, ale už přímo samotné přepadení. Nevýhodou je, že si pes může splést náhodné setkání se známou osobou s napadením.

Stejně jako v oblasti PKB nejsou při výcviku psů k obraně používány figurantky ženy. Při experimentu v kynologickém klubu byla vyzkoušena žena jako figurantka. Obrovským problémem bylo, že pes nechtěl u ženy provést zákus. Tudíž by žena měla být zahrnuta do výcviku jako figurantka, protože i ta může různým způsobem přepadnout člověka.

5.2.3 Zadržení osoby podezřelé

Zadržení osoby podezřelé se uplatňuje pouze ve sportovním výcviku k různým soutěžím a zkouškám. V prostředí ochrany občana se neuskutečňuje, jelikož osoba není oprávněna k zadržení podezřelého. Pokud by tato možnost nastala, mělo by se jí využít, jelikož to může vést k dopadení hledaného pachatele.

Pes je naučený, že při napadení podezřelé osoby musí zakročít, ale měl by také reagovat při odcizení předmětu psordova (například u žen kabelka). Pokud by byla žena na vycházce se psem a útočník by ženě stáhl z ramene kabelku, která by spadla na zem, pes by ji měl umět ohlídat. Opět by pes podezřelou osobu upozornil štěkotem.

Obr. 67. Upozornění štěkotem psa na hlídany předmět [vlastní]

Aby podezřelý nemohl uniknout, psovod by vydal psovi povel „Lehni“ a „Hlídej“. Mezi tím by šel přivolat hlídku PČR.

Obr. 68. Hlídaní podezřelé osoby bez psovoda [vlastní]

Pokud by se mezitím podezřelá osoba pokusila o útěk, pes by musel okamžitě zakročít shozením podezřelého na zem.

Obr. 69. Zákrok psa na utíkajícího podezřelého [vlastní]

Při shození podezřelé osoby na zem by ji mohl zalehnout a čekat na příchod psovoda s PČR.

Pes by měl být učen například i k zadržení pachatele jedoucím na kole, který může již zmíněnou kabelku také ukrást. Důležité je, aby si pes zvykl na jízdní kolo. Nejprve by psovod se psem doprovázeli figuranta s kolem. Jakmile by si pes spojil pomocníka s jízdním kolem, mohl by psovod vydat pokyn „Drž“ a pes by se snažil figuranta za ruku strhnout z kola. Tento způsob se v současné době se psy vůbec nevyučuje, ale jeho zavedení by mohlo napomocť k ochraně majetku psovoda případně k zadržení podezřelé osoby.

Použití psa pro střežení objektů se u obou sfér od sebe neliší. Zastrásování osob psem za plotem má veliký vliv na potencionální pachatele, jelikož si svůj čin jistě promyslí. Podstatné je, aby pes nepřijímal potravu od jiných lidí, ale pouze od svého pána. Pes musí vždy cizí osobu, která vnikne na pozemek vyštěkat do příchodu psovoda. Psi jsou cvičeni tím způsobem, že osobu vždy musí zadržet kousnutím do ruky. Je to vhodná varianta, pokud je podezřelý ozbrojený a mohl by někomu ublížit. Pokud je beze zbraně, je zákus do ruky nadbytečný a postačilo by shození pachatele na zem a následné zalehnutí do příchodu psovoda. Tato metoda není využita ani u jedné ze zmíněných sfér.

Obrana psovoda se provádí se psem upoutaným na vodítku. Při výcviku psů k obraně se náhubek nevyžaduje. Zda by měl mít pes náhubek při procházce s občanem, o tom rozhoduje příslušné město nebo obec. Pokud člověk vypustí psa na volno, náhubek mít musí. Psi SBS náhubek při výkonu služby nepoužívají. Při napadení strážného PKB pachatele se

zbraní může psovod psa z vodítka vypustit, aby útok zastavil zákusem. Pes u sebeobrany občana se při výcviku učí taktéž zákus do ruky podezřelého s tím rozdílem, že pes je připoutaný k vodítku. V této formě je takový zákrok přiměřený útoku pachatele. Pokud by šel podezřelý beze zbraně, postačilo by opět shození podezřelé osoby, aby nedošlo k újmě na zdraví či životě. Dalším cvikem, kterým by se měli zabývat psovodi SBS, je obrana psovoda při výslechu podezřelého. Kdykoliv může podezřelá osoba na strážného PKB zaútočit. U sebeobrany občana s využitím psa by se do výcviku měla zapojit ochrana náhle přepadeného psovoda. Metoda tohoto výcviku není nikde zařazena a přepadení je v současnosti velice aktuální. Ani u jedné z obou zmiňovaných sfér není použita při výcviku figurantka žena. Ta by měla být do výcviku více zapojována, jelikož i ženy mohou napadat ostatní občany nebo se vkrádat do objektů a obydlí.

Zadržení osoby u SBS je běžnou záležitostí. Provádí se především při prohlídce nebo eskortě podezřelého. Při prohlídce může podezřelá osoba napadnout psovoda a při eskortě je její možností útek. U obou vypsanych forem je pes připraven k zákusu. Pokud psovod provádí prohlídku a podezřelý ho napadne, je provedení zákusu psem nezbytné, jelikož psovod neví, jestli má u sebe dotyčný zbraň. Při eskortu osoby by se zákus dal nahradit shozením podezřelého na zem. Pes by měl být naučen i na stopování cizí osoby, protože při jejím útěku to ušetří spoustu času. Navíc by takto vycvičený pes mohl být použit i pro vyhledávání ztracených osob způsobených únosem nebo katastrofou. Občan nemůže využívat zadržení osoby, protože k tomu není oprávněn. Forma zadržení u občana se používá pouze u sportovního výcviku při přípravě na zkoušky a soutěže. Rozhodně by se tato metoda měla zavést, jelikož občan s pomocí svého vycvičeného psa může přispět k dopadení pachatele. Výcvik by měl obsahovat i zadržení podezřelého při odcizení předmětu a to i na jízdním kole. Pokud by pes hlídal zadrženou osobu ve chvíli, kdy psovod odešel přivolat hlídku PČR, jako zákrok na utíkajícího pachatele by postačilo shození na zem a následné zalehnutí.

ZÁVĚR

Na základě zpracování diplomové práce bylo zjištěno několik nedostatků v rámci řešené problematiky. Úvodní kapitola poukazuje na potřebnou úpravu v rámci § 32 trestního zákoníku pro sebeobranu občana. Bylo by vhodné stanovit výjimku v použití psa k ochraně obydlí při vniknutí cizí osoby a zadržen podezřelého aniž by člověk omezil jeho osobní svobodu. Velkým řešitelným problémem ze strany soukromých bezpečnostních služeb je, že jejich činnost není souhrnně upravena českým právním řádem. Z toho vyplývá, že jsou omezeni stejnými zákony jako běžný občan České republiky. Služby pracovníků průmyslu komerční bezpečnosti tedy nemohou být zcela naplněny.

Ve druhé kapitole je porovnání v rámci použití psů ve státním sektoru a v soukromých bezpečnostních službách. Státní sektor je oprávněn pracovat se psem jako s donucovacím prostředkem. Naproti tomu soukromé bezpečnostní služby psa mohou využívat jako obranný prostředek. Pro pracovníky průmyslu komerční bezpečnosti je jedinou výjimkou krajní nouze, nutná obrana a zadržení osoby podezřelé. Jestliže mají soukromé bezpečnostní plnit svou úlohu naplno, měl by existovat zákon pro jejich činnost a použití psů. Upotřebením psa pro sebeobranu občana také není českou legislativou stanoveno. Definováno to může být tím způsobem, že osoba, která by vlastnila psa pro svou ochranu, by musela projít řádným obranným výcvikem, aby byl pes ovladatelný. Poté by mohl pes chránit občana i jeho majetek.

Třetí kapitola řeší zejména charakteristické vlastnosti psů a výběr vhodných plemen pro obranu. Porovnání psů a zabezpečovacích technologií ukazuje, že správně vycvičený pes je mnohem kvalitnější ochranou kvůli svým smyslům a možné pohyblivosti. Z výsledků ve výběru plemen psů vyplývá, že nejvhodnějšími psy pro střežení objektů a obranu psů jsou německý a belgický ovčák, doberman a rotvajler. Uvedené rasy si velmi dobře rozumí s lidmi a jejich výcvik je snadný, tudíž mohou být použiti v oblasti průmyslu komerční bezpečnosti i pro sebeobranu občana. Základní výcvik psa je řádně nastaven a v tomto odvětví by se nemělo nic měnit.

Ve čtvrté kapitole jsou zhodnoceny prostředky a prostředí k výcviku obranářských psů, základní metody jejich učení, používané povely a zkoušky těchto psů. Prostředky, které nejsou využívány ve výcviku psa k sebeobraně občana, jsou vytloukácí náhubky a ringové obleky. Vytloukácí náhubky by bylo vhodné použít i v této oblasti, jelikož se pes s jejich pomocí učí, jak nekousnout. Pomocí náhubku by podezřelé osobě nemusela vzniknout

újma na zdraví. Ringové obleky u výcviku psů nejsou vhodným prostředkem, jelikož jejich měkký materiál kazí pevný a plný zákus psa. Naproti tomu soukromé bezpečnostní služby uplatňují všechny dostupné používané prostředky. Pomůcka, která při výcviku obranářských psů není využívána, je klikr. Vzhledem k tomu, že pomocí klikru se pes učí rychleji, by bylo vhodné zařadit ho do výcviku. Prostředí, které se uplatňuje při výcviku psů k obraně, je pro rozvoj psa dostačující. Metody učení psa jsou staré několik desítek let, ale stále používané, jelikož se osvědčily. V současnosti se vyvíjejí nové pozitivní metody, které se začaly rozšiřovat, jejich základem je odměna. Způsob cvičení psů, který není uplatňován, je s použitím averzivních stimulů. Metoda je velice účinná a měla by se opět zavést s přiměřenými tresty, které by psa nijak nepoškodily. U zkoušek psů soukromých bezpečnostních služeb by měly být zrušeny odměny během celé akce, jelikož v reálné situaci na ocenění práce psa není prostor. Pes si na odměnu rychle zvykne, a pokud ji nedostane, nemusí správně pracovat.

V poslední kapitole jsou znázorněny situace s využitím psa pro strážného průmyslu komerční bezpečnosti a sebeobranu občana. Na základě jejich vypracování bylo zjištěno několik nedostatků ve výcviku obranářského psa. Ve všech případech se pes učí zákus do ruky podezřelého. Forma takového útoku je zbytečná, pokud podezřelá osoba není ozbrojená. Shození pachatele na zem a jeho zalehnutí do příchodu psovoda je dostačujícím způsobem obrany, který není cvičen ani v jedné ze zmíněných sfér. U psů soukromých bezpečnostních služeb by měl výcvik zahrnovat obranu psovoda při výslechu podezřelého, který může na psovoda kdykoliv zaútočit. Další metoda, která by měla být součástí výcviku, je stopování cizí osoby. Výhodou je zejména ušetření času při hledání podezřelé osoby a také mohou být psi využiti k vyhledávání ztracených osob (únos, katastrofy). Sebeobrana občana by měla obsahovat daleko více nových metod. Psi by mohli být vycvičeni na ochranu náhle přepadeného psovoda (loupež, sexuální motiv) a zadržení osoby podezřelé. Tímto způsobem může psovod napomáhat Policii České republiky k dopadení dávno hledaného nebezpečného pachatele. Metoda, která není se psy cvičena, je zadržení osoby podezřelé při odcizení předmětu na jízdním kole. Podstatné je především zapojení žen do výcviku obrany, jelikož i ženy mohou útočit na osoby. Při experimentu bylo prokázáno, že pes, který útočí na ženu (figurantku), neprovede zákus. Výcvik je tedy ovlivněn pohlavím osoby, která plní úlohu pomocníka.

V diplomové práci byly naplněny veškeré stanovené cíle.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] LUKÁŠ, Luděk a kolektiv. *Bezpečnostní technologie, systémy a management III*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2015. ISBN 978-80-87500-35-4.
- [2] ZACHARA, David. *Problematika řešení situace profesní obrany v závislosti na faktoru početní převahy* [online]. Zlín, 2011 [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/14935/zachara_2011_dp.pdf?sequence=1
- [3] LUKÁŠ, Luděk a kolektiv. *Bezpečnostní technologie, systémy a management II*. Zlín: Radim Bačuvčík - VeRBuM, 2015. ISBN 978-80-87500-19-4.
- [4] SMAŽÍK, Petr. *Výukový manuál pro pracovníky v oboru bezpečnostních služeb* [online]. Zlín, 2015 [cit. 2017-01-03]. Dostupné z: http://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/33887/sma%20%EDk_2015_dp.pdf?sequence=1
- [5] LAUCKÝ, Vladimír. *Technologie komerční bezpečnosti II*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2004. ISBN 80-731-8231-9.
- [6] KŘEHÁČKOVÁ, Lenka. *Kynologický slang v současné češtině* [online]. Brno, 2013 [cit. 2017-01-04]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/382814/ff_b/Bakalarska_prace.pdf
- [7] ČESKÁ REPUBLIKA. Trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2009, ročník 2009, částka 11, číslo 40.
- [8] RŮŽIČKA, Josef. *Pes k obraně osob a ochraně majetku, aneb, Člověče, neboj se, máš-li psa!: rady pro profesionály i všechny majitele psů služebních i neslužebních plemen, jak se nebát o majetek a svoji bezpečnost*. Ilustroval Miloslav MARTENEK, ilustroval Oldřich TRIPES. České Budějovice: Dona, 1996. ISBN 80-85463-76-8.
- [9] *Úplné znění zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)*. Vyd. 6. Praha: Armex, 2011. Edice kapesních zákonů. ISBN 978-80-87451-04-5.
- [10] ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon na ochranu zvířat proti týrání. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2008, ročník 2008, částka 133, číslo 409.
- [11] SLOVENSKÁ REPUBLIKA. Trestný zákon. In: *Zbierka zákonov*. Bratislava: Ministerstvo vnútra, 2005, ročník 2005, částka 129, číslo 300.

- [12] ABRANTES, Roger. *Řeč psů: encyklopedie psiho chování*. České Budějovice: Dona, 1999. ISBN 80-861-3656-6.
- [13] FLEIG, Dieter. *Bojovní psi*. Bratislava: Timy, 2000. ISBN 80-88799-79-1.
- [14] KRUŠINSKIJ, L. V. a kol. *Služební pes*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1954.
- [15] LEMISH, Michael G. *Váleční psi: historie oddanosti a hrdinství*. Praha: Naše vojsko, 2005. ISBN 80-206-0764-1.
- [16] ŠTURMA, Ondřej. *Kynologická ostraha v soukromé a státní sféře* [online]. Zlín, 2016 [cit. 2017-01-18]. Dostupné z: https://digilib.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/38928/%C5%A1turma_2016_dp.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- [17] Obrany. *Kynologický klub Brno-Židenice* [online]. Brno, c2010 [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <http://kynologie-brno.cz/vycviky/obransy>
- [18] Služební kynologie u jednotlivých ozbrojených sborů. *Cz-pes* [online]. c2001-2013 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-sl-kynologie-2.php>
- [19] KHOLOVÁ, Helena. *Všechno o psech: 1000 1 rada*. Praha: Cesty, 2002. ISBN 80-718-1684-1.
- [20] Zvířata a terorismus. *Vojenské rozhledy* [online]. Brno: Univerzita obrany, 2010 [cit. 2017-02-13]. Dostupné z: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/zvirata-a-terorismus>
- [21] GERRITSEN, Resi a Ruud HAAG. *K9 Personal Protection: A manual for training reliable protection dogs*. 2. Printed of Canada: Brush Education Inc, 2002, 248 s. ISBN 978-155059-588-8. Dostupné také z: www.brushededucation.ca
- [22] MÜLLER, Manfred. *Výcvik ochranného psa: chov, výcvik, zkoušky a hodnocení*. Praha: Brázda, 2009. ISBN 978-80-209-0368-6.
- [23] HRUŠOVSKÝ, Jozef. *Pes a jeho výcvik*. Vyd. 2., (dopl. a přeprac.). Praha: Naše vojsko, 1990. ISBN 80-206-0091-4.
- [24] ŠTĚPÁNSKÝ, Karel. *Služební a pracovní plemena psů*. Praha: Státní zemědělské nakladatelství, 1974.
- [25] Atlas plemen psů. *Cz-pes* [online]. c2001-2013 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: http://www.cz-pes.cz/atlas_index.php

- [26] *Chovatelská stanice DAIBO - FCI* [online]. Praha: Adamová, 2006 [cit. 2017-03-05]. Dostupné z: <http://www.daibo.websnadno.cz/>
- [27] *Vyber si správného psa* [online]. Nymburk: Dlouhý, c2013 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://www.vyberpsa.cz/>
- [28] *Moskevský strážní pes. Hafici.cz* [online]. Praha: Hello Sandy, 2012 [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <http://moskevsky-strazni-pes.hafici.cz/>
- [29] *Svět pejsků.cz* [online]. Praha, 2003 [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: <http://www.svetpejsku.cz/>
- [30] *Řády a předpisy ČMKU. Českomoravská kynologická unie* [online]. Praha: ČMKU, 2009 [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <http://www.cmku.cz/cz/rady-a-predpisy-cmku-152>
- [31] BAUMANNOVÁ, Doris. *Výchova a výcvik psů*. Bratislava: Aktuell, 1994. ISBN 80-887-3317-0.
- [32] ŠTŮLA, Josef. *Výcvik psa*. 1. vyd. Praha: Naše vojsko, 1953.
- [33] NIEWÖHNER, Imke. *Výcvik psa k dokonalé poslušnosti: obediencie krok za krokem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-3978-6.
- [34] SKÁLOVÁ, Markéta. *Výchova a výcvik psa: praktické rady pro začínající i zkušené chovatele doplněné barevnými fotografiemi Michaela Fokta a ilustracemi Petry Nerandžičové*. České vyd. 1. Praha: Vašut, 2007. Jak na to (Jan Vašut). ISBN 978-80-7236-397-1.
- [35] MIKULICA, Vladimír. *Poznej svého psa: Etologie a psychol. psa*. 2. rozš. vyd, (1. v Dialogu). Litvínov: Dialog, 1992. ISBN 80-851-9426-0.
- [36] *Obrana. Gappay: Kynologické potřeby* [online]. Slavkov u Opavy: Gappay, c1992-2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.gappay.cz/obrana>
- [37] *DIFAC ringové obleky vesta SPORT. Rajce.net* [online]. Praha: MAFRA, c2005-2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: http://mondioring.rajce.idnes.cz/DIFAC_ringove_obleky_vesta_SPORT/
- [38] *KOTCE.cz* [online]. Bzenec: Moravia Hasso, c2017 [cit. 2017-04-03]. Dostupné z: <http://www.kotce.cz/>
- [39] JUNGEROVÁ, Aneta a Martin JAROŠ. *Výcvik – Obrany. Http://www.pesweb.cz/cz/811.vycvik-obrany* [online]. 2013, (č.11/2013) [cit. 2017-04-05]. Dostupné z: <http://www.haf-mnau.eu>

- [40] Možnosti využití psů v činnosti soukromých bezpečnostních služeb. *Cz-pes* [online]. c2001-2013 [cit. 2017-04-07]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/literatura-kynologie-bs-3.php>
- [41] ARBESOVÁ, Sandra. Výcvik "psích profesionálů". *Bezpečnost s profesionály* [online]. 2015, (1), 6 [cit. 2017-04-07]. ISSN 2336-4793. Dostupné z: <http://docplayer.cz/1770415-Cislo-1-2015-cena-35-kc.html>
- [42] *Národní soustava kvalifikací* [online]. Praha: NÚV a TREXIMA, 2006 [cit. 2017-04-10]. Dostupné z: <http://www.narodnikvalifikace.cz/>
- [43] *Zateplené psí boudy* [online]. Křemže: Laštovička, c2017 [cit. 2017-04-18]. Dostupné z: <http://www.zateplene-boudy.cz/>
- [44] DONALDSON, Jean. *The culture clash*. New Second edition. Praha: Plot, 2011. ISBN 978-1-61781-112-8.
- [45] Zkušební řád pro sportovní výcvik psů v České republice: Českomoravská kynologická unie. *Cz-pes* [online]. Praha, 2002 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://www.cz-pes.cz/zkusebni-rad-nzr.php>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BOZP	Bezpečnost a ochrana zdraví při práci.
ČMKU	Českomoravská kynologická unie.
ČR	Česká republika.
FCI	Fédération Cynologique Internationale.
NSK	Národní soustava kvalifikací.
NZŘ	Národní zkušební řád.
PČR	Policie České republiky.
PKB	Průmysl komerční bezpečnosti.
PO	Požární ochrana.
SBS	Soukromé bezpečnostní služby.
ZPO	Zkouška psa obránáře.

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1. Divocí psi podobní vlkům a jejich použití k lovu [12]</i>	15
<i>Obr. 2. Ukázka dříve používaného brnění pro vyšší ochranu psů ve válce [13]</i>	16
<i>Obr. 3. Pes je odvážný i ostrý [21]</i>	24
<i>Obr. 4. Pes je odvážný a není ostrý [21]</i>	24
<i>Obr. 5. Pes není odvážný a je ostrý [21]</i>	25
<i>Obr. 6. Pes není odvážný ani ostrý [21]</i>	25
<i>Obr. 7. Německý ovčák [25]</i>	31
<i>Obr. 8. Belgický ovčák Malinos [25]</i>	32
<i>Obr. 9. Rotvajler [25]</i>	33
<i>Obr. 10. Dobrman [25]</i>	34
<i>Obr. 11. Německý boxer [25]</i>	35
<i>Obr. 12. Kavkazský pastevecký pes [26]</i>	36
<i>Obr. 13. Středoasijský pastevecký pes [27]</i>	37
<i>Obr. 14. Moskevský strážní pes [29]</i>	38
<i>Obr. 15. Americký stafordširský teriér [25]</i>	39
<i>Obr. 16. Velký knírač [25]</i>	40
<i>Obr. 17. Hra se štěnětem</i>	43
<i>Obr. 18. Vodítka, obojky (stahovací a obyčejný) a náhubek</i>	43
<i>Obr. 19. Přivolání psa a předsednutí</i>	44
<i>Obr. 20. Průběh štěkání</i>	45
<i>Obr. 21. Přinášení aportu</i>	46
<i>Obr. 22. Průzkum terénu - revírování</i>	46
<i>Obr. 23. Stopování</i>	47
<i>Obr. 24. Chůze u nohy a zastavení během chůze</i>	49
<i>Obr. 25. Povel „Sedni“</i>	50
<i>Obr. 26. Povel „Lehni“</i>	51
<i>Obr. 27. Odložení psa</i>	52
<i>Obr. 28. Povel „Stůj“</i>	52
<i>Obr. 29. Vyslání psa dopředu</i>	53
<i>Obr. 30. Držení a pouštění aportu</i>	54
<i>Obr. 31. Vytloukací náhubek [36]</i>	63
<i>Obr. 32. Látkový postroj na obranu</i>	63

<i>Obr. 33. Dlouhý a krátký rukáv</i>	64
<i>Obr. 34. Ringový oblek [37]</i>	64
<i>Obr. 35. Kůže pro štěňata a klínový pešek</i>	65
<i>Obr. 36. Kožený obušek</i>	65
<i>Obr. 37. Zástěny - různé typy [36]</i>	66
<i>Obr. 38. Kotec pro psa [38]</i>	66
<i>Obr. 39. Použití mechanické metody při výcviku obrany se psem</i>	68
<i>Obr. 40. Použití dráždivé metody při výcviku obrany se psem</i>	69
<i>Obr. 41. Použití kontrastní metody při výcviku poslušnosti se psem</i>	70
<i>Obr. 42. Střežení psem na volno [18]</i>	71
<i>Obr. 43. Střežení psem na pohyblivém stanovišti [18]</i>	72
<i>Obr. 44. Pochůzka psovoda se psem [41]</i>	72
<i>Obr. 45. Rukáv na předloktí, klínový rukáv a návlek na rukáv</i>	77
<i>Obr. 46. Ochranné kalhoty a ochranná vesta pro figuranta [36]</i>	77
<i>Obr. 47. Klikr</i>	78
<i>Obr. 48. Měkký pešek a klínový pešek</i>	78
<i>Obr. 49. Bouda pro psa [43]</i>	79
<i>Obr. 50. Průzkum terénu</i>	86
<i>Obr. 51. Vyštěkání podezřelého v objektu</i>	86
<i>Obr. 52. Zadržení psem při útěku podezřelého</i>	87
<i>Obr. 53. Vyštěkání podezřelého při avizaci</i>	87
<i>Obr. 54. Prohlídka podezřelého</i>	88
<i>Obr. 55. Doprovod podezřelé osoby</i>	89
<i>Obr. 56. Vyslání psa vpřed k zákroku</i>	89
<i>Obr. 57. Napadení psovoda a následné vyslání psa vpřed</i>	90
<i>Obr. 58. Výslech podezřelé osoby</i>	90
<i>Obr. 59. Zárok na útočníka psem při výslechu</i>	91
<i>Obr. 60. Upozornění od psovoda k podezřelé osobě na pozemku</i>	93
<i>Obr. 61. Vypuštění psa na podezřelou osobu</i>	93
<i>Obr. 62. Zákus psa do ruky podezřelé osoby</i>	94
<i>Obr. 63. Pouštění zákusu psa</i>	94
<i>Obr. 64. Zastrášení podezřelé osoby štěkotem</i>	95
<i>Obr. 65. Zákus do ruky podezřelé osoby</i>	95

<i>Obr. 66. Shození podezřelé osoby s použitím náhubku .....</i>	<i>96</i>
<i>Obr. 67. Upozornění štěkotem psa na hlídaný předmět .....</i>	<i>97</i>
<i>Obr. 68. Hlídaní podezřelé osoby bez psovoda .....</i>	<i>97</i>
<i>Obr. 69. Zákrok psa na utíkajícího podezřelého .....</i>	<i>98</i>

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1. Vlastnosti správného ochranného psa [22]</i>	26
<i>Tab. 2. Porovnání výhod a nevýhod použití psa</i>	29
<i>Tab. 3. Rozdělení plemen podle výšky a hmotnosti [upraveno 30]</i>	41
<i>Tab. 4. Rozdělení plemen na střežení objektů a hlídání osob</i>	41